

Franckesche Stiftungen zu Halle

Meditationes Selectæ De Sublimi Hominis Scientia

Braun, David

Gedani, Anno MDCCIV.

VD18 11444606

Meditatio Quarta De Religine, seu Via Ad Summam Beatitudinem Ducente.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:hbz:ha33-1-197953

Meditatio Quarta

DE RELIGIONE, seu VIA AD SUMMAM BEATITUDI- NEM DUCENTE

Sectio I.

SUMMARIA.

§. 1. Una est Vera Religio seu Via ad Summam Be-
atitudinem. Ideo damnatur Indifferentissimus Religio-
num. Principales à condito mundo sunt (1) *Gentilis-*
mus (2) *Judaismus* (3) *Christianismus*. (4) *Maho-*
metismus. §. 2. Ecclesia semper fuit quæ veras Dei
veri revelationes custodivit. Notæ characteristica veri-
tatis Revelationum divinarum verarum. §. 3. De Ora-
culorum novitate, auctoribus dæmonibus ipsorum gen-
tilium testimonio, per scæminas à cacodæmone obsessas
& furore correptas, mendacia & ambigua, turpia, crude-
lia flagrantia. §. 4. De Sibyllis, altero Gentilium Re-
velationum genere, itidem infano, turpi, crudeli, men-
daci & falso. §. 5. Neque Philosophorum doctrinæ &
præcepta veram Dei cognitionem habent. Philosophia à
Theologiâ in quærendâ veritate malè separatur. §. 6.
De falsitate doctrinæ Philosophorum. §. 7. Falsitas mor-
alis ex Philosophorum omnium viris deducitur. §. 8.
Theologia Gentilium in cultu proprio, Symbolico vel
ex utroq; mixto occupatur. §. 9. Compendiosa Rela-
tio Theognosia idolorum gentilium, tam omnibus po-
pulis communium quam singulis propriorum usque
§. 17. Sed §. 18. Mahometanæ Religionis principia &
revelationes mendaces & impuræ recensentur. Usque
ad §. 20.

On ineptè Bion Philosophus interrogatus, quis majore anxietate detineatur? respondisse fertur: Is qui se maximè felicem & quietum cupiat esse, Laërtius in vitâ ejus § 48. Quod si multo labore, multis periculis & molestiis detungi juvenis non recusat, ut senectutem brevem & onerosam commodè & tranquillè, ex partis prioritate bonis, transigat; Quis non indignetur maximâ parti generis humani, quod pro commodis futurâ in æternum vitæ nullos labores exhaustire, imò Veritatem, quæ non in fundo jacet, uti falsò Democritus conclusit, sed à seculis in aprico omnibus proposita stetit, medijs competenter adhibitis inquirere insuper habeant. Pro his inanibus curritur, laboratur, litigatur, Igne & Ferro grassantur, ut in fine Vitæ miseri, relicto Titulo Sepulchri sui, martyres evadant gehennæ. Nihilominus sicut ad omnem finem via sunt multa, at recta via tantum una, ita ad veram hominis beatitudinem Unica semita, angusta quidem, Regia tamè & honestissima, idèò labore & sedulitate inveniendâ, ad infernum verò faciles & multæ passim obviæ ducunt, ut clausis oculis eò vadant longè plurimi, quod ipsum idem Philosophus apud Laërtium. §. 49. dixit. Proptereâ qui se maximè felicem & quietum in æternum cupit esse, non negligat media ad finem eum ducentia, non horreat subire aliquas anxietates, & labores acerbos sed brevissimos, ut viam salutis persequendo inveniat & inambulet. Hæc autem est Religio & Cultus DEI, quâ sublatâ nihil homine miser

mis
anim
infe
sapi
dis
Ide
sub
una
vian
tang
mor
inte
res
fos
Uno
luce
piti
gion
finx
vus
falsi
nen
& p
veri
illa
quo
dux
tim
diu
mo

miserius, nam imperitiâ ejus vitia convalescunt, & anima hominis insanabilibus morbis vulneratur, ut infecta quasi Venenis intumescat. Hæc est vera sapientia, quæ extra Religionem à doctis vel indoctis ubicunque quæsita in æternum ducit exitium. Ideò bene Cicero. l. i. §. 4. de nat. Deor. Pietate,, sublatâ fides etiam & societas generis humani, &,, una excelsa Virtus Justitia tollitur. Enimverò qui viam hanc ingressi, in multiplices Semitas arte Satanae scissam & undique confusam offendentes, mox dum nimîâ superbiâ obvios veritatis cultores interrogare erubuerunt, & sibi ad finem vitæ Errores multiplicarunt, & negligentes aut presumptuosos nimis, se insequutos, eidem exitio involverunt. Undè in tenebris per innumerabiles errores vagati, lucem veritatis nullibi assequuti, pejori sese præcipitio solati sunt: *Quasi in suâ qualicunque Religione & cultu DEI naturali, quem sibi quisque sinxerit, & semita quamcunque arripuerit, salvus & beatus esse possit.* In eâ certè principali falsitate, ab ipso Cain patre Heterodoxorum, ad finem usque seculorum myriades gentium perierunt & peribunt. Utinam ex iis qui Christi asseclæ, & veritatis veri voluerunt esse sectatores, multitudo illa errantium non invenisset aliquod patrocinium: quod non solum gentiles & hæreticos multos seduxit, & in deviis suis securos reddidit, sed præsertim his pomposis sæculis quibus omne ferè studium hominum in externis vanitatibus consumi moris est, *Infernali Indifferentissimo* magnum præ-

bet latibulum. Oscitasse mihi videtur Ludovicus
Vives pius & doctus vir, cum suum ad caput 47. l.
18. Augustini de Civit. DEI Lit. A. scripisset
Commentarium. Sed quomodo alii excusandi,
qui ex professo damnatam hanc sententiam ausi
rui, hi videant, quorum animus est dogmata qua-
liacunque, ex autoritate docentis, non ex veritate
purâ & præjudiciis non obscuratâ defendere Inge-
nuè Coqueus Comment. ad lib. 3. cap. 1. de Civit.
DEI lit. B. miratur: quâ scribat Sotus lib. 2. de
Just. & Jure. qv. 3. art. 5. Platonem in DEI grati-
am fuisse receptum, & ex eorum numero eum esse
velit, quos ibi dicit Augustinus, extra Hebræorum
gentem, fuisse veros DEI cultores. Sed idem So-
tus plures in eadem falsitate habuit socios, qui sibi
vix temperarunt, quin Sanctum Socratem, Maro-
nem, & alios pro se orare juberent, quos allegare
& refutare supervacaneum esse censeo. Nam si
quis eo scrupulo angitur, evolvat Volumina po-
lemica Theologorum, quæ passim hujus cetero-
rumque errorum evidenti refutatione scatent. E-
gregios tantæ falsitatis socios etiam allegare pos-
sunt Thalmudistas & Mahomedanos, quibus
omnibus hac vice pauca ex multis Verbi divini O-
racula oppono. Psalm. 147. Deuter. 33. 29. Jo-
han. 5. 23. & 17. 3. Lucæ 2. v. 30. & seqv. Marc.
16. 16. Actor. 4. 12. 1. Cor. 15. 22. Hebr. 11.
6. Coloss. 1. 26. Quibus Plato ipse aptè accinit,
Dialog. 2. de Rep. sub finem: Unus & immutabilis
DEUS est, cui eadem placere necessum est; Ne-
que DEO nisi optima placere possunt Seneca. l. 1.

N. Qv.

N Q
ritis
lis à
laris j
ejus, j
inqui
mâ ho
cusqu
excu
mus
quibu
DEI
ca ve
femi
in un
cile
ler, si
dem
Chri
idem
Secta
sacro
S.
tisim
Laby
tium
usqu
rum
Syst
men

N Qv. præf. Eja secedamus tantisper ab curis irritis hujus sæculi intra nos ipsos, & adhibitis auxiliis à DEO omni homini concessis, præsertim oblati jugi oratione mentis nostræ viribus Spiritui ejus, purè & sincerè, nullis præjudiciis occupatis, inquiramus veram Unicam semitam illam ad Summā hominis beatitudinem. Principales à sæculis hucusque Viæ eò structæ (quæ rursus in mille itinera excurrunt, sed minora) *Gentilismus, Judaismus, Christianismus & Mahometismus* sunt, quibus singulis severè consideratis, per gratiam DEI patere non difficilè potest, quæ earum sit unica vera. Devia rursus in ipsis illis Principalibus semitis non opus est, ut hic recensamus, quia in unam veram illapsus devia, modò ipse velit, facile animadvertere & pedes ab iis prohibere valer, si ad Oracula divina tanquam ad Lydium lapidem sectam quamcunque examinaverit: quod de Christianis maximè subintelligo, ferè enim omnes idem Symbolum fidei profitentur, quisque in suâ Secta viderit quo sensu, an Voluntati Dei in Verbo sacro revelatæ congruenti.

§. 2. Gentilismus exactam figuram intricatissimi & ingressos ad exitum involventis habet Labyrinthi, quem multorum à veritate aberrantium falsitates, opiniones, fabulæ & traditiones usque ad eò intricarunt, ut nemo sapientissimorum paganorum unquam seipsum intelligere, aut Systema tam multivariæ Religionis concipere mente & posteris relinquere potuerit. Justo cerè

DEI Iudicio sic cæcitati suæ relictī, quoniam non in timore **DEI** & humilitate veritatis viam inquirere, sed suis opinionibus inflati perpetuā altercatione alios sibi similes vexare sategerunt. Namque cum ipsimet, tum ex miseriis corporalibus tum erroribus mentis humanæ, imperfectionem seu potius defectum in naturā humanā, quo à **DEO** Auctore suo naturaliter aberrat, agnoscerent, (sicut Socrates apud Platonem in Alcibiade l. 2. & passim gentiles Sapientes, quorum aliquos Meditat. 1. §. 2. allegavi, confessi) Nihilominus ad veram Illuminationem **DEI**, quæ sola cæcis hominibus opranda reliqua est, non intenderunt; eo enim pacto & ante diluviani Ecclesiam veram, **DEUM** ex ipsius Instituto verā Religionem colentem, & post diluvium omnes gentes eandem Ecclesiam, in aliquibus posteris Sem, traditione Patrum, & post universalem ferè terrarum caliginem in posteris Abraham, revelato verbo **DEI** edoctis, invenire potuissent. Ponimus enim pro Regula certā: Hominem qui se ipsum in Veritate inquirendā naturali defectu cœcutire sensit, dictamine rationis obligatum fuisse, Revelationem **DEI** Veri summā diligentia inquirere, in quocunque cœtu tandem hominum eadem latere potuisset. Nec quisquam huic necessitari unquam contradixit, quin potius omnes prædictæ Religionem suis Revelationibus divinis, quod veras possideant, gloriantur. Proinde Unicus nobis tantum labor restat, ad certas scilicet

cern
illaru
veran
nam
certe
antiq
hom
Sanct
adve
nibu
tion
que
surd
rupt
ctio
sum
tion
tum
non
hum
tur.
Coe
que
ctio
à p
den
Dun
ver
stiff
Tal

certas notas características, omnium Religionum
illarum Revelationes divinas examinare, & unam
veram ex omnib⁹ recto & sano iudicio agnoscere,
nam nodos tenaces recta rumpit Regula. *Prima
certe Nota vera Revelationis divine* est; Si
antiquissima, ab ipso D E O promulgata, & per
homines omni exceptione majores, & quos
Sanctitate sua dignos D E I accessu iudicare etiam
adversarum Religionum Sectatores debeant, homi-
nibus oblata dignoscantur. *Secunda*, si Revela-
tiones divinæ nihil quod dictamini rationis, adeo-
que Justitiæ & Sanctitati D E I, contrarium & ab-
surdum sit. *Tertia*, Si doctrinam quâ reparatio cor-
ruptæ naturæ humanæ & reconciliatio atq; rejun-
ctio cum D E O, ipsaq; via unica ad beatitudinem
summam hominis, (quæ via consistit in vera agni-
tione & cultu unius veri D E I, & verarum virtu-
tum praxi, seu pietate verâ) doceatur. Et quæ
non singulari alicui populo sed universo generi
humano, tanquam unius D E I subditis exhibea-
tur. Ecclesiam seu Civitatem D E I (quæ est
Coetus hominum prædicta possidentium, verum-
que D E U M secundum tales revelationes & Instru-
ctiones ipsius D E I agnoscentium & colentium)
à primordiis mundi semper fuisse & ad finem ejus-
dem futuram nemo sanæ mentis unquam negavit.
Dum enim omnes gentes D E U M Creatorem uni-
versi, tanquam Ens Optimum & Sanctissimum Ju-
stissimumque agnoverunt, protinus collegerunt:
Talem D E U M, pro bonitate, humanum genus,
opus

opus manuum suarum, in perpetuis tenebris non relinquere, sed omni modo ad beatitudinem, finem nempe ejus proprium instruere velle, & quia Omnipotens est, idem etiam posse. Idque sicut Cicero rectè. l. 1. Tuscul. quæst. §. 26. ait: quo propius antiquitas aberat ab ortu & divinâ progenie, hoc melius ea quæ erant Vera cernebat. Et Seneca ep. 92. Cum recentes adhuc à DEO essent homines. Inspiciendæ igitur sunt Revelatines omnes, pro divinis ab omnibus gentibus habitæ, quarum quæ notas prædictas habeant, absque ullâ dubitatione veras & sanctas esse agnoscendum est.

§. 3. Gentiles suas Revelationes habuisse jactarunt (1) ab Oraculis (2) à Sybillis: Videamus quomodo ad characteres veritatis supra delineatas persistant. Oracula ipsorum principaliora fuerunt Dodonæum & Pythium. h. e. Delphicum in Græcia, atque Hammonis in Lybia. Dodonæum omnium antiquissimum fuisse testatur Herodotus. l. 2. n. 48. Ubi per puellas duas Phœnissas raptas, alterâ in Lybiam, alterâ in civitatem Epiri Dodonam venditâ, sub specie columbarum nigrarum, Jovi utrumque sacrum, nempe Dodonæum & Hammonis, cœpisse refert; Idq; ex summa convenientiâ utriusque hujus Oraculi probat: Sed Strabo l. 9. eandem fabulam Delphico fano affingit, secundum Pindarum. Pulchra sane principia à Corvis infernalibus, si autè falsa narratio, tanto fallaciore oracula quæ fabulosa sint. quod si utra-

si utraque hæc Jovi sacra, ante Jovem exitisse absurdum est, maximè cum & Dodona ab filio Jovis & Europæ Dodone, qui & Sarpedon dictus, appellata sit; Hinc facile sequitur novitas illorum, dum Jovis apud Paganos idololatricū tempus adhuc serius quam ejusdem raptus Europæ, qui Anno Mundi 2506. circa extrema Josuæ commissus est, fuisse oportet. Quod si hoc Oraculum templum. que Dodonæum secundum Strabonis lib. 7. Geograph. tradita, à Pelasgis tunc Epirum incolentibus erectum fuerit, neque sic quicquam accedit ei Vetustatis, namque Pelasgi Thessali parer A. M. 2300. demum gentem Pelasgicam condere cœpit, quæ protinus eo virium & multitudinis non extirrit, ut Regionem Epirotarum totam occuparent templaque erigerent. Et in universum notandum, ipsos gentiles, ut ex Herodoti allegato l. 2. constat, fabulosa initia Oraculis suis tribuere. Sanctitatem porro oraculorum prorsus omnium enervant, tum Auctor eorum, qui fatentibus ipsis gentilibus, non summus DEUS & Creator omnium, sed Dæmonium aliquod fuit: Sic enim Plutarchus libro de Oraculorum defectu §. 15. & 16. Geniorum seu Dæmonum genus, medio, inter DEOS & homines loco constitui, & quod nos cum Diis conciliat atque conjungit, & hos vatum ore loqui. Homerus Poëta promiscuè Deorum ac geniorum usus nominibus, ut Diis quoque Dæmonum nomen imponat. & §. 24. Qui Dei sacrificia humana & alia fœda exposcunt, pla-

placandorum & depellendorum malignorum „
 ira flagrantium geniorum causâ faciunt, ut diris „
 satisfacerent dæmonibus. §. 25 Delphorum The- „
 ologi Apollinem aliquando cum Dracone de „
 Oraculo decertasse ajunt, quasi deditâ Opera re- „
 stimonio suo damnantes ea quæ ipsi in sanctissi- „
 mis agunt sacris. Cum tamen ipse §. 32. fate- „
 atur: Stoicos de Diis, quorum tantum statuant „
 numerum, unum duntaxat æternum interitusq; „
 expertem, reliquos & natos & obituros censere „
 & §. 72. vim spirituum divinationi servientium „
 statuit, non esse sempiternâ, sed senio & mutatio- „
 nibus obnoxiam. §. 74. Eò rem ratione deduximus, „
 ut à Diis ad genios divinationem rejiceremus „
 & §. 83. denique refert: Quomodo pythia, fœ- „
 mina illa fatidica, in antrum Delphicum vatici- „
 nii ergo ingressa, à Spiritu maligno & muto re- „
 pleta, vexata & terribiliter necata sit. Quid „
 quæso Sapientes pagani in tali divinatione veri- „
 DEI reliquum esse putaverint: qui talem aper- „
 tam de malorum geniorum in Oraculis effectis „
 cognitionem habuere.

*Ipse suam (pudet bene) contempro Principe vitæ „
 Perniciem veneratur homo, colit ipse cruentum „
 Carnificem, gladiique aciem jugulandus adorat. „
 In tantum miseris peccati neclara capitis „
 Dulce mori est, tanta in tenebris de peste voluptas. „
 Prudentius in Hamartig: Jam quæ Sanctimonia „
 & Veritas tribuenda personis, per quas illæ Reve- „
 lationes divinæ ad homines à dæmonibus promul- „
 gatae*

gater
inter
doru
corre
luit,
gand
ex L
quib
Pæar
fatio
rat,

Et

Der

gatae sunt, videamus. Fuerunt foeminae, quae inter sacrificia & libamina interrogantium Sacerdotum, antrum fatidicum ingressae semper furore correptae sunt, & quidquid malignus spiritus voluit, eructarunt. Ut pro instituto meo in allegandis gentilium scriptis parcus sim, unum locum ex Lucano. l. 5. v. 170. 190. & 210. allego, quibus fuscè horrendum Dæmonis Delphici, quem Pæana, sive Apollinem vocat, in virgine Pythia fatidica exercitum enthusiasinum & furorem enarrat, ibi:

Bacchatur demens aliena per antrum
Colla ferens, vittasque DEL, Phæbeaq; serua
Erectis discussa comis, per inania templi
Ancipiti cervice rotat, spargitq; vaganti
Obstantes tripodas, magnoque exestuat
igne. &c.

Et porro: Spumeat tunc primum rabies vesana per ora
Effluit, & gemitus, & anhelus clara meatu
Murmura: cum maestus vastus ululatus in
antris,
Extremæque sonant domitâ jam virgine
voces. &c.

Denique: Prosiluit, perstat rabies nec cuncta locuta
est
Quem non emisit, super est DELL S. Ille
feroces
Torquet adhuc oculos, totoque vagantia
caelo
Lumina: nunc vultu pavido nunc torva
minaci,
Stat

*Stat nunquam facies, rubor ingens inficit
ora*

Livensque genas. &c. &c. — —

Cum quâ descriptione oracula reddendi per furiosam sceminam, ineptissimis & majestate hominis nedum DEI indignis gestibus, omnes Auditores gentiles conveniunt. Quid autem hominifanae mentis, hic deesse insaniae, quam miseris energumenis ab hoste generis humani ipso Diabolo infligi, adhuc cernimus, putet. Proinde Plato in Phædro, cum sine furore & deturbatione rationis homines illos afflatos, obsessos & extra se raptos loqui nunquam videret, non *μανικῶν* seu divinationem, sed *μανικῶν* seu furorem dicit vocandum, nemque à Dæmonibus omnino promoveri in hominibus, maniaco humore corruptis, credidit. Atq; dæmones illos praesidere refert; Vaticiniis Apollinem, Mysteriis Dionysium, Poeticæ Musas, Amatorio furori Venerem, tot enim genera divinationis enarrat. Secundò fuerunt eadem sceminæ & alii vates oraculorum, torques mendacii convicti, ut ipsorum verbis fatidicis pauci sapientes plenam fidem deberent; Ideo Thucydides, gravissimus Historicus, lib: 5. p. 228, id solum Oraculum, quod ter novenos annos bellum Peloponnesiacum duraturum praedixerat, ex omnibus quæ prodita fuerunt, certo evenisse. Herodotus sapissime falsitatis oracula arguit, ut lib: 1. c. 9. 12. & 13. & lib. 5. medio aperte refert, quomodo pecunia corrupta Pythia

thia Spartanis falsa ediderit. Unde Demosthe-
nes Pythiam Φυλιντζειν. i. e. Philippo Mace-
doni faventem appellavit. Plutarchus in vitâ De-
mosth. Quod & Justinus. l. 11. c. 11. De cor-
ruptis Varibus Jovis Ammonis, & Laërtius in He-
raclide refert. §. 89. & 91. de Pythiâ ab eodem
corruptâ, ut illi Alexandrum, hæc Heraclidem
DEUM esse oraculo prædicarent. Pariter uti He-
rodorus d. l. c. 12. Oraculum Lycurgo datum
refert:

Ambigo vaticiner, sis utrûm virne Deusne?

Sed multo magis esse DEUM te credo Lycurge.
Quæ autem in re tam seriâ & maximâ ambiguitas?
quæ aperta falsitas DEUM dicere; qui coram ut
homo stetit? Licer ambiguitatis pleraque oracu-
la ab omnibus paganis accusata fuerint, ut affir-
mative vel negative, pro supplicantibus vel con-
tra eos, explicari possent, quod est fraudulentor-
um clarissimum documentum. Exempla innu-
merabilia occurrunt in Scriptis gentilium, tam de-
cipientium, quàm si de diversis locis allata, nun-
quàm congruentium Oraculorum, Vid. Plutarchus
in Apophthegm. §. 96. Insignis fraudulentia Oraculo-
rum, Atheniensibus editorum ab Thucydide. l. 8.
in princ. refertur: Tunc inquit, Oracula exe-
crabuntur, vatesque, & quicunque rebus divinis,
quibusdam spem Siciliae subigendæ fecerunt.
Nam ex Plutarchi vitâ Niciæ constat, Atheniensibus
talìa oracula data esse, quod sint capturi om-
nes Syracusanos, sed dum in captâ navi tabu-

L

las

las omnium Syracusanorum nominibus inscri-
ptas fortè cepissent, promissis oraculum solum
fore fraudulenter subintellexit. Ex quibus ap-
pareret, non Verum DEUM, sed diros Dæmones au-
ctores Oraculorum fuisse, quod disertè confiteri
coacti sunt Porphyrius Lib. de dæmon. & Jambli-
chus. l. de myster. c. 11 & 26. Sed Lucanus l. 5. v. 94.
seq. Cicero l. de divinar & Plutarchus lib. de Ora-
cul. defectu, pudore scelerum & falsitatum ab Ora-
culis eructatarum inclinarunt, ad Ventos seu spiri-
tus subterraneos vim divinandi referre, quia indi-
gnadi vinâ voce oracula talia judicarunt. Quid por-
rò turpius, quàm ludos procaces in Dæmonis ho-
norem? quorum Livius plenus est, quid crudeli-
us quam humanas hostias à miseris supplicanti-
bus exigere, tamen Oracula hujusmodi fœditati-
bus delectata, de suo Auctore spiritu nequam te-
stantur. Plutarchus in vitâ Agesilai refert, in so-
mno jussu esse, in templo Dianæ, ut filiam
immolaret uti Agamemnon: Sed hujus insani-
am imitari ille noluit. Idem in vitâ Pelopidæ
disertè Oracula quæ humanû sacrificium postu-
lant malignos genios esse profitetur. Atqui
constat Jovem, Saturnum, Apollinem, Martem,
Mercurium, Dianam, hostias humanas postulasse,
eoque cruore placatas esse. Tale Oraculum re-
fert Pausanias in Achaicis. l. 7. non multum à
fine. Horrendam quoque rabiem Satanæ in
miserrimum genus humanum legimus apud Di-
onyfium Halicarnass. l. 1. Antiquit. c. 23. 24. ubi

ubi ex Myrtilo Lesbio refert: à Jove, Apolline, & Cabiris, obtentu devotarum decimarum, hostiis etiam humanam facturam comprehendendi, tot plagis gentem Pelasgicam vexatam esse, ut integri populi decimatione immolari, aut sedes mutare coacti sunt. Atqui primarii hi fuere Dii Græcorum Latinorumque, imò omnium fere gentium; Ipsius igitur Plutarchi judicio & omnium honestorum iidem primarii Dii maligni dirique Dæmones habendi sunt, & confirmatur fides dicti Synefiani: Calamitates gentium epulum, esse malorum Dæmonum. Qui adhuc hodiè in Japoniâ singulis mensibus, assumptâ horrendâ specie appetentes adorantur, mox virgine in id adductâ palam stupratâ ad quæsitâ demùm miseris idololatris Oracula respondent, prout Itinera India referunt. Humanas autem hostias omnes ferè gentes fecerunt; de Cananæis ex Scripturâ Sacrà constat, de Carthagenensibus Justinus l. 19. c. 1. de Gallis Cæsar Comment. l. 6. de Græcis, Scythiis, & Romanis Plinius l. 28. c. 2. & l. 30. c. 1. Ubi in fine ait: Adcò ista toto mundo consensere, quanquâ discordi & sibi ignoto. A. U. 957. demum Scutum factum est, ne homo immolaretur. Non satis æstimari potest, quantum Romanis debeatur, qui sustulere monstra in quibus hominem occidere religiosissimū erat, mandaverò etiam saluberrimum. Et Plutarchus in Problemat. item in Marcello refert: Romanos Bletonensibus in pacis conditionib⁹ imposuisse; Ne

hominem sacrificarent, quod, ut loquitur Plinius. l. 7. c. 2. paulum à mandendo abest. Usque adeò ipsi homines honestiores, quàm Diis ipsorum fuere, quia his directè contraria dictamini rectæ rationis, & notitiis connatis, mandarunt. Verùm non penitus cruentus iste Diabolorum cultus apud ipsos Romanos desiit, nam ludis gladiatoris tor homines se invicem necantes, placandis suis Dæmonibus, ex ipsorum postulato publicis spectaculis exhibuerunt, usque ad finem crudelis Dæmonum in Italia dominationis, donec insatiabilis illa belua Infernalis ultimo Oraculo, quod refert Svidas in voce Augustus, ipsi Augusto Cæsari sciscitanti: Quis post eum regnaturus sit, fateri coacta est:

Puer Hebræus jubet me, Diis beatis imperans,
Hanc ædem relinquere, & in orcum redire,
Jam abito tacitus ab aris nostris.

Augustus autem ab Oraculo reversus, in Capitolio aram erexit inscripsitque: Hæc ara est Primo geniti DEI. Tunc

Delphica damnatis tacuerunt sortibus antra,
Perdedit insanos mendax Dodona vapores,
Mortua jam mutæ lugent Oracula Cumæ,
Nec responsa refert Lybicus in Syrtibus Hammon,
Vexillumque Crucis summus Dominator adorat.

Prudentius. Apoth. H. 4.

Denique Oracula illa nullam veram agnitionem DEI, nullam honestatis regulam, nullam reparationis corruptæ naturæ humanæ methodum, nullam

nullam quoque viam ad veram & æternam beatitudinem hominis docuerunt; nec quicquam ad universum genus humanum pertinens, sed tantum de particularibus rebus responderunt, idque ut deductum est fallacissimè, adeò ut frustra miretur Plinius, homo Epicureus. l. 7. c. 47. Oraculum, quod jusserrat Euthymum pyctam seu pugilem, Olympiæ semper victorem, DEUM, consecrari, eique sacrificari. Nihil enim, inquit, adeò mirum, quàm hoc placuisse Diis. Quod, cunque tamen sapienter apud paganos, pro conservandâ societate moribusq; humanis dictum aut scriptum, non dæmonibus, sed ipsis sapientibus hominibus, in quantum lumine naturæ penetrare, aut Traditionem antiquissimorum Patriarcharum recolligere potuerunt, acceptum ferebant.

§. 4. Præter Oraculorum habuerunt Gentiles etiam alias fatidicas mulieres, Sibyllas ipsis appellatas, à Σιὸς, Æolicâ Dialecto, quod est Διὸς, βεβλαιο, quasi θεοβεβλαιο i. e. Consilia DEI traditas. Quidam ab Hebræo קַבָּלָה Cabbalah h. e. Traditio, quæ Theologiam Mysticam, & doctrinam de rebus divinis traditam olim continebat, sed sequioribus seculis à superstitionis Rabbinis in puram Magiam mutata est, derivant. Tali pacto Vox hæc in Antiquissimis Patriarcharum scholis nata est, non Fœminarum fatidicam, sed Doctrinam religiosam de DEO & rebus divinis notans. Quæ doctrina ab ipsis temporibus Nohæ tradita, in posteris ejus, nomine Cab-

balhæ seu Sibyllæ, celebrata est. Sed Diabolus, finia illa DEI, perversurus totam posteritatem pii Noë, non diu puram eam doctrinam reliquit, sed mox negligentes veri, perque naturalem Cæcitatem ad nova promptos homines, sub vocabulo à piis majoribus accepto fœdissimâ fraude circumvenit, & sub nomine Sibyllarum, muliebrem sexum, deceptioni ejus semper aptum, ad Revelationes quasi divinas eructandas, adhibuit, quibus dum varicina quædam, de futuris humanis eventibus, quædam etiam ex Verâ illâ Traditione Patriarcharum, hominum memoriæ impressa admiscet, faciliè fidem apud miseros, & à DEO Vero per sua peccata alienos populos invenit. His suis Prophetis, ne semel benè cepta fraus tandem extingveretur, semper novas Sibyllas vel etiam Poëtas substituit, qui de tempore in tempus, vix retentis jam ullis scintillis veritatis, omnes Revelationes in mendaciis, fabulis, & sceleratis fœditatibus composuerunt. Ejus rei argumentum est, quod uno consensu omnes gentiles antiquissimam & primam Sibyllarum omnium, Sambethen ex Noë, urbe ad Mare rubrum sitâ, patre Berofo matre Erymanthe natam, eandemque Hebræam Chaldæam Persicam, & Ægyptiam vocarint. Vid. Pausan. in Phocicis, ante medium. Sed vocabulo eo Sambeth, Sam & Japhet notari filios, quibus parens Noë veram Traditionem à patribus acceptam, tanquàm Ecclesiæ Gubernatoribus credidit, verosimilius existi-

exi-
dita
dem
fona
Pro
con
& p
per
alia
isse
del
stiri
lim
fœ
jaci
Ery
am
Pa
gia
De
fur
18
Vi
na
Sib
Ge
am
Da
aff
fau

existimatur, ita ut doctrinam à Sem & Japhet traditam posteris, de DEO, de lapsu hominis, de Redemptione generis humani morte Messiae futurâ, sonaverit. Quippe ex reliquiis ab ipsis pseudo-Prophetis seu Sibyllis paganorum conservatis, constar, multa de Christo de ejusdem Nativitate & passione crucis, de lapsu Adæ, de fine mundi per Conflagrationem, de extremo Judicio, & alia vera, in illâ primâ doctrinâ tradita, fuisse comprehensa. Postea, ut supradictum est, delapsis pederentim populis singulis in suas superstitiones, Insidiator Dæmon mirum in modum limpida doctrinam traditam per Sibyllas suas fœdavit, ita ut gens quæque suam ferè Sibyllam jactaverit. Græci aliquot, nempe Delphicam, Erythræam, Siculam, Samiam, Rhodiam, Clariam (quas omnes pro unâ nonnulli habent. Vid. Pausan. in Phocic. ante med.) Thessalicam, Phrygiam, Colophoniam; Itali Cumæam laudarunt: De quibus si quis fufius informari velit, legendi sunt Lactantius. l. 4. Instit. c. 15. Augustinus. l. 18. de Civit. DEI. c. 27. & ibi Comment. Ludov. Vivis, laussumè Peucerus lib. de generibus divinationum C. de Theomanteia. Harum omnium Sibyllarum gentilium Revelationes, si ex ipsorum Gentilium scriptis ad Characteres Veritatis examinaverimus, eandem sortem quam Oracula Dæmoniaca subire necessum est: DEI enim veri afflatum non fuisse sed Dæmonum, ipsi Gentiles fatentur. Sic Dionys. Halicarn. l. 4. Antiqu. §.

Deorum alicujus five Dæmonum munus fuisse
 Scripta Sibyllæ Tarquinio allata : & idem l. 1. §. 55. Sibyllam Nympham fatidicam fuisse ait,
 quod sanè nihil aliud quàm Dæmonem significat.
 Ipsas Sibyllas, in suis versibus, non homines, sed
 Dæmonio aliquo, Jove & Lamiæ Neptuni filiâ (quæ
 ut sonat nomen fuit Venefica Saga aliqua) aut
 Diana vel Apolline prognatas se prædicasse re-
 statur Pausanias Phocicis, proximè citato loco.
 Multum igitur verosimile fit, ipsum Satanam per-
 sonatâ mulieris specie apparuisse, quoniam nul-
 lam planè de ullius Sibyllæ Origine certitudinem,
 pagani indagare potuerunt Plutarchus lib. de Py-
 thiæ oraculis §. 12. Citat. Sibyllæ versus, quibus
 varicinandî se finem neque morte facturam ait,
 sed se in lunâ circumire, mutatam in eam quæ in
 Lunâ apparere dicitur faciem, Spiritum autem
 aëri contemperatum semper omnia suò moru edi-
 turum. Idem sanè gravi veritate §. 13. d. l.
 pronunciat: Sibyllæ autem istæ & Bacchides,
 tanquàm in mare promiscuè in tempus conje-
 cerunt, & ut in buccam venit, disseminaverunt
 nomina & verba omnis generis eventuum, quo-
 rum quædam cum fortuito evenerint, similiter
 falsum est, quod nunc dicitur, etiamsi postmodò
 verum fiat, re contingente. Præterea eundem
 furorem & insaniam Sibyllis tribuunt, quem su-
 præ de Pythiâ aliisque fœminis fatidicis Oraculo-
 rum allegavimus. Nam Virgilius. l. 6. Æneid.
 v. 44. & 77. seq. gemina de Sibyllâ canit:

At

At Phœbi nondum patiens immanis in antro
Bachatur Vates, magnum si pectore posset
Excussisse DEUM, tanto magis ille fatigat
Os rapidum, fera corda domans, fingitque pre-
mendo &c

Et Idem. lib. 3. vers. 441. seqv.

Huc ubi delatus Cumæam accesserit Urbem,
Insanam vatem aspiciens, quæ rupe sub imâ
Fata canit, foliisque notas & nomina mandat.
Quæ sana & vera ab atroci hac insania & damo-
niaca Revelatione provenire potuerunt? Quam
iuste igitur Scythæ apud Herodotum. l. 4. p. m.
270. Græcis exprobrant: Bachandi consuetudi-
nem negantes esse credibile DEUM invenisse, quo
homines ad dementiam edigantur. Si quid autem,
in carminibus Sibyllinis verum est, hoc ex antiquis-
simâ traditione Patriarcharum reliquum habue-
runt; Nam prout quædam gentes tenaciores veri-
tatis fuerunt, à Majoribus sibi traditæ, plura etiam
Satanas immiscuit, ut sibi auctoritatem veri com-
pararet. Quid mirum, cum & asina Bileam vir-
tute DEI, Majestatem suam vindicante, os aperire,
& ipse Dæmon, seu reus sub manu tortoris vera
subinde confiteri coactus sit. Sed mox relapsus
canis infernalis ad vomitum, superstitionibus &
fabulis immensis vera illa involvit. Unde flagi-
tiosi Cultus dæmonibus, ludi gladiatorii horrendi
aut humanæ hostiæ, aut fœdissima supra æque si-
byllarum carminibus, quam aliorum Oraculorum,
à miseris idololâtris poscebantur. Macrobius l. 1.
Saturnal. c. 17. à Sibyllinis Vaticiniis ludos Apot-

linares initium coepisse refert, qui gladiatorum
ludi modestis paganis horrendi visi, tamen Diis
eorum delectabiles fuerunt. Seneca certe Epist. 7.
gravissimè spectaculis illis ingemiscit. Nihil,
inquit, tam damnosum bonis moribus est, quam
in alieno Spectaculo desidere, nunc omissis nugis,
mera homicidia sunt, tu quid meruisti miser,
ut hoc spectes? Agite Diis immortalibus gratias,
quod eum docent esse crudelem (Neronem ad
huc tenerum intelligit) qui non potest discere.
Frustra igitur opponunt gentiles: Licenter talia
Poëtas fingere, quæ in theatris turpia aut crudelia
Deorum gratia fiebant; Nam quod hi describunt,
illi ipsi colunt, cur igitur piaculum lectitant liben-
ter? cur in Theatris, spectante Senatu & populo,
plauditur. Cur ipsi Dii Oraculis sibi tales ludos
exposcunt, quod prolixè urget Augustinus de Ci-
vit. Dei. l. 2. c. 13. 14. & l. 4. c. 26. 30. Verè
igitur Euripides exclamavit: Si quid Dii turpiter
faciunt, non sunt Dii! Et justè Cicero lib. 2. de Di-
vinat. Omnes Revelationes gentilium suorum, ex
fulguribus, ex auspiciis, sortibus, Vaticiniis &
oraculis, falsas aut dubias & omnes sanæ rationi
contrarias & ineptas rejecit. Ubi §. 110. ait: Si-
byllæ versus observamus, quos illa furens fuisse
dicitur. Quid autem habeat autoritatis furor
iste, quem divinum vocant, ut quæ sapiens non
videat, ea videat insanus, & is qui humanos sen-
sus amiserit, divinos assecutus sit. Et §. 115.
Ad te Venio Sanctissime Apollo, qui umbilicū
terrarum certum obsides, Unde superstitiosa pri-
mum

mum lava evasit vox fera Tuis enim Oraculis ,,
 Chrysippus totum Volumen implevit , partim ,,
 falsis , ut opinor ego , partim casu Veris , ut fit ,,
 partim flexiloquis & obscuris , ut interpret egeat ,,
 interprete , partim ambiguis. Idem §. 51. præ ,,
 dicat Catonis verus illud & admodum scitum di- ,,
 ctum : Miror , quod non rideret haruspex , ha- ,,
 ruspicem cum vidisset. Hic tam illustris , tam ,,
 doctus & prudens Consul Romanus in libris suis
 de naturâ DEorum. omnem gentilium suorum sci-
 entiam de Diis ut falsam , & rationi sanæ contra-
 riam , & in libris de Divinatione , omnia funda-
 menta Religionis Ethnicæ egregie destruxit. Uti-
 nam , prout ipse lib. 1. de naturâ DEorum , suspi-
 ravit , tam facile vera invenire quam falsa destrue-
 re potuisset. Plutarchus in quaest. Rom. 83. se-
 cundum Sibyllina vaticinia , malorum avertendi
 causâ , peregrinis quibusdam & alienis genis , duos
 Græcos & totidem Gallos vivos in foro boario de-
 fodisse Romanos dicit. Quæ sanctitas ? quæ ve-
 ritas Revelationibus his relicta si humanos hostias
 rationi humanæ abominabiles , imò uti diserte ait,
 genis malis , hoc est Diabolis sacrificare jusserunt
 Sibyllæ. Ex hæcenus dictis quoque patet , quam
 nulla doctrinæ generi humano per Sibyllas istas
 oblata sint , quibusâ corruptâ naturâ ad DEUM
 verum redire , Eundem vera pietate agnoscere &
 colere , denique mores innocentes & sanctos du-
 cere possent : Præter enim paucas veterissimæ Tra-
 ditionis reliquias , de DEO & Salvatore generis hu-
 mani , nihil nisi fœdas Idololatrias , dæmonumque
 imò

imò hominum, aut etiam rerum inanimatarum cultum, adeoque damnatam Religionem occiderunt, quod ex fragmentis Carminum Sibyllinorum, ab ipsis paganis relatorum, luculentum est. Jubent enim tam Sibyllæ quam oracula adorare fœminas mille ac mares *Deos DEasque*, deque sexu duplici natos nepotes, abnepotes editos, *ac tot stirpium sordidam prosapiam*, uti canit Prudentius *per s. Παῦλ. Hymn. 10.* Consequenter tristissima hæc à Deo vero Apostasia, per immensam *DEI misericordiam* tandem planè extincta, sublata, & Revelationes tam oraculorum quam Sibyllarum à tot jam seculis in abyssum præci detrusæ sunt, quia igitur non fuerunt durabiles ad finem mundi, vel propterea pro falsis & imposturis habendæ. Notatu digna est historia quam refert Plutarchus l. de Oracul. defect. §. 29. sub Tiberio (quo tempore Christus Jesus passus est mortem) ex Insula Paxi, præsentibus multis navigantibus, gubernatorem navis nomine appellatum & jussum esse: Ut ad Palodes Insulas veniens acclamaret: Magnum Pana esse mortuum. Quod cum fecisset, magnos multorumque gemitus & voces admirabiles in Insula exaudisse. Quo ipso certe dæmonum, ex morte Christi cladem suam sentientium lamenta indigitata reor.

§. 5. Enimverò deducta tam evidenti falsitate Revelationum gentilium, adhuc oculos ad Sapientiam gentilium Præcepta convertamus, si in iis requisita veræ religionis quodammodo offendantur. Sanio-

Saniora certe sunt, quam oracula ipsorum divinitate infucata, nihilominus & recentia nimis sunt, ut toto generi humano profuisse credamus, quippè Plutarchus lib: de Homero §. 47. 63. & 86. disertè docet: Philosophos tam divinam quam humanam scientiam suam demum ab Homero didicisse, hunc autem §. 8. d. l. affirmat centum annis post captam Trojam vixisse, quod tempus coincidit cum Salomone Rege, adeoque quinque sæculis post Mo- sen. Sed ab Homero, qui floruit 135. annis ante Olympiades, (quæ sunt tempus quatuor annorum singulæ) demum quadragesima secundâ Olympiade Thales primus incepit philosophari, quod est totis trecentis annis post Homerum, qui tantum 24. additis, cum captivitate Judæorum in Babel coincidunt. Tot igitur sæculis retro à condito mundo, genus humanum (videlicet 3340. annis) sine Doctoribus & disciplinis à Deo reli- ctum esse non potuit. Herodotus l. 2. p. 159. paucos admodum computat annos ante suam æta- tem ad DEOS, quorum nativitates enarrat, quo- rumque sceleratam vitam sepulchraque nemo pue- rorum in Scholis illo tempore ignoravit. Porro si sanctitatem hominum Philosophorum, eorundeq; præceptorum veritatem & efficaciam in animis docentium & discentium examinaverit, nihil pe- nitus in ipsis fiduciæ vir præjudiciis & falsarum opi- niorum expers reponat. De Doctrinæ & præce- ptorum illorum ad pietatem, DEI cognitionem & cultum, justitiam morumque Sanctimoniam, fal- sitate, facile persuasi sumus, cum finem omnis huma-

humanae scientiae praesertim moralis & Theologicae, summum nempe bonum omnibus Philosophis ignotum fuisse jam ex praecedente Meditatione amplissime deductum sit. Falso igitur tali fundamento quid Veri superstruere potuerunt? sunt pro dolor! etiam ex nostris eoque Philosopholatrae, qui lumen divinum seu Revelationis à rationali abstrahendo excusare, imò errantes defendere Philosophos taragunt. Ideò maximo Veritatis detrimento ut & literariae rei, Theologiam planè a Philosophia arcent. Verum faciunt sicut is qui in tenebris versantem non vult lumine Solis, sed tantum candela aut facis uti. Ita & ipsi quàm Philosophi nolunt admittere lumen quod non percipiunt, nisi quæ Theologi, adeoque ad res divinas hoc lumine defectus attendere nolunt. Horrendum est hominem usque adeò naturam suam exuere, & sponte velut in monstrum quoddam transformari, ut radio ipsi sit, DEUM in illis quæ serio agit intervenire; Atqui miser non tamen quicquid agas, DEUM reapse excludes à te, nec à natura neque ab eo quod benigno suscepit officio, unde rerum rationes ipsæque res manant, sunt, conservantur & perficiuntur. Tu ipse es Creatura Theologica ab λόγος τῆς Θεᾶς seu verbo Dei expressè facta ideò, ut illud verbum te inhabitet, tuque DEUM opere & verbis magnificas, & Væ tibi nisi sis Theologus æternus! Omnia unà tecum à DEO in DEO ad DEUM pro DEO esse debent; DEUS & Idearum & Veritatum & boni & rerum omnium causa efficiens, Archetypus, cujus omnia sunt

sunt
Rela
exci
seu
bus
les;
tual
tate
Ide
divi
seu
ta,
nis
bus
De
fici
har
nit.
seir
run
infl
om
hif
difi
infl
tile
Qu
aut
væ
nar
cep

sunt Ectypi, Finis, Forma beatitudinis, adjunctum.
Relatum imò omnia. Atqui Philosophus omnis
excitat in ratione sua ideas seu Icones rationales,
seu Intellectuales earum rerum quas suis facultati-
bus percepit, Sive res illæ sint divinæ sive natura-
les: Quomodo feliciter has Ideas in rebus Spiritu-
alibus seu Metaphysicis, aut moralibus ad veri-
tatem tendentes, formabit, nisi ad suas de illis
Ideas ratiociniaque adhibeat experimenta, quæ ope
divini luminis dereguntur, planè sicut in naturalib⁹
seu physicis reb⁹ ad ideas suas adhibet experimen-
ta, quæ ope facultatis suæ sensibilis, hoc est lumi-
nis externi, detegit, namque res Corporales sensi-
bus percipere debet ante omnem rationis actum.
Denique finis omnis Philosophiæ tam in metaphy-
sicis seu incorporeis quàm corporeis est veritas,
hanc Sophiæ amantes scrutari & persequi conve-
nit, & si quid sani, casu aut ex relictis gentilium
scintillis naturæ, aut traditionum antiquissima-
rum à Philosophis profanis dictum reperiatur, huic
instituto suo accommodare, præcis imò abjectis
omnibus fabulis aut erroribus cæteris, nedum ut
hisce falsitatibus stulto amore, quia intricata &
difficilia esse offendit, indagandis & proponendis
insudet, eo enim ipso fine suo, quem magistri gen-
tiles neutiquàm sine ope DEI attigerunt, exciderunt.
Quod si Exercitii inutilis gratiâ tamen defendenda
aut scrupulosissimè ediscenda contendat, iterum
væ illi! qui in rebus tam seriis, & salutem æter-
nam concernentibus tempus, quod satis breve ac-
cepit, decoquere & inutiliter deterere audeat, Ipsis
illis

illis Philosophis profanis si contingeret nunc reviviscere, & abstersâ illius temporis cœcitate, veritatis Lumen divinum aspicere, ineptos cultores hos suos summæ dementia infimularent, rudibusque à mendaciis suis ad Christi Scholam abigerent, & ea ipsa quæ ab illis inventa jactantur, non nisi à solo Deo omnium bonorum datore, Ipsi indita & concessa faterentur. In omnibus Scientiis & Actionibus humanis idem usu venit, ut ubicunq; Theologica Præcepta arcefferint, in maximos errores peccata & scelera prolabi corruptam naturam videas. Quæ in Politico etiam statu causâ tot bellorum, dissensionum, & inde venientium malorum generis humani? quam hoc pessimum axioma. Theologiâ enim, h. e. Veritatis unica relicta regulâ, nihil nisi falsæ opiniones, Injusticia, vitia & scelera reliqua sunt.

§. 6. Sed unde discessi regredior: Doctrinarum igitur Philosophicarum, tam in Metaphysicis quàm Ethicis falsitatem, quare per singula discurrendo deducam? quippe subrutis fundamentis quibus superstruxerunt, Oraculorum nempe & Sibyllarum revelationibus, tum summi hominis boni notitiâ, quid in cognitione Veri DEI & justitia morum ab ipsis veri expectes? Cum manifestum sit, illos in rebus Metaphysicis ex Physicis experimentis, adeoque ex alieno lumine, naturali non divino, ideas & ratiocinia accipere coactos fuisse, utpotè destitutos Vero divino Lumine. Quomodo igitur in divinis ipsorum definitionibus tuto acquiescas, si ipsos in Summos Errores ex lumine ratio-

rationalitatum argumenta haurientes, prolapsos
esse videas? Quid Aristotelem ad credendam
mundi æternitatem adiecit, nisi ex Physicis petita
ratio, ex nihilo nihil fieri, quod autem non fit
nec interit, & quod æternus motor sine motu
mundi esse non possit; Item ad negandam im-
mortalitatem animæ, propter axioma Physicum:
Nihil est in intellectu quod non prius sit in Sensu.
Unde falsò conclusit: Animam extra corpus nihil
operari; Nam non habuit lumen revelatum &
spirituale, ex quo saniorum cognitionem de Spiritu
tuum facultatibus hauriret. Et alterum; quod gene-
ratur, interire necessum est: Non enim summus
Philosophus ad Omnipotentiam Dei surgere po-
tuit, licet eò Plato, traditiones & scripta Hebræo-
rum sequutus, in hac materia pertraxerit, sed non
sine vertigine cœcæ mentis sterit. Item quod
Deum summo cœlo, sicut Stoici Parcarum car-
ceri, & Angelos seu Intelligentias suo quemque orbi
Astrali volvendo & regendo affixerit, tollens
providentiam rerum sublunarium: quia acciden-
tia & Qualitates sibi in Deo imaginatus fuit, tan-
quam homo terrestris ultra terrena non assurgens;
Quasi Deus gubernando & providendo infima
quæque, laborare & fatigari possit. Unde non
miremur, ipsos Philosophos se invicem destruxisse,
& ipsos confessos esse: e. g. Socrates & sequentes
Academici; planè nullam scientiam hominib⁹ esse,
è contra Stoici, Opinionem in omnibus rebus
rejecerunt, ubi autem neque scientia neque Opi-
natio remanent, ibi neque sapientia. Quod si in

M

Physi.

Physicis propter aliquot arcana Naturæ, omnem
 certitudinem & scientiam Academici sustulerint,
 quid putas ipsos in rebus supernaturalibus, non
 nisi revelatione Dei verâ manifestandis facere? Un-
 de Arcefilas, mediæ Academiæ autor, confessiones
 ignorantia omnium Philosophorum colligens, &
 nihil omnino sciri, & de omnibus uti incertis dubi-
 tandum esse pronuntiavit. Quæ sententia homi-
 nem projicit infra bestias, quæ nihil sciunt, sicut
 altera Physicorum arrogans secta, omnia sciri do-
 centium pari stoliditate hominem cum DEO, cui
 omnis scientia propria est, parem fecit. Ad hanc
 cæcitatem Philosophos justo DEI judicio prolabi
 „ tandem necessum fuit, quia, monente Apostolo,
 „ Roman. I. v. 21. noscentes DEUM non affece-
 runt gloriâ ut DEUM decebat, suis nimirum ine-
 ptis mortalibusque adinventionibus præfidenter
 credentes. Quoniam igitur in universalibus &
 Metaphysicis principium ignorarunt, igitur Veri-
 tatem in cæteris, ad salutem generis humani, & re-
 parationem corruptæ naturæ, frustra apud Philoso-
 phos quæras. In Ethicis de Justitia maximè tra-
 ctant, eamque rectè ambitum omnium virtutum,
 quæ DEO, homini & proximo & sibi ipsi sua tribuere
 novit, dixerunt, & Plato rectè justitiæ primam par-
 tem definivit Pietatem, quæ ad DEI curam, reliquam
 justitiæ partem Æquitatem nempe eam esse, quæ ad
 hominum curam pertinet, in Eutyphrone. Ni-
 hilominus utramque justitiæ partem in quo verè
 consistat, parvulus quidem Christi tyro; Philoso-
 phus autem summus scire non potuit, nempe in
 Chari-

Cha-
 bus,
 Joha-
 tiam
 trari
 nis M
 eqv
 adin
 men
 gan
 falsi
 Atq
 rita
 fun
 mo
 qui
 vide
 ide
 qua
 cup
 mn
 dar
 fun
 Sic
 len
 si o
 nit
 19
 ho
 im
 on

Charitate, vinculo illo, quod Deus cum hominibus & hi invicem copulantur. Coloss. c. 3. v. 14. Johan. c. 4. 20. Propterea ipsi Philosophi justitiam sapiens stultitiam vocarunt, quia utilitati contraria, quæ fuit Carneadis Romam tempore Catonis Majoris ingressi, disputatio: justus, inquit, qui equum saucio, aut tabulam naufrago Socio non adimit, ut ipse animam suam liberet, Stultus tamen est. Conveniunt cum reliquiis nostris ex paganismo, quale est illud Axioma multorum, sed falsissimum: Ordinata charitas incipit à se ipsa. Atqui hoc ipsi fundamento fidei Christianæ, charitati, quæ obligamur jure nostro cedere & quæ sunt alterius, non quæ sunt nostræ utilitatis, promovere, contrarium 1. Corinth. 13. 5. Certe, qui justè agit, minus suæ utilitati mortali consulere videtur, sed qui sacramentum hominis ignorant, ideoque ad hanc miseram vitam omnia referunt, quanta sit vis Justitiæ scire non possunt. Nam & cum de virtute disputant, quamvis intelligant ærumnis ac miseriis esse plenissimam; tamen expetendam esse ajunt suâ causâ. Ejus enim præmia, quæ sunt æterna & immortalia, nullò modò vident. Sic rebus omnibus ad præsentem vitam temporalem relatis, Virtutem planè ad stultitiam redigunt, si quidem tantos hujus vitæ labores frustra & inaniter suscipiunt; unde Augustinus de Civit: Dei l. 19. cap. 21. justè exclamat: Quæ justitia est, hominis quæ ipsum hominem DEO vero tollit, & immundis Dæmonibus subdit: Scilicet hæc origo, omnis gentilium Philosophorum ignorantia. Si

autem iustitiæ, primæ virtutis scaturiginem ignorant, de cæteris virtutibus tantum iustitiæ quasi pedissequis æquæ falsa præcepta & Errores expectandi veniunt. De iustitia Cicero, ubi de hac materia disputat, ingenuè lib: 3. Officiorum fatetur: Nos veri juris germanæque iustitiæ solidam, & expressam effigiem nullam tenemus, umbram, & imaginibus utimur, easque ipsas utinam sequeremur.

§. 7. Docuit certe nos Magister summus ex fructibus doctorum veras vel falsas doctrinas cognoscere: eja examinemus ipsorum Philosophorum gentilium vitas, si quid eorum præcepta Sanctitatis aut bonitatis potuerunt efficere, & de natura mala corrigere. Bene Seneca Philosophos in propria vitia disertos appellavit, cum ille idem epist. 20. iudicet, maximum hoc esse & officium Sapientiæ & indicium, ut verbis opera concordent. Introducamus breviter universum chorum barbari pallii aut peræ insignium virorum. Post septem Græci Sapientes *Thaletem, Solonem, Perian drum, Cleobulū, Chilonem, Biantē & Pittacum*. Duæ imprimis Philosophorum Sectæ fuere *Jonica, & Italica*. Illius Antecessor *Thales* fuit, temporibus *Joakim* Regis Judæ. Huic ordine successit *Anaximander, Anaxagoras, Archelaus*, qui primus ex Jonia Athenas traduxit Philosophiam, *Socrates*, secundum quem divisa Sectæ, *Academica, Cynica, & Cyrenaica*, illius Princeps *Plato*, Secundæ *Aristhenes*, tertiæ, *Aristippus*, Platonis Scholam

Scholam dividerunt *Speusippus* cum *Xenocrate*,
Academiae continuatores, & *Aristoteles*, Peripa-
teticæ author; Xenocrati successere, *Polemon*,
Crantor, *Crates*, *Arcefilaus* (mediæ Academiae
antistes) *Lacydes* (à quo nova Acad.) *Carneades*,
Clitomachus. Aristoteli successit *Theophrastus*,
Antistheni *Diogenes*, *Crates* Thebanus, *Zeno*
qui Stoicam sectam condidit, habuit Successorem
Cleanthem, hic *Chrysippum*, hic alios Italicæ
Sectæ Princeps *Pythagoras* Pherecydis discipulus,
habuit successorem *Xenophanem*, hic *Parmeni-*
dem, hic *Melissum*, hic *Zenonem* Eleatem, hic
Lucippum, hic *Democritum*, hic *Nausiphanem*,
hic *Nauclidem*, hic *Epicurum*. Hi fuere Princi-
pes Sectarum, à quibus Philologia successivè in
multos minores Sectatores, diversitate mirâ, sed
sine peculiari aut certe tam illustri Schola prout
illorum antiquorum scissa est. Perlustrando istos-
rum vitam omnium, neminem ex præceptis Phi-
losophiæ pium & sanctum evasisse offendimus.
Nam ut tristem Dæmonum cum vulgo cultum (li-
cet unum verum DEUM in Scholis prædicarent,
quod supra medit. 1. deductum est) taceam, quæ
scelera intacta imò non familiaria omnibus fuere?
quæ ex ipsorum assecla Laërtio in vitis Philosopho-
rum, & aliis passim excerpti possunt, nam vitia
non solum omnia foedissime expleverunt, sed
etiam multa docuerunt. Certè Socrates ob libidi-
nem, gulam & impudentem iracundiam, quod

Socrates.

Plato.

Alcibiadi in deliciis fuit, ipse vicissim adolescentum corruptor, & ob familiaritatem Dæmonis, à quo futura se doceri prodidit, infamis. Plato adulationis nimia, luxus, & quod Stella Astrologo, Dione Phædro & Alexi abusus sit, accusatus, quid verò turpius & infanius docere potuit, quam in communione rerum etiam mulieres esse debere, quò ex propinquitate Sanguinis Resp. magis sibi connexa sit, quasi non ob incertos patres nullus sanguinis favor, & ex Zelotypia mille jurgiorum causæ veriores inde profluerent, maxime dum tantus doctor, ab illis imò, proh pudor! à nostris compluribus divinus prædicatus, contra publicam omnium gentium honestatem, foetidissimam brutalitatem, procul dubio Satanz instinctu, inducere ausus fuerit. Aristoteles Scortum

Aristoteles.

Herpylidem Hermiæ concubinam eousque infania deperit, ut tanquam Deæ sacrificaret, cum filios ex ea procreasset. Idem Avaritiâ infamis, & quod ab Antipatro corruptus, Veneni fortissimi per Jollam Filium illius, Alexandro M., tanto suo Benefactori, mittendi Consilium dederit. Plinius. l. 30. c. 16. Plutarchus Alex. in fine. Quis austerior

Diogenes.

Diogenes, novi tamen, inquit Tertullianus Apolog. c. 46. Phrynen meretricem supra recubantis ardorem subantem, idem Cynicus Doctor per publicas regiones mulieres inire docuit, quam turpitudinem Massageras factitasse Ælianus l. 6. de Animal. c. 60. sed eosdem veiecundiâ ab Elephantis & Camelis vinci asserit. Nihilominus Arcefilaus & omnes Cynici, secundum Præcepta sua, infra Be-

alias

stia
rast
nim
Ta
qua
reu
nio
loc
Lae
auc
Ori
ne
tor
ma
Xe
Ph
rau
plu
sed
Mu
re
glo
sen
de
an
de
tu
Co
U
eju
ex

fias hoc crimine infecti fuere. *Bion* etiam pade. *Bion*.
 rastiæ scelere, ab Apost. Rom. 1. v. 27. damnato,
 nimis infamis. Quis Pythagorâ sanctior fuit? *Pythagoras*.
 Tamen apud Crotoniatis Tyrannidem affectavit,
 quæ eidem fuit exitiosa, & Magicæ Artis apertè
 reus postulatur à Plutarcho in Vita Numæ, & Pli-
 niol. 30. c. 1. Nam eodem die in Italia pluribus
 locis, & in Taurominio Siciliæ disputare visus.
 Laertius in Vita ejus n. 4. fraudem addit, quâ sese
 auditoribus finxit ab inferis ascendere, & inde Do-
 ctinam suam afferre. Plinius verò d. l. & Plato-
 nem & Empedoclem & Democritum Magicæ cul-
 tores fuisse refert. Periander Crateâ propria *Periander*.
 matre abusus, Uxorem gravidam pedis ictu necavit.
 Xenophon Clinia Adolescentis Amore flagravit, *Xenophon*.
 Phædon, Menedemus, & ipse Demetrius Phale-
 raus à Cleone, iste ab Amasio Asclepiade, ille à
 pluribus turpia passi sunt. Non solum Diogenes
 sed & Zeno, Theodorus, Antisthenes, Chrysippus
 Mulieres imò Matres & Filias communes esse debe-
 re docuerunt. De Zenone certe Laertius l. 7. §. 10. *Zeno*.
 gloriari aude: Vitam ejus Verbis & Doctrinæ con-
 sentaneum Exemplar proposuisse. Sed ipse ibi-
 dem n. 13. contrarium fatetur, dum Zenonem
 ancillulâ fuisse usum narrat, ne sexum despicere vi-
 deretur, & quod uxores communes esse debere sta-
 tuerit. Xenocrates potator summus, Auream *Xenocra-*
 Coronam luxu potandi emeruit. Stilpo præter *tes*.
 Uxorem Nicarete pellice usus. Ipsi Philosophi *Stilpo*.
 ejusdem Sectæ invicem execrandam Sodomiam
 exercuerunt, sic Polemonis quidem Crates, Cran-
 toris

toris Arcefilaus, omnes ex Academia, amatores fuerunt. Usque adeo vera exinde sequitur Conclusio: Facta Philosophorum etiam in paucis bonis doctrinae non fuisse consentanea, sed hanc quodque plurimum abominabilem, aut certe vitiis contra rationem sanam conspurcatam. Exclamavit sane rigida Cynica Sectae Auctor Antisthenes: Insania potius quam voluptate efficiar! Idem tamen formosissimis mulieribus promiscue uti iussit, ipseque usus. Talia igitur Philosophorum emblemata ex Laertii de vitis ipsorum libris collecta, convincunt: verum pietatis tramitem ipsos reperire nequivisse, quia voce divina ejusque ductu caruerunt. Licet enim Unum DEUM faterentur omnes, cui soli cultum religiosum debuissent, in illa tamen naturae malicia plures ab Uno DEOS emanasse sibi persuadebant, adeo sacrilegam Idololatriam non effugerunt; fatente ipso Plinio. l. 30. cap. 1. Ad religionem maxime etiamnum caligat humanum genus, qui error in Religione coeteras morales secum traxit turpitudines.

§. 8. Possem jam hinc pedem ferre ad coeteras Religiones, sed cum tota Ethnicorum Theologia à Varrone tripartita sit prodita (1) *Naturalis* Sapientum. (2) *Myrica* seu fabularis, quae Poetarum fuit. (3) *Civilis*, quae maxime fabularem secuta est, fuitque in Rebus publicis auctoritate publicam exercita. Ideo ad evidentiores & plenissimam confusionem gentilium, Operam pretium facturum sum, si quam brevissimam universae gentilis Theognosiae narrationem instituero, cuius

jus cognitione licet felicissimè carere possemus,
 præsertim abusum in Scholis in epistolis, in Car-
 minibus attendentes. Nam vix ullum latinæ vel
 Græcæ lingvæ dictum vel scriptum, proh pudor!
 apud Christianos nostros jam exhiberi videas,
 quod infernalium Deastrorum, & aliorum ritu-
 um damnatæ gentilitatis, vocabula non sonet,
 adeò lingvarum harum amor multis incessit, ut
 cum vesano pædotriba, Pomponio Læto, quoties
 quid antiqui legerint aut viderint lachrymantes
 non erubescant dicere: Admonitum meliorum
 temporum ploro. Eatenus cum S. Augustino
 Confess. l. i. c. 16. exclamo! Væ tibi flumen
 moris humani quam diu non siccaberis! Quo-
 usque volves Evæ filios in mare magnum & for-
 midolosum, quod vix transeunt, qui lignum
 conscenderint, & tamen o flumen tartareum!
 jactantur in te filii hominum, & saxa tua percu-
 tis & sonas, dicens: Hinc verba discuntur, hinc
 acquiritur Eloquentia rebus persuadendis ne-
 cessaria. Ita verò non cognosceremus verba
 hæc: Imbrem aureum, & gremium, & fucum,
 nisi Terentius induceret nequam adolescentem,
 proponentem Jovem sibi ad exemplum stupri.
 Non omninò per hanc turpitudinem verba ista,
 commodius discuntur, sed per hæc verba turpi-
 tudo ista confidentius perpetratur. Cui ipse
 spurcissimus nebulo Ovidius Trist. i. Eleg. 1. ad-
 stipulatur.

Cum steteris Jovis æde, Jovis succurret in æde;
 Quàm multas matres fecerit ille DEUS.

M 5

Nihil.

Nihilominus, quia alia Eruditionis inveniendæ fidelium Scholis nondum introducta est methodus, pro faciliore cognitione fabularum gentilium, per universos illorum libros sparsarum, adeo ut sine illis nil quicquam legendo intelligi possit, tum & pro evidentiori agnitione veritatis nostræ, ad quam immensa DEI misericordia nos ex fordibus & cæno illo eduxit, Compendium ex amplissimis voluminibus collegi. In universum de Gentilismo constat, postquam artificio Satanz à Creatore defecisset humanum genus, triplici cultu Creaturas religiosè adoratas fuisse: *Cultum* nempe *Proprio*, *Symbolico*, vel ex utrisq; *Mixto*. Res autem cultæ fuerunt vel *Spirituales* h. e. Angeli, Dæmones & Animæ humanæ à Corpore suo separatæ, vel *Corpora simplicia*, cælestia nempe & elementa, vel deniq; *corpora* perfectè *mixta*, homines, bruta, plantæ & fossilia. Antiquissimus enim cultus fuit duorum principiorum *boni & mali*, qui ex sanctâ traditione Noæ, nempe de DEO boni omnis fonte, & seductore malo Satanâ, à posteris corrupâ emanavit. Plutarchus l. de Isid. Zoroastrem antiquissimum illum Magiæ & Idololatriæ Doctorem, (quem alii Abrahamo æqualem, alii sæculo post Trojanum excidium recentiorem collocant) eundem Errorem docuisse testatur, *bonum DEum Oromasden*, i. e. lucem, malum *Arimanium* quasi tenebras appellando. Hos igitur duos summos DEOS pagani

gani postmodum variis nominibus coluere. Egyptii certè sub Osiridis, Isidis & Ori diverso physico respectu *bonum*, sub Typhonis nomine *malum* coluerunt. Ab his Græci eundem cultum perierunt, idemque Pythagoras, Empedocles & ipse Plato docuerunt, teste Plutarcho d. l. & Laërtio in Empedocle. l. 8. Notissimum est tam Græcos quam Romanos, licet varia principia naturæ statuerent, tamen DEOS suos in *bonos* & *malos* discrevisse, unde Labeo numina mala victimis cruentis placari existimavit, bona verò ludis & rebus latis, teste August. de Civ. DEI. l. 8. c. 13. Hujus generis Vejoves & infernales Dii Pluto Proserpina & alii fuere. Penetravit pestis illa ad omnes barbaras gentes, ita ut Helmoldus Chron. l. 1. c. 53. Slavis quoq; malum cultum fuisse testetur, quem Czerny Bog. i. e. nigrum DEUM appellarunt. Error hic grandis usque ad Christianos nonnullos, sed perversos & hæreticos, Manichæos nempe, duravit, & hi quippe duo principia divina, bonum malumque statuerunt, non animadvertentes irreconciliabile odium principiorum duorum, quæ naturaliter invicem obfisterent, & secum belligerarent, donec universam machinam mundi perditum irent: Nisi unum Summum Ens, utroque, bono maloque, fortius & potentius statuatur, quod etiam Contraria conciliare possit. Non diu apud antiquos unum absurdum hoc stetit, sed mox plura traxit, Prout bene suis Diis illudit Juvenalis, Satyr. 13. v. 46,

Nec

— — Nec (fuit olim) turba Deorum

Talis ut est hodie, contentaque Sydera paucis
Numinibus, miserum urgebant Atlanta minori
Pondere, — —

Addiderunt nempe Spiritus administratos illorum
Deorum boni & mali, colendos, quos Dæmones,
& genios, Peripaterici Intelligentias appellarunt,
neque destiterunt dæmones, reprobos jam homi-
nes per spectra, per Magica ostenta & prodigia,
per responsa & Oracula de rebus futuris fraudum
plenissima, ultrà sibi devincire, atque Opinionem
Deitatis stabilire. Adeò ut in remotissimis à cultu
Veri DEI Regnis, inter stupidiores maximeque
barbaros populos, ipse diabolus sub quacunque
specie prodire, miserosque homines horrendo ser-
vitio premere ausus fuerit. Quæ impudentia Sa-
tanæ adhuc in locis nonnullis Indiæ Orientalis, &
Americæ, apud vulgus sacrilegii hujus à majoribus
accepti tenacissimum, viget. Memorabilis est
Christophori Arcissewsky, Præfeti Classis Belgi-
cæ in Brasiliâ oculati testis Relatio, de apparitione
Diaboli, in Cœtu Tapuiarum, Brasiliæ Mediterra-
neorum. (qui bonum malumque Deos itidem ve-
nerantur) quomodò prævio cultu Dæmonem va-
ria futura percontati, si autem nimium Oneris ipsis
imposuisset, aut mala minatus esset, convitia &
verbera DEO tali intenterant, quam Relationem
doctissimus Belga Johan. Gerhard. Vossius, tali
præfati Arcissewsky Poloni Equitis. Encomio,
„ lib. 1. de Idolol. c. 8. commendat: Christopho-
rus Arcissewsky Polonus, genere quidem præ-
nobili

nobili apud suos, sed nobilior tamen rebus iis, quas pro foederata Belgica terris in Brasilia for-
titer adeo ac feliciter gessit, ut æternum ei debi-
tur sint terra nostra, nec ejus memoria sine ani-
mi mirè ingrati Crimine apud nos possit inter-
cidere. Scriptura Sacra omnem Idolorum cul-
tum videtur Dæmoniacum appellare, nam Deute-
ron: c. 32. v. 17. Immolarunt לַאֲשֵׁרָה la-
schem, h. e. Dæmonibus, dicitur de Judæis. Idem
Levitic. c. 17. v. 7. Ex Porphyriò & Apulejo
manifestum est: Platonicos semper & bonis &
malis spiritibus sacrificasse. Suppar autem illi
cultus quoque fuit animarum, mortuorum Hero-
um & Propinquorum, nam & hic antiquissimus
est, dicebantur Dii hi Græcis & Romanis *medioximi*
& *Semidei*, quasi hybrida ex mortali & immorta-
li prognati. Non immeritò creditur tamen, post n.b.
Spiritus supradictos, prius corpora Coelestia, uti
visibiles & illustrissimas Creaturas, hominibus re-
ligiosa fuisse, quàm animæ defunctorum hominum,
quas sub simulacris coluerunt, in solatium absentiu-
um propinquorum, aut in honorem Heroum &
Principum populi, quod lib. Sapientia c. 14. dici-
tur. Hinc Thara Abrahami parens primus in
Sacra Scriptura simulachra finxisse memoratur
Josue, c. 24. v. 2. & de Laban Genes. c. 31.
v. 30. תְּרָפִים Teraphim. h. e. Idolis mentio
fit. Obiter hic notamus, Idololatrias vel tali cultu //
suo, Immortalitatis animarum humanarum do- //
ctrinam afferuisse & propagasse. //

§. 9. Exindè jam cœpit Theologia genti-
lis bipartita esse, quippe omnia horum sacra par-
tim *Naturæ Mysteriis* partim *Historiæ* inniteban-
tur. Nam sapientes vulgò naturalia numina sem-
per tegumentis historiæ involuta tradidere, quod
infra, ubi mixtim culti recensentur, patebit, hoc
autem Mystæ illorum nefas habuerunt evulgare;
Ideo Plutarchus l. de Osir. & Cicero l. 1. de nat.
Deor. Euhemerum increpant, quod Deos omnes
homines fuisse historicâ industriâ commentatus
fuerit. Non multis post sæculis, ex utraque na-
turali & historicâ Theologia, per vanitates Poëta-
rum deformatâ, enata est Theologia tertia mythica;
quæ omnis ferè valuit in Theologia civili, ab Re-
bus pp. introducta & legibus ordinata. Caterum
hæc humana Numina, quæ & minorum gentium
Romanis dicebantur, aut privatâ aut publica au-
ctoritate introducta fuere. Illa fuerunt Lares,
Lemures, Manes, qui Græcis *Χεῖροι* h. e. boni
seu defuncti dicti. Plutarch. qv. Græc. 5. & Rom.
qv. 52. His Diis & in domibus & incompitis sacri-
ficatum. Ast ex dignitate aut meritorum claritu-
dine publicè consecrati Dii, indigetes & Patrii Ro-
manis dicti, & tales omnes populi suos proprios,
quasi Tutelares honoraverunt. Fuerunt tales,
secundum Cic. lib. 2. de legibus, Græcorum. *Her-
cules Thebanus & Creticus*, cui apud Ændum
Rhodi oppidum maledictis meris & execrationi-
bus sacra fiebant, severâ lege interposita, ne cui-
quam vel imprudenti bonum verbum excideret.

Utere

Ute
The
ut i
Di
Caj
lus
An
Ne
vit
no
Fa
Le
mu
ria
re
be
tar
Flo
&
co
pr
cu
ad
m
lig
A
Pr
vi
vi
Pr

Uterque egregius scortator, homicida & potator. Thebani poculum tantæ capacitatis fuisse dicitur, ut in eo navigare & ex eò bibere solitus sit. Porro *Dionysius* seu *Liber*, *Alabandus*, *Æsculapius*, *Castor & Pollux*, seu *Tyndarida*, *Polemo*, *Æolus*, *Glaucus*, *Aristæus*, *Persæus*, *Amphilochus*, *Amphiçtyon*, *Erichtonius*, *Thesæus*, *Codrus*, *Neoptolemus*, *Amphiaræus*, & ferè in omni civitate Græciæ proprius suus genius cultus. Romanorum *Quirinus*, *Caranus*, *Sanctius*, *Fidius*, *Faunus* &c. Tales Deas quoque habuerunt Græci, *Leucotheam* seu *Inonem*, *Hypermnestram*, & multas alias, Romani *Carmeniam*, *Accam* *Laurentiam* (quæ publicum prostibulum, & ex quæstu meretricio dives S. P. Q. Romanum hæredem scribens, divinos pro gratitudine honores adepta Plutarch. quæst: Rom. 35. & Gellius l. 6. cap. 7.) *Floram*, *Annam Perennem*, *Bonam* seu *Fatnam*. Sed & alii populi Italiæ suos DEOS DEAsque indigetes coluerunt; Sic Minturnensium *Marixa* DEa, Pomptinis *Circe*, Rutulis *Venilia*, tum *Pilumnus* & *Pilumnus* fuerunt proprii. Sub Cæsaribus crevit adulatio ex metu, (unde non malè Petronius: Primus in orbe DEOS fecit timor, & Græcis inde Religio *deïdaiquida* dicitur) ut primo *Julius* post *Augustus*, præstus tamen prius per Numerium Prætorium, adeoque fide dignum virum, sed à Livîa decies H. S. corruptum, juramentò; quod vidisset Augustum cælum ascendere, planè ut olim *Proculus* de Romuli divinitate jurasset (Dio Cæsarius

sius & Sueton) fatuus quoque *Claudius* esu boletorum, falsè à Seneca in Apolocyntheosi irrisus, Divi facti. Et Plinius in Panegyrico fatetur: Tiberius dicavit cœlo Augustum, sed ut majestatis crimen induceret. Claudium Nero, sed ut irrideret, Vespasianum Titus, Domitianus Titum, sed ille ut DEI filius, hic ut frater videretur. Barbari quoque populi omnes aliquem ex Heroibus suis habuere consecratum; Africani *Mopsum* vatem, Thraces *Orpheum*, *Odrysium* & *Temesium*. Sic *Rhea*, *Phrygia DEa* & *Pessinuntia* & *Berecynthia* & *Cybele* & *Agdestis* & *Dyndimea* & *Idea* dicta, mater omnium DEorum, simul cum *Ani* sive *Papo* Amasio suo castrato, Asiaticis minoribus culta, quæ Historicè fuit Meonis Phrygiæ & Lydiæ Regis filia, *Diodorus* l. 3. sed quas ex traditione reliquias habuere, de Evâ matre omnium hominum huic effinxerunt. *Silenus* Phryx ab iisdem quoque in DEOS relatus. *Hercules* *Dasaneus* Phœnicum heros, qui è Tyro coloniam in fretum Gaditanum duxit, quorum & *Astarte*, filia Agenoris Regis Phœnicum, quæ r. Regum II. v. 5. *Astaroth* dicitur, Syris *Atergatis* seu *Derceto*, DEa *Syra* vulgò dicta, maximoperè culta fuit, sed & in Parthiâ eadem adorata, & mater Semiramidis credita, quæ eadem aliis cum *Andromeda* est, crediderunt eandem in piscem versam, & Semiramidem in Columbam, propterea Syri utroque animali abstinent. Colchis *Phryx* & *Medea* pro numinibus culti. Assyriis & Babyloniis *Belus*, qui in S. Scriptura Nimrod vocatus, unde & Poeni, Chaldaei & Hebraei

Heb
dial
fuor
Han
nar
Cha
de c
sua
cris
Dio
ante
tam
hab
Mit
Nus
nor
der
vari
fati
pro
mâ
nes
mi
ne
me
gin
ren
ner
min

Hebræi quoque voce Bel, Baal, seu Beel variâ
 dialecto pronuntiata, in Heroum & idolorum
 suorum nominibus frequenter usi sunt. Hinc
 Hannibal, Asdrubal & plura gemina nomina ma-
 narunt. Lybiæ & Arabiæ incolæ *Ammonem* seu
Chamum, Indi *Liberum* & *Herculem* quoque suum,
 de quibus planè similia facta, qualia Moses & Jo-
 sua viri Dei Veri fecerunt, fabularum involu-
 cris corrupta tradiderunt, has iterum Græci suo
 Dionysio & Herculi addiderunt. Persæ nunquam
 antea animalem DEUM seu hominem coluerunt,
 tamen *Alexandro M.* defuncto divinum honorem
 habuere. Egyptii *Osiridem*, qui antiquissimus
Misraim, Chami filius, intelligendus, sed ejus
 Numen variis postea & animalium sive huma-
 norum & naturalium DEORUM vocabulis prodi-
 derunt. Quibus & *Isis* & *Typho* sub tam multi-
 variis fabulis, ut immensum insipientiæ non
 satis miremur Labyrinthum, culti, cujus causa
 proxima est: *Tum naturalium corporum, à for-*
mâ, à materia, ab Effectis varia significatio-
nes, tum historicis hominum rebus gestis com-
mixtio, tum quod Græculi vanissima ambitio-
ne omnibus gentibus Numina dedisse presu-
mentes, omnia antiquissima recentibus, lon-
ginq̃ua cum suis domesticis fabulis conjunge-
rent, sicque lapsu temporum gentibus impo-
nerent. Hinc ferè omnium Egyptiorum nu-
 minum originem Græci sibi attribuere, cum fue-
 rint

rint diversissima. Hi igitur Ægypti *Osfirida* quoque nomine coluere *Apim*, qui fuit Symbolum Josephi, Satrapæ Ægypti, idque honoris ei observatum Regnum annonæ provisione datum, benè conjicit Rufinus l. 2. Hist. Eccl. c. 23. vid. Justinus l. 36. de Josepho, qui in Deut. cap. penult. v. 17. Bos vocatur, & somnium Pharaonis idem per bovum imaginem exposuit. Rabbini Vitulos in Dan & Bethel cultos Josephum figurasse ajunt, quod Symbolum ab Ægyptiis habuerunt. Coluerunt etiam Ægyptii *Canopum*, idem ab oraculo Ammonis jussi *Ptolemæum M.* Soter dictum Divis adjunxerunt. Quibus ab Adriano Cæsare denique & *Aminom*, Amasius ejus colendus impositus est. Carthagini *Elissa* culta. Hispani, Germani, Galli cæteræque gentes omnes aut naturalia numina propriis vocabulis, de quibus inferius, aut Reges Heroesque suos, aut denique acceptos à Romanis vel Græciâ fabulosâ, DEOS coluere, unde singulis sui Heroes, quos *Hercules* & Reges, quos *Joves* Græcorum more appellaverunt. Adeo tenax hæc damnata Apotheosis gentibus fuit, ut Christi lavacro abluti sæpius eâ abusi sint superstitione. Sic Rugiani *S. Vitum Martirem*, quia in ejus memoriam templum Christianum Conversores Corbejenses ibi extruxerant, post abjuratam Religionem Christi, tanquam summum DEUM coluerunt, Helmoldus Chron. I. l. c. 6. Quemadmodum Russi *Stephanum* Episcopum pro DEO honorarunt. Sigismundus ab Herberstein Comment. rerum Moscov. § 100.

§. 10. Hactenus de Diis *minorum Gentium*, nunc Diis *majorum gentium* five cœlestes recensendi, licet autem hi quoque animales, & ad Theologiam historicam pertineant, tamen quia mixtō cultu honorati, etiam inter naturalia numina infra repetendi erunt. Hos igitur *Consentes* Romani vocarunt, numero duodecim, quos Ennius his versibus inclusit:

Juno, Vesta, Minerva, Ceres, Diana, Venus,
Mars

Mercurius, Jovis, Neptunus, Vulcanus,
Apollo.

Qui sic Græcis appellabantur, eodem ordine: *Ἥρα, Ἑστία, Ἀθηνᾶ, Δημήτηρ, Ἄρτεμις, Ἀφροδίτη, Ἄρης, Ἑρμῆς, Ζεὺς vel Δίος, Ποσειδών, Ἐφεσός, Ἐκάτος & Παιών*. Addebantur his octo *Selecti: Janus, Saturnus, Pluto, Liber, Genius, Sol, Luna & Terra*. Græcis dicti *Ἰάνος, Κρόνος, Δις, Διόνυσος, Δαίμων, Ἥλιος, Σελήνη, γῆ & χθών*. Ad singulorum notitiam pertinet: (1) Fabulosam Antiquitatem Reges & Satrapas præ aliis potentes Jovis nomine dignatam, hinc fere nulli seculo usque ad Trojana tempora suus Jupiter defuit, quorum singulorum facta, bona malaque, Poetæ uni Jovi Cretensium affinxere, licet Historici virique graves diversissimos annotarint. Notiores ex Historicis tamen fuere Joves (1) *Argivus*, dictus *Apis Sicyonius*, prone-

Osiridi
Symbo-
noris ei
datum,
3. vid.
ut. cap.
Pharao-
Rabbini
m figu-
habue-
idem
Soter
diano
scolen-
Hispa-
nes aut
quibus
enique
DE OS
erculei
ppella-
theofis
cius eā
Vium
nplum
extru-
i, tan-
moldus
Siepha-
igism.
§ 10.

pos Inachi, Rex Argivorum, Scortator Niobes fororis & amitæ Jo seu Junonis, quod idem est quod Regina, sicut Jupiter sonavit tunc Regem, & violentum tyrannum, secundum Apollodorum lib. 2. Unde & P. Clodius, quod nec sorores ab eo castæ essent, Romanus Jupiter dicitur apud Ciceronem Orat. pro domo suâ. (II) Sed & Acrisius Rex Argivorum, qui Danaem fratris Præti filiam vitiauit, Jupiter dictus, teste eodem Apollodoro. lib. 2. (III.) Post centum ab eo annos, floruit Jupiter itidem *Argolicus*. adulter Alcmenæ, uxoris Amphitryonis, ex quo adulterinus partus natus, dictus Hercules Argivus. (IV.) Sequitur *Jupiter Phrygius*, dictus *Tantalus*, raptor Ganymedis filii Trois, fratris Ili, de quo Eusebius ad ann. 42. Ehud, Judicis in Israel, & Orosius l. 1. c. 12. Vel ex eo patet, omnibus tunc Regibus Jovis nomen fuisse commune; Aquilâ autem dicitur rapuisse Ganymedem, id est, insigne tale fuit navis quâ raptus, sicut Tauri insigne fuit ratis, quâ rapta Europa; Hic Jupiter fere centum annis ante bellum Trojanum raptum hunc fecit. (V) Porro *Jupiter Cretensis*, tum antiquissimus ille à Curetibus asservatus, *Cres* dictus, à quo Creta, sub tempus Isaaci & Jacobi Patriarcharum, teste Eusebio, tum longè junior, nomine *Asterius* Rex Cretæ raptor Europæ, Cadmi fororis, filia Agenoris Regis Cananæi seu Phœnicum, cujus Jovis sepulchrum in Cretâ diu notum fuit, de quo Cicero, ex cō Lactantius gesta narrat, l. 1. c. 11. & vixit ducentis annis ante Trojanum bellum, ejusque

ex

ex
don
ter
ex
Gra
ire
(VI)
nam
run
uxo
lissa
cor
logi
Nep
liur
pell
divi
cul
insu
nè
Pho
Nep
tris
par
filia
fue
ma
tes
Att
ran

ex *Europa* filii *Minos Rhadamanthus*, & *Sarpedon*; Denique hic est, ad quem omnium ceterorum historias accommodant gentiles, sed si ex legibus cum eo ageretur, ipsis prætoribus Græcorum aut Romanorum cognitoribus, dignus ire in Carcerem, non ascendere solum DEI. (VI.) *Jupiter* quoque dictus, qui *Pollucem*, *Hele-*
nam, & *Castorem* ex *Leda* adulterio genuit. Fuerunt & alii Joves Poëtis memorati, ut qui ex uxore *Ixionis* genuit *Pirithoum*, alius, qui ex *Calisto* genuit *Arcada*, unde *Arcadia*; & alii, sed eorum tempora faciliè invenias in Chronologia. (2.) Quomodo multi Joves, sic multi *Neptuni* fuere, primum (α) fuisse *Japherum* filium *Noæ*, quem nomine *Neptuni* Poëtæ appellarunt, manifestum est, utpotè cui Insulæ in divisione orbis obrigerunt, de hoc *Diodor. Siculus* l. 5. Post eum tot *Neptuni* quot *Principes* insularum & arte equestri clari. In quibus maxime prædicant Poëtæ *Neptunum Agenoris*, *Beli* & *Phœnicis* ex *Libya* seu *Eriphyle* Parentem. (β) *Neptunum* ex *Amymone* *Danai* filia, *Nauplii* Patris *Palamedis* ad *Trojam* ab *Ulyssè* circumventi parentem, (γ) *Neptunum* ex *Tyro* *Salmonei* filia *Peliæ* & *Nelei* parentem. Et plures alii fuerunt *Neptuni*, quales omnes feros & quasi è mari genitos, sicut prudentiâ & viribus præstantes Joves vocarunt Poëtæ, teste *Gellio* l. 15. Noct. Att. c. 21. Inter omnes clarissimi *Neptuni* memorantur *Atticus*, qui circa conditam Civitatem *Atheni-*

theniensem factione suâ distraxit populum, alter circa foundationem Trojæ memoratur. (III) *Vulcanus* primus à gentibus cultus ob artis fabrilis inventum, quam invenisse Tubalcain Lamechi nepos dicitur Gen. 4. 22. vid. Diodor. Sicul. l. 5. Præterea fuit *Vulcanus*, qui vixit in Lemno & alii (IV.) (a) *Mars* antiquissimus *Belus* in SS. dictus Nimrod, fuit, nam Baal Chaldaeis dominum significat, primus enim bello (quod etiam à Baal derivatur) domuit gentes, cumque genus ignorarent Neptuni filium dixere, sicut omnes feroces & in humanos sic appellarunt. (b) Fuit post modum *Mars Spartanus*, sive secundum alios *Thrax* tempore Cecropis occiso Halirhotio, vix capitis poenam in Areopago accusatus, effugit, propterea Mars à Plutarcho in præceptis Græcæ Reip. §. 11. homicida appellatur. (c) Mars ille *Italicus*, ex quo Rhea concepit Romulum & Remum, sacerdos Martis fuit, sive ad velandam fornicationem suam Rhea, numinis concubitu ficto, protecta est. (V) *Apollo* Musices inventor, Antiquissimus in SS. Jubal Tubalcaini frater appellatur. Fuit & alius, qui *Thebis* post Cadmum regnavit, Jovis ob solertiam dictus filius. (VI.) Mercurios plures fuisse Cic. lib. 3. de naturâ Deorum fatetur, cæterum antiquissimum Mercurium tempore Osiridis Regis in Ægypto claruisse dicit Diodorus. l. 1. ejusque fuisse *ἱερεὺς ἱερῶν*, sive Sacram Scribam & Confiliarium. Apud Græcos clarissimus fuit nepos Atlantis, tempore Her-

Her-
curi
Nan
Ma
Ill
An
Su
(Vi
qua
alia
me
can
ro l
his
ge
(V
car
ve
fib
ut
na
na
mo
Me
in
no
Q
cu
m
ge

Herculis Thebani, sed plures & Atlantes & Mercurii fuere, diverſique à Poëtis memorantur. Nam & Italicus fuit, de quo canit Poeta.

Mercurius Majà genitus, nunc Magnus habetur, Ille DEUS cujus dedit experientia fures.

Artificem ſclerum ſimplex mirata Vetuſtas,

Supra hominem coluit — — —

(VII.) Deæ quoque conſentes ſex ſequuntur, quarum *Minerva* antiquiſſima gentium, lanificii aliarumque inventrix, Naëma à Moÿſe Gen. c. 4. memorata, filia Lamechi, ſoror Tubalcaini. poſt eam plures eo Nomine divæ factæ, quarum Cicerolib. 3. de Nat. Deor. Quinque recenset, in his & *Ægyptia Sais* dicta, & *Græca*. regnante Ogyge Bæotix Rege, tempore Jacobi Patriarchæ. (VIII.) *Juno*, prima apud Cretenſes nata prædicatur, teſte Diodor. l. 5. ibique Nuptias cum Jove Rege deſcribit, alteram *Argivi*, & aliam *Samii* ſibi indigenam vindicant, quarum illa *Jo* fuit, ut ſupra dictum. (IX.) *Veſta* quoque in Cretâ nata dicitur. Diodor. d. l. 5. ſed ea potius ad naturales DEOS infra recensenda. (X.) *Ceres* homo aliud nomen habuit, *Διμήτρη*, uxor Regis Molofforum *Aidonæi* (Plutarch. in Theſeo) Nam in Deorum numerum relatis ſemper mutabant nomina. Ut Ino poſtea *Leucothea*, Romulus *Quirinus* dictus, divinos autem honores conſecuta *Ceres*, quod frumenta ſerere, eademque molere, & in panem conficere docuit Græcos, leges quoque prima in Attica dedit, mater fuit

Proserpine Græcis Περσεφώνη dicta, uti Plinius
l. 7. Natur. Histor. c. 56. & alii habent. Egyp-
tii quoque Cererem sibi vindicarunt, quam ean-
dem Isidem dixerunt: (XI) *Diana* Græcis Ἀρτεμις
virgo fuit Cressa, Eubuli filia, pudicitiae contra
lascivos Minois aliorumque amores tenax, Vena-
tioni addictissima, ideò post obitum simul cum
Dianâ i. e. Lunâ iisdem sacris culta. (XII.) *Ve-
nus* concubina Cinyrae Regis Cyprî, Moysis tem-
poribus, ab Amasio in DEOS relata post mortem,
Paphi in Cypro vixit ibique sepulta. Sequuntur
Octo Selecti Dii. (1) *Janus*, aut Noâ ipse, ut
potè Inventor Vini, & sic à γένος Iain. i. e. Vi-
num Janus dictus, intelligebatur (propterea & bi-
frons, utriusque nempe mundi spectator, & cum
nave, & rerum initio, unde Janiculum, Janua, ja-
nuarius, colebatur) aut Japeti filius Javan, unde
Jones Græci, qui antiquis Jaônes Homer. Iliad. N. v.
685. Romani autem, cum accepissent antiquorum
Reges Deorum numero adscribi, facillè sibi per-
suaserunt, Janum Regem veteris Latii fuisse, quod
& Justinus ex Trog. l. 43. sequitur. (2) *Saturnus*,
quem arbitramur Adamum primum hominem
sic à gentibus cultum, quia aureum seculum, à
Nasone l. 1. Metamor. graphicè descriptum, nulli
melius quam vitæ Adami in Paradiso convenit.
Et quia omnes Historici gentiles conveniunt, Sa-
turnum hominem, primumque inter DEOS esse,
non sanè alius ante Adamum fingi potest. No-
men ei à Satar, quod Hebræis latere est, quia Ada-
mus à DEO latuit, qui eò ipsò Imperiò & aureo
secul.

seculò excidit, prout gentiles tradunt. Idem primus
Agricola & Cœli filius traditur; quod & Adamo
convenit. Adamus è terrâ formatus, & Saturno ma-
trè Terram fuisse Hesiodus refert; Eidem tribuunt
summam libertatem nemini obnoxiam, quis autem
Adamoliberior ab omni humanâ servitute fuit.
Sed multa confuderunt simul in uno Saturno,
quæ Adami, Noæ & Israelis (de quo Porphyrius
apud Euseb. l. 1. præpar. Evan.) vel potiùs
Abrahami historia vera est. De hoc autem gen-
tili Saturno Prudentius verè cecinit:

- „ Sum **DEUS**, advenio fugiens, præbere latebras,
„ Occulte senem Gnati feritate Tyranni.
„ Dejectum soliò, placet hìc fugitivus & exul.
„ Ut lateam, (Et iterum) Thuscis namque ille
puellis,
„ Primus adhinnivit simulato numine, mœchus.

(3) *Liber seu Bachus antiquissimus ex traditione
nemo alius quam Noâ fuit, ut qui primus Gen. 19.
26. vitem plantasse dicitur, quod apud gentiles
Bacho seu Libero tribuitur, A quibus itidem Jovis
filius ex Semele filia Cadmi fingitur, quia omnes
Heroes Illustres ipsi ex Jove natos traditum, sicut
Hercules incerti patris cum esset. Jovis filius di-
ctus, & Alexandro eundem honorem tribuere,
qui tamen modestè cum Arato: Jovem omnium
communem esse patrem respondit, sed qui bo-
nos sibi adoptet. Plutarch. in apophth: Alex. Et
in genere notandum, quorumcunque Heroum
natales spuria aut obscura & incerta fuere eosdem*

Diis prognatos finxisse gentiles, quod de Romulo &c. disertè Plutarchus in vitâ Theſei ab initio fate-
tur. Unde Liber ille, cujus pater Nyſus vulgo
ignorabatur, in honorem avi nempe Cadmi Jovis
Liber, aut Jovis & Nyſi, appellatus *Dionyſus*. Multa
autem Thebani huic ſuo Libero adſcripſerunt, quæ
geſſerat Oſiris, Ægyptiorum ille Bachus; Licet ille
Thebanus uſque in Indiam penetrâſſe narretur,
nam Græci antiquiſſimi omnes regiones ultra Me-
diterraneum mare, Indias, ſicut omnes ad Occi-
dentem, generaliter Celticas, ad Septentrionem
Scythicas nationes, ad aſtrum Æthiopes appella-
runt, teſte Strabone l. 1. Cæterum quæ turpia
Bachi ſacra fuerint colligi poteſt ex Livio l. 39.
c. 11. & 18. ubi refert ſœdiſſimum à Græculo
quodam Italiæ inveſtum cultum Bachi, quibus ini-
tiati carmine ſacro, præeunte verba Sacerdote, con-
jurabant in omnem libidinem & facinus nefandum
perpetrandum, adeò ut honeſtior Deo illo Ser-
natus Rom, pœnali lege ſacra hæc Italia totâ ex-
terminaverit. Digna ſacra Deo tali qui procox ju-
venis, vinoſus & ſcortator ſummus fuit, his me-
ritis divinum adeptus honorem. (4) *Pluto* qui
filius Saturni prædicatur, ex Noæ filiis Chamus
fuiſſe videtur. Ad Græcum autem illum *Pluto-*
nem Proſerpinæ raptu celebrem, Regem Molos-
ſorum, Orcum etiam vocatum, fabulæ gentiles re-
ferendæ;

Namque DEos dabant inferni gurgitis umbræ, „
Hæ ſunt deliciæ Jovis infernalis, in iſtis, „
Arbiter obſcure placidus requieſcit averni, „

Evocat

Evocat heu pœnis tenebrosa ex sede ministrum,,
 Interitûs, speciosa hominum cui funera solvat.,,
 (†) Genii significatio triplex fuit (I) Anima ho-
 minis corpori conjuncta, hinc genio indulgere
 (II) Animæ defunctorum genii seu lares & manes
 dicebantur (III) Genii nomine, qui inter selectos
 DEos censebatur, cujusvis hominis aut Civitatis
 proprius, quasi tutelaris significabatur. De tribus
 ultimis selectis Numinibus Sole, Luna & Terra inter
 naturales DEos dicendum.

§. II. (III) *DEOS naturales seu corporales*
 coluerunt, homines enim terræ & terrestribus asve-
 ti, quod corporeum non est ne esse quidem pu-
 tentes, vix adduci poterant, ut crederent quod
 non viderent, & colerent quod nec crederent;
 Unde paulatim à veri invisibilis DEi cultu prola-
 psi, ut corporea coelestia primum tum & cetera
 naturalia, ex summa earum potentia admirari,
 tandem & colere inciperent. Et quod Thomas
 Aquinas opusc. de Symb. Apost; ex Plotino ait,
 accidit gentilibus, quod eunti ad curiam Regis, qui
 volens videre Regem, quoscunque benè ornatos
 vel quædam administrantes seu jubentes obviam
 habuerit, Reges esse putet. (a) *Sol* pulcher-
 rimum omnium corporum, idque vastissimum;
 primum locum in Diis naturalibus obtinuit, idque
 ob longè maximam potentiam, pulchritudinem
 & magnitudinem, cæteraque in res nostras miran-
 da effecta, de quibus Physiologiam consule. Hinc
 quodcunque in historica & fabulari seu Poëtica
 Theologiâ primarium Numen finxere, hoc ad
 solem

solem retulerunt. Antiquitas cultus Solis ex Moy-
 sis Deuter. c. 4. v. 19. patet, & Jobi c. 31. v. 26. 27.
 (I) Solem coluerunt Assyrii, Babilonii & Pœni-
 tum & Judæi idololatraz, nomine בַּעַל Baal l. 2.
 Reg. c. 23. 12. quem Saturnum sic dictum tamen
 eundem Solem gentiles docuere Servius ad L. 1.
 Æn. Idem numen Phœnicibus Adon. i. e. Domi-
 nus, quasi אֲדֹנָי Adonai Hebræorum, quod
 Idolum Judæi, secundum Ezechielem c. 8. ita ut
 Græci Adonidem planxere. Macrobi. l. 1. Sar. c. 21
 In Cœle Syria Ammoniti coluere Solem, sub
 Molecho, de quo l. 1. Reg. c. 11. v. 5. & 7. &
 lib. 2. Reg. 23. 10. in Arabiâ Moabitarum &
 Midianitarum Sol, Beelphegor, qui ritibus
 Priapi i. e. generativæ Solis facultatis cultus Idem
 Moabitis Chamos idolum. Jerem. c. 48. Persis
 Sol Mithras dictus & cultus. Egyptiis sub cultu
 Solis Osiridis fuit conjunctus; Nempe historicus
 Regem suum Mitræam Chami filium, physicus So-
 lem, imò omnem naturæ potentiam intellexerunt,
 hinc Mythologi variè interpretati, ut Plutarcho
 Osiris idem sit quod Liber, Serapis, Jovis, Ocea-
 nus, Sol, Pluto, Sirius, L. de Iside & Osir. vid.
 Macrobi. d. l. c. 21. Et Æthyopes Libyesque sub
 Jove suo Assabino aut Ammonico historicus Cha-
 mum Nox, Physicus autem Solem coluere: Ma-
 crobi. d. l. nam & Hebræis חַמָּה chama Sol est.
 Apud Græcos & Romanos varia numina Historica
 ad Solem relata, cumque eo culta (de quorum fa-
 bulis naturæ sideris applicatis, earumque expli-
 catione videndi Mythologi) Sic Apollo seu Phœ-
 bus

bus iis Sol erat, imò & Saturnus, Mars atque Mer-
 curius naturaliter ipsis ad Solem referebantur Sic
 iisdem Liber seu Bachus aut Dionysius & Hercules
 & Janus sub Solis cultu venerationi erant vid.
 Martianus. l. 2. & omnes idololatrarum gentes sub
 variis nominibus Heroum Solem coluere, quos
 longum est enarrare. vid. Vossius de Idolol. l. 2.
 usque ad c. 18. (β) *Lunam* primi videntur Ægy-
 ptii coluisse, ab his Phoenices, Syri, post demum
 Cyprii & Græci atque Afri accepere. In Oriente
 gentibus dicta *Astarte* quæ Judicum l. 10. 6. & lib.
 1. Reg. c. 31. 10; *Astaroth* vocatur. idem l. 2. Reg.
 c. 23. v. 13. Assyriis quoque dicta & culta nomine
Myline. Herod. l. 1. Persis dicta *Anatidis*, Arabi-
 bus *Alilat*, Ægyptii sub nomine *Isidis* Lunam co-
 luere, Græci & Romani sub *Dianæ*, quasi divæ
 Janæ, sicut Sol Janus sic Luna Jana ipsis fuit, quæ
 & *Lucifera* & *Lucina* dicta. Ad Lunam quoque
 Juno refertur illis, quæ ex variis effectis in natura,
 præsertim matrimonialibus, varia sortita est co-
 gnomina, ut Juno *Cinxia*, *Lucinia*, *Pronuba*, *Man-
 turna*, *Ilithya*, *Lucifera Fluonia*, *Mana* & *Levana*
 dicta, & *Viriplacæ* conjuges à maritis lætæ in sacello
 ipsius, quod erat in Palatio sacra fecerunt, teste Va-
 lerio Maximo. l. 2. c. 1. Ceres quoque ipsis fuit
 sub Luna culta, quatenus frugifera vis Lunæ tri-
 buenda. Sic & *Snadam* & *Bellonam* Lunæ nomine
 intellexere, eademque cognomina Dianæ tribue-
 runt. Idem & *Venerem* non tantum ut Sydus
 illud, quod Phosphorum appellant, item ut tellu-
 rem omnia producentem, sed etiam ut Lunam
 colue-

coluere. Licet Veneris appellatio adhuc sub Re-
gibus Romanis non fuerit cognita. Macrobi. l. 1.
Satur. c. 12. *Proserpina* quoque in Luna ipsis co-
lebat, nempe quatenus inferius terræ hemisphae-
rium illuminat & regit, vid. Onomacriti versus
Initiis, vulgo Orphei dicti, cui etiam animarum
ex corpore cedentium, sicut Cereri seu Lunæ su-
periori animarum in corpus migrantium regimen
dedere, adeoque eadem cum Venere *Libitina* ha-
bita est. Plutarchus in Numa. Sic & *Hecate*, quæ
historicè fuit filia Persei, mater *Medeæ* & *Circes*,
Lunæ mixtum numen fuit naturaliter, sed ita qua-
tenus umbræ nocturnæ & tenebrarum Rectrix Lu-
na est. (γ.) Præter Solem & Lunam, & cætera
Sydera omnia coluere gentes. Deuter. c. 4. 19.
„Inde Plato in Cratylō: Qui Græciam primi incol-
„luere, ii videntur illos solum DEOS existimasse,
„quos nunc etiam barbari multi pro Diis habent,
„Solem, Lunam, Astra, Cælum, Terram. Idem
Eusebius Præp. Evan. l. 3. c. 5. allegat. Præser-
tim honorem eum *Planetis* detulere, iisque no-
mina quinque Principalium ex Diis Consentibus
imposuere, idque secundum effecta potissima, quæ
his astris tribuuntur. Sic juxta Lunam proxima
Stella *Venus* dicta & *Lucifera*, eademque simul
cum Lunâ eodem Numine culta est, quod utraq;
generationi rerum destinata, dicta tamen à Græcis
& Romanis ad differentiam, Stella Veneris. Im-
primis antiqui Saraceni hujus Stellæ cultores seduli
fuerunt, unde & hodiernis Mahumetanis dies vene-
ris pro Sabbatho sacer est, idemque prout Chri-
stiani

fiani signum Crucis, sic signum Lunæ Cornicu-
 latae, quam Helal nuncupant, in templis & turri-
 bus usurpant. Porro *Mercurii* stella naturaliter
 quoque culta abs gentibus, quæ Babiloniis *Seches*,
 ab aliis Orientalibus *Mercolim* & *Margemah* appella-
 ta. Dictus autem Deorum cæterorum minister, quia
 Saturnus & Mars pro noxiis, Jupiter & Venus pro
 bonis influxuum Stellis habiti, Mercurius verò,
 prout cui ex illis se conjunxerit ita eorum naturam
 & affectiones induat, Servius in 1. Georgic. *Mariis*
 Stella Babylonis *Thurra* vocata, indeque nomen
 hoc accepit Rex Assyrius Nini successor, qui postea
 cum hoc sydere mixto cultu adoratus est. Huic
 præcipuè barbaræ feræque gentes addictæ ut Ger-
 mani, Sarmatæ, Scythæ, qui acinacem Marti pro
 Symbolo sacravere, inque eo jurarunt, de quo infra
 in cultu Symbolico. *Jupiter* & *Saturnus*, post
 Orientales & Græcos, multis gentibus fuere sacri,
 eademque astra simul cum Historicis fabulis Con-
 sentium DEorum horum Nomine coluere mixto
 cultu. *Stellæ* quoque quas *fixas* appellamus,
 octavæ Sphæræ, in cultu habuere gentes, earum
 autem appellationes, si non ab Adamo suis nomi-
 nibus vocatæ, tamen antiquissimæ sunt, qui Hiobi
 c. 9. & alibi nomine eorum tanguntur. Præ-
 cæteris Canem coelestem seu Syrium Græcè *Astro-*
cyon, tum Romani, tum Græci cultu religioso
 venerati. Plutarchus lib. de Is. & Osir. ait Ægypti-
 os eidem Stellæ *Isidis* seu *Sorhis* nomen dedisse,
 idque ob eximios influxus ejus syderis. Piscis
 quoque Australis pro *DEA Syria* seu *Atergate* cul-
 tus,

tus, quasi in piscem versa sit. Engonasin & Opit-
chum seu Serpentarium, ibidem sub Herculis no-
mine coluere. Stellas autem seu signa in Zodiaco
hæc numina mixto cultu habuere. Sic *Aries* cum
Jove Ammone cultus, sed & cum Minerva, Ser-
vius ad l. 11. *Æn.* *Taurus* signum Osiridis in
Ægypto, cui & *Apis* seu taurus pro Symbolo sem-
per *Memphide* servatus, de quo supra. *Gemini*
sub *Tyndaridarum*, *Castoris* & *Pollucis* cultu
comprehensi. *Virgo* *Cereris*, *Pisces* *Veneris* &
Cupidinis nomine sacri, qui in pisces conversi
crediti sunt. Talis quoque superstitiosus cultus
stellarum apud *Peruvianos* inventus est, teste *Aco-*
sta. l. 5. c. 2. Post stellas ipsum *Armamentum* cul-
tum, apud *Græcos* *Ουρανός* nomine. *Romanis*
Cælus dictum, *Saturni* pater, usitatus tamen tam
Romani quam *Græci* totius ætheris nomine *Jovem*
capiebant, sicut *Junonem* pro *Aëre* elementari de-
qua infra, idque ad imitationem *Orientalium*, ma-
ximè *Persarum*, de quibus *Herodot.* l. 1. sed &
Pythagoras cælum divinitate præditum dixit, hoc
tamen pro sensu vulgari, ipse enim unum *DEUM*
perpetuò statuit, cælum autem pro *Organo* &
Lyrâ *DEI* habuit. Interim *Philosophi* divinita-
tem cœlo tribuentes, *Universalem* causam rerum
à cœlo soliti petere, hinc *Minervam* seu *Pruden-*
tiâ *DEI*, aut actum ex consilio, *Fortunam* actum
præter causam ordinariam, & *Fatum* sub *Parca-*
rum seu *Fatorum* nomine, cœlo tribuerunt, licet
diversissimæ de singulis ipsorum sint sententiæ,
Astrologorum tamen placitis hæc cœli & syderum
divinitas plurimum aucta est.

S. 120

vent
simp
Elen
buit
gen
mat
ca c
rit f
quo
Gall
supe
quo
terra
illis
junc
tanc
Ter
ead
& Ju
nam
fuit
sic C
pro
quo
pra
Dis
dive
Rom
min

§. 12. (d) A cœlestis naturæ cultu de-
 ventum est, ad venerationem *corporum tum
 simplicium tum mixtorum*: Priora dicuntur
Elementa, in quibus primum locum cultûs ha-
 buuit *Terra*, quæ Phrygibus primum, post & aliis
 gentibus culta sub nomine Rheæ seu Cybeles,
 matris Deorum, quorum Numinum histori-
 ca cum Physicâ Theologiâ conjuncta, pepe-
 rit fabulas multas, & ideo cultum multiplicem,
 quod ex Amasio Attide simul culto, sacerdotibus
 Gallis, Curetibus & Coribantibus dictis, cæterisq;
 superstitionibus liquet. Samothracia Insula
 quoque illustris tria Numina venerata, quæ ad
 terram & aërem reducta, sub nomine Cabi-
 rorum illis culta, Romanis sub Jove Minerva & Junone
 juncta. Cæteri quoque Græci cœlum & terram
 tanquam Numina connubia coluerunt, Romanis
Terra, Ops, religiosa temploque sacra, quæ
 eadem & Rheæ ac Vesta illis fuit, uti & Ceres
 & Juno & Venus, nempe quatenus terram non Lu-
 nam significarunt. Prout enim Jovis diversa illis
 fuit acceptatio, naturalis de Cœlo & Aëre activa,
 sic Cereris, Junonis & Veneris acceptio diversa
 pro Aëre, Lunâ aut terrâ passiva erat. *Proserpina*
 quoque & *Pluto* diversimodè à Luna, prout su-
 pra dictum, pro terra significabantur, hinc Pluto
 Dis quasi divitiarum præses à terra dictus. pro
 diversis aurem telluris fructuum viribus, apud
 Romanos, referebantur ad id elementum or Nu-
 mina, nempe *Macia, Bona, Fatua, Faunus, Flora,*
 O *Palci,*

Pales, Puta, Pomana, Sera, Segeſta, Tutulina, Hodina, Laſtucina, Patelena, Hoſtilina, Volu- trina, Deverrona, Runcana, Spinenſis, Robi- gus, Sterculius & Fornax, quorum pro diverſis fructuum affectionibus etiam ſacra fecere, fue- runt autem cognomina Numinum majorum ſeu conſentium, quæ ad Terram quoque pertinent, h. e. Cereris & Junonis. Imò & barbaris gen- tibus terra in veneratione erat, Gallis quidem ſub nomine *Diis*, Germanis ſub nomine *Heriba* Tacit. l. de Germ. Scythiſ ſub *Apia*. Herod. in Melpom. Tartariſ quoque teſte Gvagyvino culta, & Peruanis appellata *Pachamana* Joſephus Aco- ſta. l. 5. c. 4. Non ſolùm ipſa terra, ſed & partes terræ gentibus cultæ, ut Romanis *Collina, Valli- na, Nemeſtinus* Dii, imò & *Urbes* interque eas præcipuè *Roma* pro Numine culta eſt. *Ignis* cultus Aſſyriis, Chaldæis & Perſis, nempe Symbolicè Sapientibus, prout potentiam divinam ſuis viri- bus adumbrat, vulgo tamen habitus pro DEO ipſo, ſicut in cœteris quoque cultibus factum, ut Symbolicus facilè in directum tranſiret. A Per- ſis Græci & Ægyptii ſub nomine Vulcani cultum ignis acceperunt, quod tandem & Romani imi- tati ſub nomine *Veſtæ* (quæ filia illius Veſtæ Ter- ræ Numinis habita) & *Vulcani*, unde Veſtæ ſa- crum & perpetuum ignem Romæ Veſtales virgi- nes cuſtodiverunt, qui ritus & Græcis ſolennis fuit, non à Virginibus tamen ſed à Viduis cuſtodi- tus, quas *πρωτογενεῖς* & loca Veſtæ ſacra *πρωτο-*

veſta

veia, sicut Delphis & Athenis fuere, dicta. Vesta autem Græcis atque Romanis igni cœlesti consecrata, sub Vulcano autem Aëreus Elementaris aut Terrestris cultus, proinde eum Junonis h. e. Aeris filium dixerunt, & claudum, quia ignis inferior superiori puritate impar est; Poëtæ autem exinde fabulam suo Historico Vulcano affinxerunt, de jactu ejus è cœlis per Jovem & inde factæ claudicationis. Et barbaræ hunc gentes coluere, Germani Sarmatæ & Lithuani, qui ignem sacrum Znicz, teste Guagvinò, appellarunt. *Aqua* præsertim Ægyptiis & Persis culta, illis Nili aqua sub Osiridis, marina sub Typhonis nomine, teste Plutarcho l. de Isid. & Os. Sed & Canopi nomine aqua Ægyptiis culta. Persæ religiosissime coluere flumina & mare, ut nec ullo modo se in ea evacuarent. Assyrii, Chaldæi & Palæstini sub nomine *Siton, Ichtyon, Odakon, & Dagon* aquas coluerunt. Romani & Græci sub *Oceani, Neptuni & Nerei* numinibus aquam coluere, sic & Deas aquarum finxere, quæ fuerunt Amphitrite, Thetis & Nymphæ, quæ variæ tum terrestres tum aqueæ numero 50. e. g. *Nereides, Dryades, Orcades, Hamadryades, Limoniades, Napeæ, Hydriades, Najades* fluviorum, stagnorum, puteorum & fontium Nymphæ: Tales & *Crenides, Potamides, Camænæ, Ismenides, Pactolides.* &c. Sed & fontes atque fluvii certi sacri ipsis fuerunt, ut *Clitumnus* in Umbria, *Salmacis,* *Hippocrene* in Bœotia, *Arethusa* in Sicilia, & ha,

has pluresque aquas uti bonas Deas coluere, sed
& aliz tanquam noxiæ & propterea *inferæ* dictæ,
ipsis religiosè colebantur, ut *Styx*, *Acheron*,
Pyriphlegeton & *Cocytus*. Fuerunt & multis
barbaris gentibus aquæ tam maris quàm fluminum
& fontium sacre, & pro Diis Deabusque cultæ, ut
Scythis *Thamymasides*, qui talis qualis Græcis & Ro-
manis Neptunus, Peruanis *Mamacocha* &c. *Aeræ*
Anaximenes Milesius & *Diogenes* Apolloniæres
ejus auditor, Cic. l. 1. de nat. Deorum, DEUM
esse statuerunt, Assyrii & Arabes sub Veneris co-
lestis nomine *Aëra* coluere, teste Herod. l. 1. *Ægy-*
piti sicut *Solem* *Osiridis*, *Lunam* *Isidis*, *Spiritus mundi*
cuncta pervadentis Jovis, *Ignem Vulcani*, *Mare & om-*
nem humorem Oceani, ita *Aeræ Minervæ* nomine co-
luere. Euseb. l. 3. præpar. Evang. c. 2. Græci & Ro-
mani ærem considerantes potentiz activæ ratione
Jovem, ratione passivæ Junonem dixere. Senec. l. 3.
qv. nat. c. 14. quod passim apud Poëtas gentiles oc-
currit, Jovem pro Aere accipientes, cujus cognomi-
na *Dilovis*, *Diespiter*, *Lucecius*. Junoni autem ut aeri
inferiori, & sic superioris similitudine quasi sorori
propinquitate quasi conjugii, quomodo ait Cic. l.
2. de nat. Deor. *Sospitæ* & *Argivæ* cognomina fue-
re, licet ut Jovis ita & Junonis variz appellationes
de quibus supra.

§. 13. (e) Post elementa corpora imperfe-
fectæ mixta quoque gentes in DEORUM nume-
ro habuerunt, Ut ex meteoris *Ventri* (nam & hi
mixti sunt ex terrestri exhalatione, vapore & Ae-
re)

re) Phoenicibus & Persis imò & Græcis, ex Mandato Oraculi Delphici, de quo Herod. l. 7. ut Diis culti; Ipse Augustus Caesar Vento Circio, Galliarum infesto, templum vovit & sacrificavit. Seneca. Nat. qu. l. 5. c. 17. Græci Ventis Æolum animalem DEUM praefecerunt, qui Rex Insularum temporibus Trojæ regnasse, peritusque rei nauticæ perhibetur. *Tuanes* terræ & cœli filius, à Poetis fabulis proditi, nil nisi Ventis fuere. Sed & Ventos in parvo mundo seu homine, h. e. peditus & Crepitus ventris, quædam stolidæ gentes aut pro Diis aut certè pro Symbolis Deorum habuere. Plinius l. 2. c. 7. Ideò non solus Imp. Claudius ridendus, quod edictum meditatus, quo veniam daret statum crepitumque ventris in convivio emitendi, quod refert Svetonius in Claudio c. 32. *Fulmina & Tonitrua* Græci & Romani sub nomine *Geryonis* in Poetica Theologia venerabantur, in Civili eadem fecerunt Jovi quidem diurna, nocturna *Summano* DEO, iisdem ignibus cœlestibus vim fatidicam tanquam partibus divinis tribuerunt, Plinius l. 2. c. 20 & 52. Barbaræ autem quædam gentes pro ipsis Numinibus coluere hos ignes cœlestes, sic Russi in Novagardia, Lithuani & Sarmatæ *Perunum*, pierun. i. e. fulmina pro Deo coluerunt, vid. Herberstein & Alex. Guagvinus, Eadem Peruviani in America pro Numine habuere. *Cometas* sicut & alia sydera omnia gentiles venerati, imò, quod magis mireris, Bodinus. l. 2. theatri, eos pro animis defunctorum Heroum & Insignium Principum habet, Planè ut Julii Casaris

ris anima credita ab Augusto aliisque in Cometa
tam versa, eidemque supplicatum Svetonius in Ju-
lio. cap. ult. *Ignes fatui* ita dicti gentibus
itidem divi habiti, sed cum unus naviganti-
bus apparuerit *Helenam*, si duo *Dioscuros* dixe-
re, & pariter Christiani Itali, Hispani supersti-
tiosissimè istos ignes Divos S. Hermum & S. Ni-
colaum credant, de quo inter alios Natalis Co-
mes Mythiolog. l. 8. c. 9. dicit: ita quidem
vulgum credere ipsos esse sanctos, sed sapientior
res hæc Meteora pro Symbolis præsentia illor-
um divorum habere; Caterum & gentiles
Sapp. non pro Dioscuris ipsis sed pro Symbolis
eorum crediderunt hæc meteora. Sequuntur me-
teora Aquea, *Rori*, ne rubigine plantis noceat,
à gentilibus præfectus DEUS *Robigus*, cui in Robis-
galibus sacra fecerunt. Varro l. 5. de legibus,
Iridem divam atque filiam Thaumantis finxerunt,
nuncia Junonis dicta, quia aeris constitutionem præ-
nunciat, eandem & Americani teste Acoſta co-
luere.

§. 14. (2) Haftenus de imperfectè mixtis,
sequuntur perfectè mixta, ut (1) *Homines*, (2) *Bruta*,
(3) *Plantæ* & (4) *Fossilis*. Ex his (1) *Homines*
non contenti de functorum animas colere,
etiam vivos prodiis venerati, idq; vel maximè me-
tu, videntes apud Tyrannos levius puniri in DEUM
quam in Principes peccantes, talis fuit cultus Na-
buchodonosoris Babylonius, Daniel. c. 3. Ab his
cum Imperio hic mos Venerandæ divino cultus
Majestatis Regiæ transit ad Medos, ab his ad Per-
sas

fas (qui prae aliis gentibus Reges suos venerati, adeo, ut coram iis nec spuereliceret. Xenoph. l. 1. Cyropæd. & Herod. l. 1.) Strabo l. 11. & Plutarchus, in Themistocle, narrat Artabani sermonem, pro cultu Regum suorum, idem Curtius. l. 8. de Cleone *Alexandrum* pro DEO colendum proponente, his verbis: Quem DEUM intelli- gerent, esse confiterentur, exigua thurisimpen- sa, tanta beneficia pensaturi. Aegyptii & Aethyo- pes, Libyesque, Reges suos pro DEIS vivos colue- runt; Græcis & Romanis eadem adulatio, ita illi *Alexandrum, Deme rium Polyoretam* aliosque, hi *Augustum, Tiberium, Caligulam, Domitianum*. Vi- de Svetonium præsertim in Domitiano c. 13. vivos ἀνθρωποις honorarunt. Unde mos divinis vo- cabulis Principibus adulandi, & apud Christianos cum cæteris tristibus aulae moribus mansit. Et de Germanis *Velledam* suam Reginam pro Dea colentibus. l. 4. Hist. & l. de Mor. Germ. Tacit. Quomodo, *Psaphus* apud Libyas per edoctas ver- ba hæc: Psaphus magnus DEUS est, canere aves sibi Deitatem vivus acquisivit, Hanno au- tem Carthaginensis idem faciens, ab Avibus, ad suum cantum naturalem in Silvis redeuntibus, falsus fuit vid. Voss. de Idol. l. 3. c. 16. & incerti patrum suorum spiritique mentiti sunt Deos patres, uti Romulus & Remus Martem. Liv. l. 1. c. 4. à ma- tre enim docti sunt mentiri, & hinc fœdorum amo- rum in Deos fabula. Vide ibi notata Gruteri n. 1. Sed idem Romulus postea à Senatu cæsus Apo- theosi honoratus, adeo semper scelerum suorum

Autores Deos substituerunt. (2) *Bruta animalia* quidem primò, sub ratione facultatum earum aut utilitatis ad hominem, variè ad Symbolicas Deorum suorum significationes traxerunt, quæ quidem sapientioribus manserunt, vulgus autem cum sicut primum statuas, ita & bruta animalia & num pro Symbolis Deorum colere debuisset, gliscente adulatione Deorum seu superstitione, mox ipsas statuas, animalia quoque bruta directo divino cultu adoravere. Primi quidem Symbolicæ Theologiæ inventores, hinc & brutorum animalium primi cultores Ægyptii habendi; Quibus duo *boves* Heliopolitani quidem *Mnevis*, Memphiticus autem *Apis* dictus, culti, qui sanioribus certè tantum pro Symbolis Deorum, Osiridis seu Solis, & Isis seu Lunæ, vulgo tamen superstitione pro ipsis Diis habitique, hinc & inter alia animalia signis cœlestibus *taurus* ille annumeratus ab Ægyptiis. Ita iidem Ægyptiis universim *Canis* & *Ælurus* seu felis culti, in specie Civitatibus certis certa animalia fuere sacra, ut Saitis & Thebanis *Ovis*, Lycopolitani *lupus*, Hermapolitis *Cynocephalus*, Babylonis juxta Memphim *Cebus* seu *Cercopithecus*, Leopolitani *Leo*, Mendesiis *hircus* & *Capra*, quæ & Coptitis Isidi sacra fuit, Athribitz *Mygalen* seu murè araneum, Heracleotæ *Ichneumonem* seu Soricem majorem, Ombitz & Arsinoë & aliæ urbes Crocodilum sacro cultu venerati sunt, & Arabes ælurum Diodor. l. 2. Biblioth. De quibus omnibus Strabo l. 17. agit, & Plutarchus passim. Mana.

Manavit inde superstitio ad alias quoque gentes, sic apud Cretenses *Sus* in Veneratione fuit, Atheniens. l. 9. Sic in Græcia Thebani *mustelam*, Samii *Ovem*, Delphi *lupum*, *Leenam* Ambraciotæ *Echinum* terrestrem universa Zoroastris Schola sacra habuere, vulgus autem etiam in cultu divino, Simiarum cultus ab Ægyptiis ad Pithecusios, bovis & Cercopitheciab iisdem ad Indos orientales, qui hodie adhuc ea animalia venerantur, pervenit. Scaliger Exerc. 2. 8 § Et hactenus de quadrupedibus vidimus; *Aves* quoque gentes coluere maxime Symbolico cultu, quem tamen vulgus in verum vertit. De Ægyptiis Strabo. d. l. 17. refert, quod iis *Aquila*, *Ibis* & *Accipiter* culti sint, idem Diodor. Sic l. 1. narrat, Syri *columbas*. *Ovum* his pro Symbolo universi mundi fuit. Et apud Indos *Gryphi* ex Aquila & leone ficta monstra Soli sacrata fuere, imò in America variaz aves cultæ, ut & *Vesperiliones* divinò honore Mexicani afficerent, Gryfaldus l. 3. Hist. Ind. sequuntur *Pisces*, quos variaz gentes pro Symbolis Deorum veneratæ, vulgus tamen pro ipsis Diis habuit, sic Syri pisces coluere teste Xenophonte in Cyropæd. l. 1. Ægyptii universi *Oxyrynchum* seu *Lucium* piscem, teste Strabone d. l. 17. & *Carpium*, iidem & *Anguillam* & *Phagrum* coluere. Troglodytæ & *Andiones* marinas coluere, unde & in Syderibus *Cete*, *Delphinum* & *pisces* duos vinculo colligatos retulerunt. Hinc fabulæ de Nymphis, Nereidibus & Tritonibus, quos pro veris piscibus a gentibus cultis accipiunt. Testudo etiam pro Symbolo

Deorum apud Troglodytas culta. *Serpentes* inter omnia Bruta copiosissimum apud gentes in venere cultum, sic procurante veteri Serpente infernali, ut sub quo animante primum hominem decepit, sub eo maximè generi humano ulterius illuderet. Primo quidem tantùm pro Symbolo Deorum habiti serpentes, tandem etiam à vulgo in veras Deorum venerationes recepti, quali cultu serpentes venerati Babilonii, *Draconem* Ægyptii Phœnices, & ab his Græci acceperunt. Indi & antiqui Borussia incolæ, Samogitæ & Lithuani quoque, testibus Erasmo Stella l. 1. & Sigismundo Herberstein de rebus Moscovit. iidem Serpentes. Symbolica autem Theologia potissimum ab Ægyptiis emanavit, qui & propterea ante templa sua Sphingem effinxerunt, teste Plutarcho l. de Iside & Osir. ut notarent mysteria suæ Religionis involucris esse perplexa (3) *Arbores & plantas* pro Symbolis variis Diis sacras habuere, ut *Pinum* marri DEUM, *laurum* Apollini, *Quercum* Jovi, *Oleam* Minervæ, *Plantas* plane eodem modo Symbolice primum, sed post multi vero divino cultu venerati, sic Ægyptii *cepas* & *allium*, unde Juvenalis Satyr. 15. ludit.

O sanctas gentes, quibus hæc noscuntur in hortis Numina! — — — — —

Sic apud omnes gentes variæ plantæ & Silvæ Diis sacratæ, imò & pro ipsis Diis cultæ fuere, sive quatenus DE OS continerent, qualia sacra varia apud Historicos de omnibus ferè gentibus occurrunt. Unde & Romani pro variis plantarum affectio-

fectionibus varia Numina, quæ sub cultu Terræ supra recensuimus, appellaverunt. Quæ autem plantæ quibus Diis sacra & sic pro Symbolo habitæ infra de Symbolico cultu dicetur. (4) *Fossilia* quæ in hæc quatuor metalla, terras, lapides & succos dividuntur Physicis, etiam divino cultu à cæco gentilismo affecta constat. Sic lapidem à Jacobo Gen. 28. 18. capiti subjectum, post somnum autem oleû in memoriam somni divini inunctum, atque Bethel, i. e. domum DEI, vocatum, postea Judæi coluerunt, ita ut Beth-Aven i. e. domus mendacii à fidelibus Israelitis vocari meruerit. Et Græci *βαίπλον* lapidem vocarunt, quem Saturno pro Jove objectum fabulati. Ita Arabes lapidem magnum quadratum coluere. Phryges lapidem, magnam matrem DEUM appellarunt, eumque Romanis donarunt. Livius l. 29. De Finlandiis narrat Herberstein Comm. Rer. Moscov. quomodo saxum eminens in mari divino cultu coluere. *Ferrum* quoq; quibusdam gentibus in veneratione sacra fuit, ut Scythæ acinacem divinò cultu habuere, eidemque sacrificarunt. Sic Tenedi *securim sacrum* coluerunt. Sed & illarum gentium ferè Symbolicus tantum fuit, nisi quod in valgo superstitione ex Symbolis Deorum ipsa Numina effinxit.

§. 15. Nec omittendum gentiles Theologos seu Sapientes non tantum partes cœlestis aut elementaris naturæ coluisse, quas hactenus profecuti sumus, sed prius quidem sub numine unius DEI paulatim ab Auctore naturæ descedentes, prolapsi ad ipsam naturam universam, quam ut Apulejus Mera-

Metamorph. l. 2. præcationibus suis & Proserpina loquentem DEUM inducit: Multiformi specie, ritu variò, nomine multi jugo unicum Numen veneratur orbis, ibidemque multa nomina Dearum huic unico Numini, quod naturam rerum vocat, applicat. Hoc *Universi* sive *naturæ* aut *mundi* Numen, apud Assyrios sub nomine Beli, apud Phœnices Molochi, apud Ægyptios sub Amun h. e. Ammonis Jovis, Isis, Osiridis & Serapis cultum vid. Plutarch. l. de Isid. & Osir. ubi & inscriptionem talem templi Isis seu Minervæ in Sai civitate habet. *Ego sum omne quod fuit, est & erit, meumque peplum nemo adhuc mortalium detexit.* Græci & Romani idem numen variè sub Cereris, Veneris Coelestis, Dianæ, Proserpinæ, Rheæ, seu Phrygiæ matris DEUM, Junonis, Liberi Patris, Jovis, Panos, Plutonis &c. (vid. Apulej. d. l. 11. & alii) item Apollinis, Jani, Saturni & Minervæ. Unde vel maxime patet, sapientiores gentilium omnium Numinum Ceremonias, sub unius DEI Religione comprehendisse, licet propterea ab Idololatriâ Creaturæ, h. e. naturæ universæ aut mundo præstitæ, absolvi nequeant, tamen plus viderunt, quam rude vulgus Sed & altius Philosophi aliqui ascenderunt, qui non naturam, rem gubernatam, sed & gubernatorem, quem infinitam mentem vocarunt, agnoscere, talis Anaxagoras. Laërt: in ejus vita, & Cicero l. 2 Acad. quæst. Plato & alii. sed in eo Anaxagoras aliique errarunt, quod *ἄλυσεν* seu *mate-*

materiam menti coeternam absurde plane facerent.

§. 16. Haftenus vidimus quomodo cultu proprio, aut Symbolico, mixto etiam, Gentiles Theologiâ suâ, tum naturalium civili tum poëtica, Dæmones, spiritus & animas defunctorum hominum, aut cœlestia corpora, aut elementa, aut ex his mixta corpora, denique universam naturam, sibi colendam effinxerint; jam breviter videndum eosdem etiam affectiones seu accidentia hominum & rerum omnium, pro Numinibus sibi effinxisse, quia enim in his quoque vim aliquam esse cognoscerent, idè eadem quasi Divinæ naturæ participia colenda putarunt. Hinc quia omnes res, etiam Cœlum ipsum finito termino includitur, DEUM Terminum fecerunt, cujus statuam Romani juxta Jovem in Capitolio collocarunt, eique Idolo sedulo sacrificarunt, quia terminum Regni sui imaginati sunt fore æternum. *Tempus*, universè l. secundum partes consideratum quoque colebatur, illud Orpheus vocavit DEUM Phœnem, cæteri Græci & Romani *Χρόνος* seu Saturni nomine coluere. In partibus temporis culti, *Dies*, *Nox*, *Erebus*, *Aurora*, seu *Matuta* & *Ωρα* sive Horæ, quatuor anni tempora; sic ætatibus hominum singulis præfecti Dii Deæque, ut Juventuti *Hebes*, quæ *Vaginata*, *Levana* &c. *Senectus* quoque pro Dea culta, Sic Dea *Sanitas*, salus seu *Soteria*, *Juventa*, & morbis præfecta Dea *Medicina*, *Panacea*, *Febris* Dea, *Mala Fortuna*, *Cura*, *Letus*, & Dea *Mors*, cujus sorores tres *Parce*, *Clotho*, *Lachesis*, *Atropos*. Et

gene-

generationi praefectus *Priapus*, *Genius*, *Venus*. Sic facultatibus corporis praefecerunt, auditui *Echo* virginem, memoriae *Mnemosynem* & *Oblivionem* Deas, sic *Somnus* *DEUS*, ejusque filii *Morpheus* & *Icelus* sive *Phobator* & *Phantasus*. Ex affectibus quoque coluere *Amorem* & *Cupidinem* *Veneris* affectus, *Gaudium* & *Dolorem* & *Invidiam*, *S* artæ non *Metus* tantum, sed & *Mortis* & *Risus* & aliorum affectuum sana sunt, ait *Plutarchus* *Cleomene*. p. 199. *Spei* *Romani* bina sana statuerunt, *Pavor* quoque & *Pallor* in *Diis* *Poetis*, & *Furor*, & *oçun* seu *Alacritas* *Athenis* culta, ad quam *Agenoria*, *Horia* & *stimula* pertinent. Tum & *Labor*, & *Orium* quoque *Vacuae* *Deæ* nomine cultum, ad successum laboris *Verumus* refertur, nempe ut rem coeptam bene vertat. Sic *Opinio*, *Ars*, *Scientia*, *Prudentia*, quibus *Minerva* praefect in *Deabus* fuere, *Menti* etiam & *Veritati* aræ ab *Anaxagora* & à *Romanis* posita, quibus & *Consus* *DEUS* & huic adversa *Angeronia* & *Furina* placabantur; de *Musis* & *Suadâ* *Deabus*, quarum *Apollo* & *Mercurius* praesides, notissimum est. Porro *Virgus*, *Pietas*, *Fides*, cum tribus *Gratiis*, *Justitia* cum *Charitibus*, singula hæ *Deæ* templa sua *Roma* habuerunt. *Themis* cum filiabus *Eunomia*, *Dice*, h. e. *Astrea* & *Irene* *Græcis* cultæ, qui *Σοφροσύνη* seu *Temperantiam*, eique adversum *Comum*, commessationis *DEUM* coluere. Fuere & *Pudicitia* tum *Patriæ* tum *Plebeje* *Romæ* delubra, item *Clementia*, *Fortitudini* & *Deæ* *Sirenna* ibidem sacra facta. *Athenis* *Verecundia* *Ara* erat, imò etiam

iam huic Contrariis *Impudentiæ & Calumniæ*, svasu Eumenidis Cretensis, positas Aras esse Theophrastus l. de legibus & Laert. in Eumenid. narrant. Iidem & *Misericordiæ* aram posuerunt; Item *Nemesin*, *Adraſteam*, & *Rhamnusiā* dictam Græci coluere. *Honori & Famæ*, virtutum præmiis Romani & Athenienses templa exstruxere. Et loquelæ Numen Romanis fuit, *Anni Locutim*, silentii autem *Angerona* & *Harpocrates*. De matrimonialibus Numinibus, & Junionis atque Veneris cognominibus, supra in Diis naturalibus dictum, quibus accense *Orbonam*, Deam parentum liberis orborum; *Dis* seu *Pluto* Græcis, Romanisque, Syris autem *Maimona* DEUS præerat opibus & divitiis, illis DEUS *Æſculanus* & *Argentinus*, ille aræ hic argenteæ pecuniæ, item Dea *Moneta*. Et Jumentis DEOS præfecerunt, ut equis *Hipponam* seu *Eponam*, si quid deperditum à DEO *Rufore* opem petierunt, ut restitueret. *Lavernam* Deam fures invocarunt, unde Horat. l. i. ep. 16. preces furum ad eam expressit Deam: Pulchra Laverna, da mihi fallere, da justum sanctumque videri. Publica Civitatum Numina præter Tutelares & genios, *Themidem*, *Furias* seu poenas (de quibus omnibus jam supra) coluerunt, Deas *Libertatem*, *Concordiam*, *Discordiam*, *Victoriam*, *Pelloniam*, *Festoriam*, & militares Divas, *Fortunam*, *Equeſtrem*, *Lutam*, *Cluacina*, *Pausos* DEOS, *Triumphum*, *Pacem* denique & *Salutem publicam*. Et sic verbis Senecæ apud August. de Civit. DEI. l. 6. c. 10. allegatis, Ignobilem istam Deorum turbam claudimus, quo.

quorum quidem notissimos recensuimus, nonnullis tantam ob foeditatem aut ignobilitatem omissis,

„ Quicquid humus, pelagus, coelum mirabile gignunt;

„ Id dixere Deos; Colles, frera, flumina, flammæ,

„ Hæc sibi per varias formata elementa figuras,

„ Constituere patres hominumque vocabula mutis

„ Scripserunt Statuis — — Prudentius — —

§. 17. De Symbolis Deorum gentilium pauca addenda, præter ea quæ jam dicta sunt. Primitus sine simulachris sola mente conceperunt Deorum naturalium venerationem, sic Ægyptiis & Persis antiquitus absque simulachris & statuis templa erant, teste Luciano l. de Dea Syria, & Herodoto l. 1. atque Laertio in Proem. Primus quoque inter Chaldaeos Nabuchodonosor statuam præfens venerari voluit. Dan. c. 3. Antiquius enim Exemplum non habemus, licet tempore Tharach patris Abram idola jam fuisse Josue c. 24. & Epiphanius, ut supra ex Thalmudistis dictum, narrat. Romani certè annis 170. sine omnibus statuis Deos coluere, Aug. de Civit: DEI l. 4. c. 31. quomodo & Plutarchus in vita Numæ p. 117. & Dionysius Halicarnassensis confirmant, apud quos primus Tarquinius Priscus homo Græci Tusciq; ingenii introduxit. Primæ autem statuae apud Græcos & Romanos non humana sed inanimata specie effictæ, Pyramidum columnarum & hastarum eademque ut Symbola, Deorum: De hastis Regum cultis, unde postea Diis hastæ affixæ, vid: Justi-

Justinus l. 43. c. 3. Postea demum quasi aptior
effigendi foret DEI species à simulachro ho-
mini simili, talia in usu esse inceperunt. Non
tamen aliter sapientes accepere statuas quàm
Symbola, vim Deorum suorum exprimentia, cum
certè Deos cœlicolas nullo corpore formaliter
contentos crederent, quod Max. Tyrius Orat. de
Statuis Diis ponendis, allegat, sed propter rudi-
tatem hominum, tamen statuas ad veneratio-
nem Deorum necessarias esse contendit, "*Devo-
tus cippo, sculni stipitis unctor*. Tandem
rude vulgus credidit, statuis Numini consecra-
tis, illud numen insinuari, & ex eâ opinione
major Reverentia statuis crevit. Unde Poëta.
*Sacratumque domi lapidem consistere parvus
Spectarat, matremque illic pallere precantem,
Mox humeris positus nutricis trivit & ipse
Impressis silicem labris, puerilia vota
Fudit, opesque sibi cæcâ de rupe poposcit,
Desine, si pudor est, gentilis ineptra tandem
Res incorporeas simulatis fingere membris.*

Non solum autem in simulachris, sed & in ipso
cultu sacrificiis Deorum suorum diversa Symbo-
la, eorumque significationes habuerunt, de qui-
bus alii prolixè egerunt partim etiam ex supra
dictis colligi possunt. Ita apud Babylonios
Draco Symbolum Beli fuit, apud Syros *Dagon*,
à Dag i. e. piscis, superiori parte homo, in-
feriori piscis, Dea Syriae sacrum simulachrum.

P

Apud

Apud Ægyptios *Accipiter* & *Serpens* atque *Bos* Symbola potissima, tum & alia animantia, de quibus supra: Apud Troglodytas Arabiæ vicinos *Tessudo* Symbolum DEI culta, apud Phrygas Cybeles, seu matris Deum Symbolum *lapis grandis*, & sacra ei fuit ex plantis *pinus* ex animalibus *leo*, sacerdotes ejus evirati, Archigalli dicti, fortè ad pravam Imitationem Circumcisionis Abrahami. Apud Græcos & Romanos *Jovi*, præter statuam singulariter effictam, Symbolum fuit ex animalibus *Aries* & *Equus*, ex Avibus *Aquila* fulminigera, & *serpens*, ex plantis *laurus*, & *silva* Olympii montis & Idæ. *Neptuni* Symbolum *tridens*, sacer *equus* & *Phoca* & *Delphinus* & *Anas*, ex plantis *pinus*. *Apollinis* Symbolum *Juvenis Imberbis* comâ prolixâ, *Arcus cum phœtra*, *lyra* quoq; aut *Cythara*, ex animalibus quoq; *lupus*, *corvus* & *accipiter* & *gallus* & *serpens*, ex plantis *laurus*, ex piscibus *Delphinus*. *Martis* præter formâ simulachri, quæ erat militis, Symbolum *Chlypeus* seu *Ancile*, sacer *Ignis* & *equus* & *vultur*, propter rapacitatem, quâ martiales viri potissimum vivunt, & *picus Martius*, è plantis *gramen*. Spartani Martem catenis vinctum, ne ab ipsis recedere posset, sicut Athenienses Victoriam absque alis ne avolaret, coluerunt, licet utrosque ille perderet, hæc sæpè ante, in fine penitus avolasset. *Vulcano* forma fabri ferrarii, *Ignis* quoque sicut & *Marti* & *ferrum*, ex

ex animalibus *Leo*, ex plantis *picea* seu *larix*.
Mercurio *Caduceus* duobus serpentibus implicatus Symbolum, sacer *Canis*, & *Lingua*, ex avibus *larus* & *spinus* è piscibus *boax*, è plantis *ficus* & *pentadactylon*, lapidum quoque *Acervi* in biviis & triviis viarum. *Iunoni* Symbolum *Draco* affidens mulieri coronatæ spicas tenenti, sacer ei *pavo* & *Anser* & *Cuculus* & *Struthio*. *Camelus* & *Ciconia* & *Monedula* & *Cornix*. *Vesta*, Symbolum *Ignis* in focis publicis asservatus, sacra erat *querens* & *vestibula* Domuum. *Ceres* fruges Varias præsertim spicas pro Symbolo habuit, sacri *turtures albi*, & *grus* & *serpens alatus*. *Minerva* Symbolum *hasta* & *Clypeus*, *Draco* & *noctua* ad pedes, *vultur* quoque ei sacer (fortè quia non minus ejus quam Martis alumni rapaces sint) & *gallus* & *hirundo*, ex plantis *Olea*. *Diane* forma *Virginis Venatoria* cum *arcu* & *sagittis*, comitantibus *Nymphis*, sacri *canes*, *cervi*, *felis*, ex piscibus *mulus*, item *fontes* & *prata*, è plantis *Artemisia*. *Veneris* forma puellæ *formosa hastata*, sacri eidem *passeres*, *Columba* & *Cygni*, tum *Caper* & *taurus*, è piscibus *Apua* & *concha*, è plantis *Rosa* & *Myrtus*. Et sic cæterorum omnium Idolorum simulacra & Symbola, aut res sacras, parum abs jam enarratis abfimiles ex mythiologiâ, præsertim doctiss. J. Gerhardi Vossii Tractatu de

Idololatriâ l. 9. c. 27. & seqv. curiosus lector in-
quirere potest. Claudio igitur hunc foetulentum
rivum Versibus Prudentii, Περὶ Σεφῶν.
Hymn. 10.

- „ Poteſt ne quiſquam tale, ſi ſanum ſapit,
„ Sanctum putare? nonne pulmonem movet
„ Deriſus, iſtas intuens ineptias,
„ Quas vinolenta ſomniis fingunt anus?
„ Miror quod ipſum non ſacraſis Mentorem
„ Nec templum & aras ipſe Phidias habet,
„ Fabri Deorum vel parentes Numinum,
„ Qui ſi caminis inſtitiffent ſegnius
„ Non eſſet ullus Jupiter conſtatilis.
„ Ignosco fatuis hæc tamen vulgaribus
„ Quos lana terret diſcolor in ſtipite.
„ Vos Eruditos miror & doctos viros,
„ Perpenſa vita quas gubernat regula,
„ Neſcire vel divina vel mortalia
„ Quo jure conſtent, quanta Majeſtas regat
„ Quicquid creatum eſt — — —
„ O merſa limô cacitas gentilium!
„ O ſpiſſus error, ô tenebroſum genus!
„ Terris amicum, deditum cadaveri,
„ Subjecta ſemper intuens, nunquam ſupra.
„ Id quod creatum eſt Creatorem credere,
„ Homines fuiſſe cum ſcias, quos conſecras,
„ Urnas reorum morticinas lambere!

§. 13. Quamvis ordine suo nunc ad Judaeorum Revelationes accedere deberem, tamen ne *Mahumetismi* foeditas, veritatis semitam ingressis nauseam pariat, hoc loco anticipare lubet, ut sine digressionem ad falsa, veritatis tramite ad finem decurramus. *Mahomet* homo Arabs, mercaturæ Operam navans, multarumque ditissimarum mulierum conjugio ex plebejo & paupere opulentissimus, mox ambitionis astutiæque Ventis inflatus, ad res maximas aspiravit, quas in rudi prædæque tantum avaro populo suo, si religionis adderet opinionem, maximè successuras animadvertens, Judæo Mago & Astrologo, & Sergio Monacho Nestoriano, Johanni Antiochæno Arianæ, & Barræ Persæ Eutychiano, Hæreticis, aurem præbuit, à quibus varium virus haustum in schedulis connotarum evomit, atque multiplici fraude illi divinam Revelationem coram vulgo circumdedit. Finxit enim, quoties morbo comitiali sibi familiari corripere, se in ecstasi cum Angelo Gabriele sermones miscuisse, à quo has doctrinas accepisset, Columbam quoque grana ex aure colligere edoctam, specie Spiritus Sancti sibi infusurrare dogmata prodidit. Schedæ istæ collectæ postea nomine *Alcorani* seu novæ legis Orientalibus evulgatæ sunt. Primi impostoris hujus blasphemiam amplexi sunt Saraceni, populus non à Sarâ Abrahami, quod falsò jactant oriundi, sed in desertis Arabiæ incertis sedibus, raptis ex viciniâ dum proventu pauperri-

mi, viventes, unde ab Hebræo שרש Sarach. i. e. inani seu vacuo, agrestes illi & egeni appellati sunt. Post eos Ægyptii, Syri & totus ferè Oriens eundem secutus. Nam Anno Christi DCXXII. die XVI. Julii, unde *Hegiras* seu Epochas suas Turcæ numerant, Idem Impostor cum Complicibus Mechâ pulsus, quosvis obvios in suam sententiam, svasu, opibus, deniquè jam numeroso exercitu armatus vi pertraxit aut trucidavit, undè Auditoribus suis lucrum, & dogma tam proficuum latronibus acceptissimum fuit. Tandem monstrum hoc decimo Hegiræ & ætatis LXIII. anno, à suo discipulo Albunore, divinitatem Doctoris exploraturo Veneno sublatum, sed Cadaver ferreæ Arculæ inclusum, virtute magnetis medio fornice pendens, à toto Oriente hucusque adoratur. Alastoris hujus initia & violentos progressus enarrasse, ad damnationem Revelationis ejus sufficit. Quæ primum quidem recentissima est, anno videlicet à Mundo condito MMMDLXXI, tor autem seculis humanum genus absque verâ DEL agnitione fuisse, nec rationi convenit, nec bonitati divinæ, & ab omnibus gentibus negatur. Secundò ab homine scelerato fraudulento, & Nominis sui gloriam Diabolicis artibus promovente, nullò veritatis aut sanctitatis testimonio etiam apud suos insigni, efficta; Denique omnia divinâ Majestate indigna, turpia, scelerata aut insana, humani generis perdendi, gladioque & Igne in servitutem agendi,

agendi, non conservandi gratiâ inventa docuit.
 Quid enim aliud ab homine terrenis voluptatibus
 & excelsis hujus mundi capto, atque ab Hæreti-
 cis spurcissimis edocto, cujus inflatum terreno
 typho pectus Cacodæmoni miris mendaciis im-
 plendum paruit, provenire poruit, qui sese ipse
 Regem simul & Pontificem sive Calipham con-
 stituit, & per Sultanos h. e. Præfectos Provin-
 cias subjugatas rexit. Summa capita Alcorani
 ejus hæc ferè sunt, Cum blasphemis hæreticis
 communia plura, paucissimis ex Vero retentis,
 Trinitatem negavit, DEO & Angelis corpus &
 membra affinxit, CHRISTUM esse DEUM & filium
 DEI negavit. *Prophetam tamen & Sanctum*
& Spiritu Sancto conceptum, & Virgine natum
concessit Eum non esse passum, sed Corpus
 phantasticum Cruci substituisse finxit. Scipsum
 Salvatorem mundi & Maximum Prophetam præ-
 dicavit. Prodigiosis fabulis historiam sacram
 de creatione, de Cultu DEI, de Officiis Angelo-
 rum, de Providentiâ divinâ, de Diabolorum or-
 tu &c. fœdavit. Diabolos & omnes peccatores
 tandem ad suam Intercessionem pœnis inferna-
 libus liberatum iri blateravit. Legem DEI fa-
 cillimam, & ex meritis, jejuniis nempe, peregrina-
 tionibus, prædationibus & homicidiis adversa-
 riorum, omnibus salutem tribui docuit, Gratiam
 à lege Alcorani deficientibus negavit, Circum-
 cisionem, divortium promiscuum, carnis porci-
 næ prohibitionem, ciborum discrimina, lotiones

& Ceremoniales plurimas leges à Judæis retinuit, & cum Talmudistis de Cælo, Inferno & Paradiso futurâque vitâ fabulas & carnales voluptates finxit. DEUM quosdam homines errare, & veram viam nullatenus invenire velle dixit. Unicâ lingua nempe Arabicâ sacra administrari iussit. Se & nonnullos Sanctos adorandos profuit, e. g. *Sedichasi* Patronum belli. *Harschipelech* Peregrinationum, *Aschikpassa* Conjugum, *Vaupassa* pacis *Goi* & *Bariscumpassa* pecudum patronos. Polygamiam ad alliciendos homines liberam concessit, Adversariis suæ Sectæ, armis & violentiis multum in Alcorano delaudatis & privilegiatis, terrorem incussit, eosque omnes Anathemate intonavit. Christum antè extremum Judicium rediturum, & Judæos AntiChristo interfecto conversurum cum Chiliaistis docuit, Vini usum omnem prohibuit, per Creaturas juravit. Cum Orthodoxis tamen ne prorsus Atheus videretur, quasdam leges salutare retinuit: Credere enim iussit Unum DEUM, & Resurrectionem & Judicium extremum, Ebrietates, adulteria, furta acerrimè punivit; Sed Monachorum Ordines, quos *Dervis* appellat, instituit, purgatorium asseruit, pro mortuis orare iussit, & Imagines adorare prohibuit.

§. 19. Moriturus Impostor *Halyn* generum suum in Caliphatu iussit succedere. Sed tres ejus Socii *Ebbubeker*, *Omar* & *Osmar* illo deturbato per XXIV annos ordine summum inter Arabes

bes & Saracenos Imperium usurparunt: Tum de-
 mum Haly ad Regnum pervenit, & longe aliter
 Alcoranum interpretatus est, quam tres illi ante-
 cessorum Soceri Mahometh, unde adhuc dum illius
 Haly interpretationem Persæ sequuntur, quorum
 Rex Pontificatus munere antiquo Mahomethi in-
 stituo fungitur; horum Socerorum Mahomethi
 opiniones in Alcorano sequuntur Turcæ, quorum
 Rex sacrorum administrationem summam Mussio
 concedit. Caterum hæc Mohometana supersti-
 tio, iusto DEI iudicio (quod micissimæ ejus legi
 quâ charitatem cum abstinentia Christi Affec-
 tibus universo orbi prædicavere, colla subdere feri
 barbari nollent, Christiani autem nimio successu
 rerum corrupti, aut feralibus odiis in Ecclesiis
 secum decertarunt, aut voluptatum æceno mersi,
 foedissimam agerent passim vitam) tanta mox sum-
 sit incrementa, ut secundum Doctorem quorum-
 dam computationem universo terrarum orbe in
 XXX partes æquales diviso, quinque tantum Chri-
 sto, Sex Mahometh Impostori, reliqui 19. genti-
 lium idololatriæ serviant. In genere notandum
 est, Alcoranum ipsum testimonium perhibere Ve-
 ritati Revelationis Judæorum & Christianorum,
 perpetuò enim commendat Scripturam Moysis &
 Prophetarum, Christum vero licet DEUM neget,
 tamen verum magnumque Prophetam a Spiritu
 Sancto in utero virginis Mariæ procreatum, ju-
 stum, Veracem, innocentissime à Judæis cruci-
 ifixum multoties affirmat. Quo ipso argumento
 mendaces suas & nimium fabulosas visiones &
 P 5 asser-

assertiones arguit, dogmata autem Christi & Apostolorum ejusque totum Evangelium, tanquam à veraci Dei Propheta venturo ad iudicium omnium hominum, profecta, veracissima esse concedit. Unde proximo Sæculo Sæcta maximè inter sapientes *Serralii* sive Curiz Regiz Constantinopolitanæ emerfit, quæ apertè Christum Jesum D E U M & Verum generis humani Redemptorem esse fortiter propugnat, quam professi *Schap messai* i. e. Bonos discipulos Messiz se appellant, omnes Tulbano albo ferè à cæteris distincti sunt. Præter eos *Eshrabiorum* Sæcta i. e. illuminatorum, tota in contemplatione D E I occupata, Trinitatem in uno D E O agnoscit, Alcorano eatenus rejecto. Unde spes non omnis deplorata est, fore ut Optimum Numen tandem horum quoque cæcorum hominum miserturum, & lucem veritatis ipsis infuturum sit, ne omnis multitudo tot populorum perpetuò errando pereat. Pro quâ misericordia tam grandi parti hominum clementissime indulgendâ, Ecclesia vera & nos omnes quotidie Majestatem Divinam ferventibus votis supplicamus! Porro notandi sunt ferè innumerabiles Sæctæ, quæ ab ipso initio hucusque ex Hydrâ illa abominabili propullularunt. Prima statim emanavit dissensio inter illos circa diversam interpretationem Alcorani, nam Turcæ constanter simul cum imperio in sententias Socerorum trium Mahometh, videlicet Ebbubekeri, Otmari & Osmani iverunt, easdemque tanto Zelo adversus Persas, qui Hali generi Mahometh interpretationes amplexi, propugnant,

pugnant, ut eosdem pro deploratis & nunquam ad salutem redituris Hæreticis, infra omnes gentiles habeant. Hinc in bello tanquam vita, & ipsa servitute indignis nunquam parant, sed excindunt; In aula Regia Serralio, ad quam omnes nationes mundi admittuntur, soli Persæ nunquam tolerantur, quod gemino odio Persæ Turcis rependunt: Persæ enim majorem Sanctitatem verioresque visiones & Revelationes in Religione, Heli suo quam ipsi Mahometh tribuunt, hunc variis exagitantibus Convitiis. Postmodum tam inter Turcas quam Persas plurimæ Sectæ ratiocinando prodire, ut ipsi Doctores Turcici fateantur insignes Sectas illorum septuaginta duas numerari, quarum nonnullæ Stoicorum, aliæ Pythagoræ Metempsychosim, aliæ Academicorum dubitationem, aliæ aliorum Philosophorum placita, multa multa ex Christianorum libris amplectuntur: Sed diligens Ricautii Angli inquisitio innumerabiles ferè Sectas in Turcia animadvertit, adeo ut vix Hogia i. e. Ludimagister aliquis reperiatur, qui potens quodammodo lectionis fabulosorum Arabum, se miserum non æstimet, quin singularem & ab aliis deviam opinionem Discipulis suis inspirare possit. Quod potissimum diversitati tot gentium, qui voluntarii aut coacti, aut ex ratione aliquâ Status Mahometismum amplexi sunt, attribuit. Præterea diversas Sectas mixtura illa ex Christianorum placitis petita, generat quotidie apud Mahometanos quanto enim plus ad Christianos accedunt aut ab iisdem recedunt, alii alias Sententias discurrendo

efficiunt.

effingunt. Hæ Sectæ ferè omnes magno fervore sese invicem damnant, & pro hæreticis & infidelibus habent; Neque mirum, cum plurimæ sine vera DEI Revelatione suis tenebris naturalibus relictæ, Idololatrarum Similes nutrant fabulosas absurditates, quædam veritati in multis proximæ in profundas relabantur iterum abyssos errorum, quorum omnium fundamentum in Enthusiasmo & mendacibus Alcorani ejusque interpretum visionibus consistit. Usque adeò, quibus semel filum verbi Divini excidit, inextricabili volvuntur Labyrintho! Et cum nihil adeo Contrarium sit pluralitati Religionum quam omninò nullam profiteri, tamen hæc contrarietas adeo sibi etiam inter Turcas est propinqua, ut inter mille opiniones falsas, multi ad horrendum propendeant Atheismum, quod portentum plane omnibus Religionibus Sectarum multitudine obrutis præcipuum est; Sed quomodo pictoribus diversis & Contrariis coloribus mixtis maximam evidentiam exprimere solemne est, ita nobis tot Sectas sibi contrarias per Universum genus Religionum videntibus, clarior ad unam veritatem via sit, Si unica veræ Revelationi divinæ absque ullis præconceptis opinionibus, tam ab aliis suggestis quam in corrupto intellectu natis, constantissime in humili obedientia DEI insistamus, prout è contrario tumentia sibi; præfidentia Ingenia, si Sectarum farraginem damnantes, soli Verbo DEI in simplicitate non adhaferint, facillimè ad dirum prolabi necesse habent Atheismum, Proinde non miramur longe plu.

plurimos ex ipsis doctis Turcis eo inclinare, præfertim illos, qui à Christianis Apostatae ad Mahumetissimum venerunt, *Renegati* dicti, illi cum cætera colluviæ damnabili sese *Muſerinos* i. e. Secreti veri participes (plane sicut inter Christianos tales vomicae puras sese virgines, quasi nulla Religione contaminatas appellari amant) quasi soli arcanum possidiant pharmacum, quo conscientia morsus in tot Religionibus falsis, sublatâ scilicet omni reverentia Numinis ejusque de Veritate Judicii futuri, sanare possint. Enimvero plane apud tales Sæculi Venatores & Professores Satana, in cujus officina hic sedulo laborant, sensum omnem atq; cogitationem de D E O extinctam esse, licet referente Rycantio, pro Atheismo libenter ultimum quidam subierint supplicium, jam toties negavi, stupor hic menti à Cacadæmone inditus, ad tempus oppreſſit sua jumenta, quem nihilominus tot objecta naturæ, aut misericors D E U S ad respiciendum motu interno pulsat, donec efferata obstinatio clausis ultro Oculis in portis æternitatis sese constitutam, & inextinguibile irati D E I igne expergestam sero nimis agnoscit.

§. 20. Norandum præterea est, Alcoranum puris mendacibus Visionibus & fabulis insanis scaterere, unam ex millibus profero: Ait Angelos duos *Harroth* & *Maroth* missos olim à D E O de cœlis in terram, gubernando generi humano præpositos, his interdictis, ne occiderent, nè injustè judicaret, neque vinum biberent. Multo itaque tempore sic universo orbi uti judices notos, accessisse mulie.

mulierem præ omnibus pulcherrimam, causam
adversus maritum proponentem, quæ ut causæ
suz accommodaret iudices, invitavit ad prandium,
quos epulantes, muliere ipsa dapes & vinum ap-
ponente, & ministrando ad largas epulas instante,
victos blanditiis multoque vino incalescentes con-
cubitum foemina petiisse, quem cum consensisset eâ
conditione, ut alter verbum doceret, per quod
ascenderent cælum, alter quo descenderent, his
verbis edoctam post Concubitum elevatam subito
Cælum ascendisse, quam conspectam DEUM
exploratâ causâ posuisse Luciferum, ita pulcherri-
mam inter Stellâs, qualis fuit inter foeminas. Angelis
vero in Iudicium vocatis proposuisse poenam hu-
jus vel alterius sæculi, hac electâ suspensos esse ca-
renis ferreis demissis, capitibus in puteum Behil usq;
ad diem iudicii. Quis fidelium non deficiat seriò
refutandis iis, quæ per ludicrum dicta videri pos-
sunt, & quis non existimet, fabellas has ad fallen-
dum tempus & risum movendum ab Impostore
confictas esse. Tandem ipsa doctrinæ Revelatio-
num Mahomethis, neque cum dictamine rectæ ra-
tionis congruunt, neque Majestati divinæ compe-
tentes, sed absurdæ, injustæ, nullam reparatio-
nem naturæ corruptæ, nec modum reconciliandæ
cum Iustitia DEI, ejusdemque conjunctionis, nul-
lam viam ad summam beatitudinem, hancque
ipsam brutis, nepotibus, gulosis polyphagis &
scortatoribus, non rationali honestoque animali
propriam, nullam Praxin veræ pietatis, sed cul-
tum DEI, humana stoliditate in tenebris jacente
effictum

efficitum, denique nec toti generi humano, sed
 solis verè barbaris (qui nullam totius generis hu-
 mani curam habent, sed ejusdem hostes existunt
 crudeles) competentia sonant. Hinc nemicam
 pietatis veræ habent, cum neque DEUM verum
 ex sola ipsius revelatione cognitum, juxta præce-
 pta ejus honorent; neque charitate respersæ do-
 ctinæ Mahometis ad conservationem humani ge-
 neris, sed potius ad ejusdem perpetua bella, quæ
 naturæ suæ homines faciunt extorres, tendunt.
 Proinde his omnibus characteribus deficientibus,
 blasphemis & mendacibus revelationibus tuto sub-
 scribere nequimus, sed damnata hac quoque viâ
 devia ab Veritate, aliam in Revelationibus Judæo-
 rum inquiremus. Quarum primum Scriptorem
 Moysen Alcoranus ipse Azoara V. & XXI. prædi-
 cat Prophetam à DEO missum, sed etiam Jesum
 Nazarænum, ejusque Apostolos Viros Sanctissi-
 mos fuisse dicit Azoara V. XII. LXXI. & Azoara I.
 & XII. aperte testatur, *Christianos in sua reli-
 gione posse DEO placere & salvari.* Nihilo-
 minus historias ex libris Moysis haustas corrup-
 pit & confundit, Jesu Christi autem ejusque Apo-
 stolorum doctrinæ directè contraria firmat. Er-
 rorum autem tam grandium & absurditatum suarum
 fundamentum, in severa prohibitione exami-
 nis mendaciorum suorum extruxit, jussit enim A-
 zora XIII. severè, ut acceptent fabulas suas, sine ullâ
 questione utrum sint veræ vel falsæ. Quæ sanè re-
 gula, sicut venditorem ea conditione, ne videat em-
 ptor mercem vendentem, magni statim arguit doli
 auto-

autorem. Certe si hunc cum Christo, à cujus doctrina defecit, conferas omnem operam absolveris: Jesus enim, confitente ipso Mahometh Azoara XXIX. *fuit Messias* generi humano promissus, de quo Lex & Prophetæ loquuntur, secundum Azoaram V. XI *Verbum DEI* & Azoarâ IV. XI. XXIX. *DEI Prudentia & Sapientia* appellatus, & Azoara XXXI. fatetur, Jesum secundum carnem nullum hominem habuisse patrem, & ascendisse coelum. Quæ magnalia Mahometh de se ipso nunquam ausus predicare, potius ex Azoara 42. 43. 75. & 76. non obscure patet: Eum semper fuisse mulierosissimum, quin etiam affectæ ejus monumentum in quo cadaver ejus positum est monstrant, adeoque coelum non ascendisse fatentur. Idem de Jesu Azoarâ 5. & 13 miracula multa refert, sed de se ipso Azoarâ 3. 14. 17. 30. & 71. fatetur, Se non cum miraculis sed armis à DEO esse missum. Si primos Mahomethis cum primis Christi Affectis, hujus doctrinæ veritatem cum illius malitiâ porro conferas, quid nisi ipsam lernam homicidarum, Scortatorum, latronum mundi crudelium, offendes in contubernio Mahometh? ita ut Doctrina ejus accuratam nequissimorum in Ecclesiam Christi, licentia, & Invitatione primorum Christianorum Imperatorum, spe præmiorum temporalium obtrusorum Ethnicorum præbeat effigiem. Cum enim acquisitâ sub Constantino M. Ecclesiæ pacem eadem rerum mundanarum æstimatio, bellorum injustorum artes manerent, dignitatum verò Ecclesiasticarum.

*haeticarum & Politicarum, premio Christianae
 oralis Confessionis tanquam sub hasta exerceretur
 licitatio, monstra illa adulatorum, tempori &
 cupiditatibus suis servientia, ingressa, vitis &
 malitiis innumeris Ovile Christi adeo lacerarunt,
 ut spelunca leonum fieret similis: Ita ut Am.
 Marcellinus homo Ethnicus libro 22. non sine
 horrore dicere audeat: *Nullas homini infestas,
 adeo bestias, ut tunc fuerint sibi feralibus,
 odiis pleriq. Christianorum.* Et Salvianus,
 Doctor Ecclesiae Seculi VII: Quid aliud est omnis,
 coetus Christianorum, praeter paucissimos qui,
 peccata fugiunt, quam sentina vitiorum l. 3. de,
 Gubernatione DEI. §. 81. & §. 84. addit. Quid,
 aliud est cunctorum negotiantium vita quam,
 fraus atque perjurium? Quid aliud Curialium,
 quam iniquitas? Quid aliud Officialium quam,
 Calumnia? Quid aliud omnium militantium,
 quam rapina? Ipsa Ecclesia quae in omnibus esse,
 debet Placatrix DEI, quid est aliud quam acer,
 barrix DEI? Eapropter DEUS Spiritui mali,
 gno permisit, ut quod Christianorum maligni,
 mores sine poenitentia invicem exercebant, per
 Mahomethis doctrinam immanibus barbaris per-
 suasam, primum quidem quasi effigie exprime-
 rer, Mox ubi non respicerent, in gentibus cla-
 dibus ruinisq. Imperii Christianorum castigaret.
 Jam unde digressus revertor, sineque Mahome-
 thanae imposito blasphemiae, ad Semitam Verita-
 tis inveniendam contendo.*

240
Meditatio ignis Quarta
Sectio II.

SUMMARIA.

§. 1. Revelationum Judaicarum antiquitas à primo homine Adam usque ad Moysen. §. 2. De Moysi antiquitate & Sanctitate secundum Scriptores gentiles. §. 3. Gentiles plurima historiarum & doctrinarum Mosaicarum sciverunt, sed ad impia sua sacra detorserunt. §. 4. Sacer codex notus Gentilibus, & per omnia pericula incorruptissimus servatus est. §. 5. De Sanctitate puritate & Justitiâ Revelationum harum. §. 6. Quoniam Judæi obstinaciâ & falsâ interpretatione à Revelationibus his descivere, contra illos jam omnis disputatio, quæ sex propositionibus absolvitur. §. 7. (1) quod Messias à Moysè & Prophetis Deus ipse in carnem venturus prædicetur. §. 8. (2) quod certo tempore, stante templo secundo in Jerusalem, omnibus gentibus salvandis venturus sit. Idem §. 9. Sed §. 10. (3) thesis, quod Messias in certo loco h. e. Bethlehem, de virgine castissimâ nasciturus sit, de tribu David. §. 11. Thesis (4) De Messiae Paupertate, afflictionibus, morte ignominiosâ, sepulturâ & Resurrectione, de Regno Ejus mirabiliter magno & Spirituali. Et Thesis (5) Quod Lex Mosaicæ Ceremonialis tempore Messiae desinere debeat, & de reprobatione Judaicæ Synagogæ. §. 12. Nemini nisi Jesu Christo Nazareno hæc Theses accuratè applicari posse. §. 13. De necessariâ cessatione legis Leviticæ à Moysè & Prophetis prædictâ. §. 14. 15. & 16. De Summis Christianorum articulis, scilicet Trinitate, Filio Dei incarnato & crucifixo, & Spiritus S. cum fidelibus conjunctione, Judæorum & Gentilium testimonia. §. 17. Idem, & in Judæos, Gentiles, Atheos, Epicureos, Indifferentes, tum in eos qui de dæmonibus dubitant Epanorthosis. §. 18. De damnatione omnium gentium extra Christum. §. 19. Ad blasphemias nonnullas Judæorum objectiones, contra miracula, Resurrectionem Christi, & fidem Apostolorum,

lorum, responsiones. §. 20. De Doctrinæ Christi Innocentiâ, Puritate, Sanctitate, Sapientiâ, præcipuè charitatis Temperamento & crucis necessaria tolerantia. Cum Parænesi ad Infideles omnes. & Impios quoque Christianos. §. 21. Epilogus cum piis Desideriis.

Revelationes post eas quas Pagani & multo recentiores Mahumetani ja-
stant, falsas indicatas, jam apud Ju-
dæos & Christianos inquisituri, in
principio antiquitatem earum respi-
cere necessum ducimus: quam ad
ipsa Initia Creationis & facti hominis pertinge-
re deprehendimus. Nam cum paganorum Sa-
pientes nihil prorsus certi de Principiis rerum ma-
xime hominis referre possint, nisi quod ex tra-
ditionibus antiquitatis aut libris Judæorum obscu-
re satis collegerunt: E contrario Revelationes Ju-
dæis propriæ exactissimam historiam, a Moyse
primo eorundem Scriptore, retrò usque ad primum
hominem Adam, eamque plenam Revelationum
& præsentia divinæ habent, quarum quidem Ve-
ritatem præter alias notas, ipse ordo simplex ra-
tioni aptissimus, & ipsorum paganorum ex anti-
quissimis traditionis reliquiis hausta testimonia
evincunt. Præterea Traditioni ab Adamo primo
homine usque ad Moysen Scriptorem primum
Revelationum divinarum, adeoque conservationi
veritatis a DEO primo homini revelatæ, ab ipso
autem posteris suis prædicatæ, facile assentimur,
cum longævitate Protoplastorum, & proxima-
tum usque ad M, M, annos mundi generationum,
ipsi

ipſi Poëtae & alii Scriptores pagani aſſerant, præter Manethonem Ægyptium, Beroſum Chaldaum, & Mochum Hæſtiazum, atque Hieronymum Phœnicum Hiſtoricos, teſtes Joſephus l. 1. antiquit. c. 4. adducit Heſiodum, Hecataum, Hellanicum & Ephorum, qui priſcos homines illos ante diluvium ad mille annos vitam produxiſſe tradidere, quæ licet fabuloſa Plinio l. 7. c. 48. viſa, quia comprehendere non potuit, tamen ab teſtibus ultro adductis, Damafſto nempe, Ephoro, Alexandro, Cornelio & Xenophonte conviſus eſt. Quanquam & idem d. l. concedat, viribus & magnitudinẽ corporis nunc homines minores fieri quam priſci fuerẽ, ſicut Juvenalis Sat. 15. canit.

Nam genus hoc vivo jam decreſcebat Homero.
Terra malos homines nunc educat atque puſillos.
Sed propiora Sæcula quoque, rara tamen, magnæ longævitatis nobis in documentum poſſibilitatis ſuppeditarunt exempla. Atqui armiger Caroli Magni, Johannes de Temps Gallus Anno Domini MCXLVto, ætatis annum CCCLXImum finivit, & Fulgoſus l. 8. c. 14. refert, ex Gvidone Bonato, qui Richardum itidem Caroli Magni quondam militem vivum viſiſſe teſtatus, jam quadringentiſimum ætatis annum ſuperantem, plura Exempla Valer. Max. l. 8. c. 14. adducit, & alii Locorum Communium Compilatores. Admodum ergo nobis verum eſſe perſuadetur, quod ſecundum tradita Moyſis, Adam primus homo 930. annos vivens, Mæna Eccleſiæ Poſteriorum ſuorum, videli-

delicet ad octavam generationem, Revelationes
divinas viva voce predicaverit. Vix Adam mor-
tuo, viventibus tot adhuc nepotibus, nempe *Enos*,
Kenan, *Mahaleel*, *Jared*, *Mathusalem*, *La-
mech*, *Presbyteris* fidelium, D E O vero adha-
rentibus, ejusque sacro sancta effata zelose custo-
dientibus, & in Ecclesia fidelium concionantibus,
Noah, anno videlicet mundi 1056. natus, qui
sexcentorum annorum ætate diluvio Universalis,
quo omnes homines interierunt, solus cum fami-
lia superfuit, & post diluvium, sicut alter generis
humani parens & Restaurator, præsentia D E I
ejusque Revelationibus, de cultu & vera Religione
aliisque legibus divinis, dignus judicatus est. Hu-
jus Nohe viram D E U S extendit ultra decimam ge-
nerationem, ad *Abrahamum* Anno Mundi 1948
natum, qui longa serie viventibus tot nepotibus
Nohe verè credentibus, ab ipso Nohe usque ad
Annum mundi 2005. & ab hujus obitu ejus filio
Sem juxta plures alios Patriarchas, usque ad an-
num M. 2158 in Revelationibus divinis eruditus
est. Sed & in terra hac *columna mundi* (sicut *Abra-
ham* ab Rabbiniis appellatur) D E O placuit restau-
rare promissiones suas antea revelatas, qui vivus
sedula prædicatione domesticis & peregrinantibus
hospitibus easdem fideliter tradidit, præsertim
filio suo *Isaac* A. M. 2048. nato, hic filio suo
Jacob A. M. 2108 nato, adhuc viventibus *Abra-
ham*, & ipso filio Nohe *Sem* Patriarchis. Sed
& hisce *Isaac* *Jacobo*que apparens D E U S easdem
Revelationes repetiit, ut miserum genus huma-

num crebris promissionibus in spem salutis eo
magis erigeret, & ad vitam beatitudinis instrueret.
Jacob seu Israel habuit duodecim filios, quos in
Ægyptum ductos usque ad A. M. 2255 in tradi-
tis à Majoribus, & ab ipso DEO acceptis Revela-
tionibus erudivit, quo mortuo Ecclesiæ filii & ne-
potes ipsius præfuere, donec ex tertio natu filio
Levi abnepos Jacobi Moyse A. M. 2372 nasce-
retur. Hic *Moyse* vir sanctus, & simul omni
literatura Ægyptiorum eruditus, A. M. 2452
ab ipso DEO iterum antiquarum Revelationum
& promissionum admonitus, in nemore gregem
more illorum sæculorum pascens, de rubo ar-
denti vocationem accepit, ut è servitute Ægyptiaca
filiis Israel in Regionem Abrahamo Isaac & Israel
promissam educendis, iisdemque in omni cultu
divino instruendis legatione divina fungeretur.
Qua sedulo administratâ provinciâ, cum antiquis,
sibi à majoribus per manus traditis, & ab se ipso à
DEO acceptis Revelationibus legibus & præcep-
tis fideliter viam veram salutis, distante ipso
DEO, descripsit, illumque divinum & inasti-
mabilem thesaurum, per manus posterorum, ad
hodiernum tempus in Ecclesia DEI reliquit. Ne-
cessarium vero fuit, ut doctrina Religionis tandem
à Moyse scriptis mandaretur, nam cum ætas ho-
minum, quæ hactenus ad multa secula assurrexe-
rat, exiguis annis absolvi cœpisset, nec puritas
doctrinæ per memoriæ humanæ imbecillitatem.
sine adminiculo Scripturæ, conservari, neu infi-
deli traditionum Custodiæ, in tam lubrica homi-
dum

dnm vita, ultra committi posset, quod ex tot gentium lapsu à Veritate manifestum erat, necessum amantissimus hominum DEUS judicavit, ut omnem suam voluntatem revelatam, per fidelem servum Moysen describeret. Nihilominus nunquā sponsam suam Ecclesiam, usq; adeò inter multa Errorum falsarumque Religionum bella, reliquit, quin sæpius per viros sanctos & castissimo DEI Eloquio inspiratos, eam inviseret, donec Radix salutis humanæ Messias primo homini post lapsum promissus, & Nohæ, Abraham, Isaac, Jacobo, Moyssi, David & omnibus Prophetis DEI sub benedictio omnium gentium Salvatoris nomine repetitus, Filius DEI dilectus, in tempore placito, ipse in carne humana, ad delendas iniquitates, & Idolorum servitutem omnesque errores tollendos sese sisteret. Sic igitur deducta antiquitate Revelationum Judaicarum, ab ipso primo homine, à DEO (quod ait Seneca epist: 92) ut ita dicam recenti adhuc, & primordiis mundi ad Moysen, hujus porro & antiquitatem & sanctitatem, veritatem denique & Justitiam ejus doctrinæ perspicimus.

§. 2. Primum igitur constat, Moysen, secundum Josephum & omnes patres, testimonio fulcos Apionis Gentilis, Synchronum seu coævum Inacho Argivo, secundum Eusebium tribus sæculis post, nempe tempore Cecropis Athenarum Conditoris (quem primo Jovem appellari DEUM & coli sanxisse, ait Pausanias in Atticis, & Africanus) floruisse, annis plus trecentis ante Trojam

everſam, quod accidit A. M. 1767. Quibus ſeculis nullam Revelationem ſibi propriam gentiles jactare poſſunt, fuiſſe, imò Scriptorem Græci ante *Homerum* nullum exhibent, qui tamen, ſecundum *Gellium* l. 17. c. 21. Solinam & alios 160. annis ante conditam Romam, h. e. A. M. 1038. totis 171 poſt everſam Trojam vixit, adeoque quingentis ſeptuaginta annis Moyle poſterior fuit. *Aegyptii*, *Chaldæi* & *Phœnices*, *Historicos* ſuos Græcis antiquiores jactant. illi quidem *Manethonem* iſti *Beroſum*, hi *Sanchoneathonem*. Hunc certe omnium antiquiſſimum teſtantur ipſi Græci, ſed cum *Porphyrius* l. 2. eum circa *Semiramidis* tempora, hancque eladi *Trojanæ* ſupparem faciat (licet fallatur in *Semiramide* *Aſſyria*, quæ octingentis annis præceſſit) tamen ante Trojam captam *Sanchoneathonē* collocare non potuit, quod vel ex eo evincitur, quod *Sanchoneathon* Tyri condita diu ante ſe meminerit, atqui Tyri initium ſeptuaginta annos Trojæ excidium præceſſit; Adeo neque hic antiquiſſimus etiam barbarorum *Historicus* ad Moyle tempora, niſi longiſſimo trium ſeculorum intervallo accedit. *Manetho* autem & *Beroſus* recentiores multum fuere, uterque *Philadelphi* *Proloxi* tempore, cui ille ſuam hiftoriam, hic jam ſenex *Antiocho* *Theo* dedicarunt, quæ tempora duodecim ſeculis Moyle poſteriora fuere. Quos autem ante *Homerum* prædicant Græci Scriptores, Poetas, Theologos ipſis appellatos, videlicet *Orpheum*, *Linum* *Herculis* Præceptorem, *Cad-*

mura

mum Milesium, & Acufilum Argivum, illos quidem binos cum Iasone & Hercule expeditioni Argonauticæ in Colchos ad vellus aureum auferendum (quæ 40 annos Trojanum bellum antecessit) fuisse fatentur, hos ultimos multo recentiores ipso Homero, & Hesiodum qui 150 annis Homero posterior fuit, exscripsisse demonstrant Josephus l. 1. contra Apion. & Clemens Alexandrinus l. 1. Stromateon. Manifestum itaque est, Moysen etiam ante Cadmum Phœnicem, Thebarum conditorem, qui primus literas & Scripturam in Græciam A. M. 2060. adeoque plus sæculo post Moysen (Europam sororem ab Jove Cretensi raptam quærens) transulit, teste Herodoto lib. 5. ante med. ante Deucalionis diluvium, quod A. M. 2437. contigit, imo ante omnes Græcorum Deos Jovemque ipsum ejusque spurios, fatente Tacito l. 5. Histor. c. 2. licet fabulosa & falsa, multa admisceat, floruisse. Cui accedit, literas ante omnes gentes primas fuisse Hebræorum, nam simplicissima sunt eorum Vocabula, quæ si quid addatur demum in Syriacam, Phœniciam aut Chaldaeam degenerant dialectum: Cui assentiuntur gentiles omnes, vid. Diodorus Sicul. l. 3. n. 67. & l. 5. n. 74. Plinius l. 7. c. 56. post Herodotum supra citatum. Evidenti Moysis antiquitate, ejusdem Sanctitatem, testimonio gentilium deducam. Dolendum quod ad nos incorrupti antiquissimi Phœnicum, Egyptiorum, Chaldaeorum Historici, ipsorumque Græcorum nonnulli, non pervenerint, quorum tamen fragmenta nobis

servata sunt in Iosepho l. 1. contra Apionem Grammaticum, Justino Martyre, Clemente Alexandrino, Eusebio, Cyrillo, Tertulliano, Augustino & aliis Patribus, qui illos autores eo tempore contra Philosophos allegarunt, quo in omnium doctorum manibus adhuc integri essent, adeoque à nullo in dubium vocati sunt. Videlicet *Sancho-neasbon*, quem ex Phoenicea in Græcam linguam transtulit Philo Berytius. *Berosus Babylonius*, *Manetho Ægyptius*, qui ex templorum suorum monumentis, & Annalibus sacris, multa ex puritate antiquissimæ Traditionis, & exactè congruente cum Mosis narratione Historiam habuerunt, qualis ad Græcos jam obscura & impurior demanaverat. Sed & horum non paucos, adversus gentilium mendacia, pro veritate Judaicarum Revelationum, præsertim Moysis sanctitate & miraculosa legumlatione, Patres illi allegarunt, quibus nunc caremus, videlicet *Ptolomæum Mendesium*, *Polemonem*, *Hellanicum*, *Polychorum*, *Castorem*, *Thallum*, *Namenium Pythagoræum* (qui Moysis potentissimas apud DEUM preces, & miracula vera fuisse dixit, allegante Eusebio. l. 8. Præparat. c. 8) *Alexandrum Polyhistora*, *Abydenum*, *Menandrum Pergame-num*, *Letum*, *Artapanum*, *Ezechielem Tragædiarum Judaicarum Poëtam*, *Demetrium Phalæreum*, *Eupolemum*, *Aristæum*, & plures alios. Qui adhuc restant gentilium Scriptores, tamen

tamen honorificentissima de Moysē, ejusque doctrinarum Sanctitate, servant testimonia: *Diodorus Siculus*, qui sub Augusto scripsit l. 1. Biblioth. 24. & l. 40 toto, Moysen ex antiquissimis legum latoribus, qui Deo *Jao* (quod est contra, cum nomen *Jehovæ*) leges suas acceptum fert, qui occasione pestis *Aegyptum* vexantis, Numinis Oraculo, magnum Populum ejectum in *Palæsti*, nam duxit, *Republ.* instituit, at nullam omnino Deorum imaginem statuamve fabricavit, quod in *DEUM* minime cadere formam humanam, sed Solum *DEUM* esse, cunctaque in potestate, habere judicaret, qui in fine legum suarum adscript: *Moses auditor DEI hæc dicit Judæis.* Post hunc *Strabo* sub *Tiberio*, lib. 16. *Geograph.* in medio, has de Moysē gravissimas affert laudes: Nam *Moyses*, inquit, cum molestè ferret *Aegyptiorum instituta* hinc commigravit. Discessere, cum eo multi quibus divina Cura erant. Docere enim ille, quomodo *Aegyptii non recte sentirent*, qui ferarum ac pecudum imagines, Deo tribuerent, nec *Afri nec Græci*, qui Deos hominum figuris insignirent. Et quod id solum *DEUS* esset, cujus profecto imaginem, nemo sanæ mentis nostræ similem audeat effingere, oportere itaque relicta omni simulachrorum effigie, digno ei fano ac templo constituto, sine forma colere, ac semper bonum aliquod & donum & signum à Deo expectare, eos præsertim, qui castè integrè & cum justitia viverent.

Cate.

ceteros vero nequaquam. Ille hæc dicens
hominibus bonis non sane paucis id persuasit :
 Simul pro armis sacra & *DEUM* proponebat,
 cuius sedem querere vellet ; & *eiusmodi cultum*
 & sacrificium se traditurum pollicebatur, quæ
 nec impensa nec afflatu seu furore nec re ulla
 absurda eos perturbaret. Quamobrem ille
his rebus excellens, Imperium haud exiguum
 constituit. Successores quoque aliquandiu in
 iisdem institutis permansere, cum revera &
justi essent & religiosi. Talis erat Moses &
successores ejus, qui cum initia non mala habuis-
 sent, postea in deterius delapsi sunt. Trogus Pom-
 pejus itidem sub Augusto scriptor Historiæ, cuius
 compendiatorem modo Justinum habemus lib.
 36. c. 2. Postquam Abraham & Israel Reges Da-
 masci appellasset, huiusque minimum natu Jos-
 phum filium excellentis Ingenii, a fratribus pe-
 regrinis mercatoribus venditum, abq. illis in
 Ægyptum deportatum, prodigiorum & so-
 mniorum sagacissimum Interpretem, adeo ut
 etiam sterilitatem agrorum ante multos annos
 providerit, ut non ab homine sed à DE Ore
 sponsa dari viderentur, memorasset, subiungit.
 Filius ejus Moses fuit, quem præter paterna sci-
 entia hereditatem, etiam forma pulchritudo
 commendabat. Sed Ægyptii cum Scabiem
 & vitiliginem paterentur, responso moniti
 eum terminis Ægypti pellunt. Dux igitur exu-
 lum

lum factus Sacra Ægyptiorum furio abstulit, quæ,,
 repetentibus armis Ægyptii domum redire rem-,,
 pestatibus compulsi sunt. Itaque Moses Dama-,,
 scenâ antiquâ patriâ repetitâ, montem Syriæ,,
 occupat. Septimum diem more gentis Sabba-,,
 tum appellavit, — caverunt, ne cum pere-,,
 grinis communicarent. Falsa & fabulosa ab-,,
 Trogo admixta omisi, sufficit tam præclara opera
 DEI & miracula atque revelationes, per Sanctum
 DEI virtum factas gentilibus innotuisse, quarum
 plurimas neglexerunt indagare, multæ ab ipsis
 Judæis gentilibus insensissimis non communicatæ
 sunt; unde Juvenalis Satyr. 14. v. 101. cecinit.

*Judaicum ediscunt & servant ac metuunt jus,,
 Tradidit arcano quodcumq; volumine Moyses.,,*

Dionysius Longinus Casius nobilis Criticus
 & Philolophus, Porphyrii Præceptor, & Zenobiæ
 Palmyreniorum Reginae Consiliarius, tempore
 Aureliani Imp. à quo & occisus est, in libello
 περὶ ὑψους λόγου h. e. de sublimi dictione, qui
 adhucdum ex ipsius pluribus scriptis superest.
 Sect. 7. ita scriptum reliquit de Mose: Judæo-
 rum Legislator, *vir non vulgaris, quandoqui-,,
 dem Numinis potentiam pro dignitate notam,,
 fecit, declaravitque, statim initio Procemii legum,,
 suarum scribens; Dixit Deus, fiat lux & fa-,,
 cta est, fiat terra & facta est. Cornelius Tacitus.,,*
 cum lib. 5. Histor. c. 2. Judæos tempore Saturni
 à Jo-

à Jove expulsi, aut Ifidis, vetustissimorum genti-
 lium Numinum, in Africâ habitasse asseruisset,
 mala fide ex merâ famâ aut fabulosis Auctoribus
 multa mendacia quidem ei genti affingit, in eo
 tamen veræ pietatis testimonium addit, Mo-
 sen ducem cœlestem Judæis Ægypto pulsus fuisse,
 & novos ritus contrarios cœteris paganis indidis-
 se. *Hirum*, cap. 5. d. l. inquit, quoquo modo,
 inducti *antiquitate defenduntur*, & quia apud,
 ipsos fides obstinata, adversus omnes alios ho-
 stile odium, (sed addere debuisset non minus
 gentilium & suum ipsi⁹ hostile odium adversus Ju-
 dæus fuisse) porro ait: Necquidquam prius im-
 buuntur, quàm contemnere Deos, scilicet Idola
 Gentium) Judæi, *mente solâ unumq; Numen in-
 telligunt, Summum illud & æternum, neque
 mutabile neque interiturum.* Profanos qui,
 DEUM imagines mortalibus materiis in species
 hominum effingunt, quod Plinius lib. 13. c. 4.
 sic profert: Gens Judæa contumeliâ Numinum
 insignis. Poëtæ quoque Veritati historiæ Crea-
 tionis, à Moyse solo scriptis propagatæ, attestan-
 tur: Sic Ovidius l. 1. *Metamorph.* (qui Hesiodi
 lib. Operæ & Diei, Orphei & Euripidis interpres
 est) multa secundum Moyse tradita canit,
*Sex quoque dierum Creationis, & septimi
 quieti consecrati* memoria, apud omnes gentiles
 mansit, Unde omnes unanimiter hebdomades
 seu septimanas dierum numerarunt, ad temporum
 suorum distinctionem, & dies septima sacra, &
 Magna

Magna Ceremoniarum gentilium pars ex Moyſis traditis ad Idolorum cultum translata eſt, quod ex ſequentibus relatis gentilium conſtabit.

§. 3. Primum equidem hominem è limo terræ eſſe factum à DEO, Philoſophi antiqui omnes aſſeruere, quod Laërtius de Archelao, Parmenide, Platone Zenone Eleate. l. 2. §. 17. & l. 9. §. 22. & 29. Ipſe autem Plato in Menexeno, Protagorâ, & de Rep. ſcribunt. Refert Juſtinus Martyr ex Porphyrio Oraculum Apollinis, qui rogatus ut laudem DEI ederet, ſic accinit;

Quem primum finxit mortalem dixit *Adamum*.

De quo multa vera ſub perſona Saturni gentiles prodidere, uti Virgilius l. 8. *Æneid.* verſ. 319. ſeqv. & Ovidius, l. 1. *metam.* verſ. 75. & ſeqv. poſt omnes Creaturas, Hominem de terrâ aquâ miſtâ, ſive limo, per Japeti filium, *ad effigiem DEI*, ille opifex rerum finxit:

Pronaque cum ſpectant animalia cœtera terram,
Os homini ſublime dedit, cœlumque tueri,
Juſſit & erectos ad ſidera tollere vultus.

Hinc ſub Saturno aurea prima, dein argentea denique aenea ſecula juxta Heſiodum cantat, intermixtis multis falſis, ſicut gentilibus omnibus, præſertim Poëtis mos fuit, cuncta audita vel lecta à veritate declinare ad fabulas ſuorum Idolorum.

Paradiſi quoque mentionem faciunt gentiles, nam ex Hebræo *Eden Adonidû hortos* voluptatibus affluentes canunt Poëtæ, præ aliis Homerus, Odiff. 13. & Heſiodus. *DE Serpentû ſeducenû Homi-*
nem

nem fraude & poenâ itidem Homerus Iliad. 9.
& 19, qui eum *Aren* & *Noxam*, tantum non Sata-
nam, Pherecydes autem in lib. de Theogoniâ (sive
ille Syrus Pythagoræ magister, sive Atheniensis
Orphei imitator, Suïdâ & Laërtio autoribus)
Ophim seu *Serpentem*, rebellantium & à divinæ
Mentis placito deficientium, caput & Antesigna-
num dixit. Verulitissimus Empedocles *Demonum*
lapsus non ignoravit, ideoque eos *ἄγροντες*.
h. e. cœlo ruentes vocavit, teste Plutarcho in l.
de virando ære alieno. §. 19. Idem lib. de Isid.
& Osir. §. 28. 29 & 53, atque in vita Dionis prin-
cipio: *De spectrâ*, bonos viros ad suam post mor-
tem conditionem vocantibus. Quod in Sympof.
libro §. fin. fabulis involvit, sed satis multa de
malis genis, *Spiritu maligno* & *diris Demonibus*
narrat. Et l. de oracul. defect. §. 24, 29 & 83,
illos placari hostiis humanis prodit. Porro mul-
ta ex post-diluvianâ historiâ à Moysè prolata gen-
tiles suffurati in suos libros retulerunt. *Noachum*
sub nomine Jani, à voce Hebræâ יָיִן Jain quod
significat vinum Græcis οἶνον dictum, bisfrontem
pinxerunt, quia utrumque mundum ante & post
inundationem Universalem terræ vidit. Hinc
Plutarchus quæst. Rom. §. 41. antiquum Jani nu-
misma, ab alterâ parte *puppim navis* & *proram*
inseulptam habuisse, testatur: *De columba Noe*
idem l. de solert. Animal. §. 28. *Diluvium* illud
omnium terrarum omnibus gentilibus decanta-
tum fuit, prolixè satis Ovidius l. 1. Metamor. v.

260. seqv. Licet varia Ogygis & Deucalionis
 particulares in Græciâ tantum inundationes, cum
 Universali diluvio terræ confundant, tamen hoc
 grande omnes statuunt fuisse. Sic Diodorus Si-
 culus l. 1. c. 10. Biblioth. Ægypto diluvium hoc
 communicat. Et Plinius l. 3. c. 14. In Italiâ
 antiquissima diluvii signa refert. Idem l. 5. c. 13.
 Nec à Phœnicia & Syriâ excludit diluvium, In-
 quit enim: Joppe Phœnicum antiquior terra-
 rum inundatione. Sed maximè consentanea
 sunt verba, Luciani l. de Deâ Syria, ubi de perdi-
 tis propter scelera hominibus & animantibus,,
 primis, inundatione terrarum, additi: Deucalion,,
 solus hominum relictus fuit, in secundam vide-,,
 licet generationem novorum hominum, pru-,,
 dentia & pietatis gratiâ servatus hoc pacto. Ar-,,
 cam quandam magnam impositis liberis & Uxo-,,
 re suâ conscendit, & cum ipse ingrederetur, ve-,,
 nerunt eòdem & apri & equi & Leonū genera,,
 & serpentes aliq; quæcunq; tellure pascuntur,,
 bina ex unoquoque genere cuncta. Ille autem ad,,
 se recepit omnia, atq; ea haudquaquā lædebant,,
 sed magna inter eos, Jove ita dispensante, Con-,,
 cordia fuit, unâque in Arcâ navigabant, quam,,
 diu aqua superabat. „ Atque hæc quidem de
 Deucalione Græci tradunt, per quem quis no-
 strum Noæ historiam non agnoscit. Justinum
 compendiatorem Trogi, quomodò l. 36. cap. 2.
Abrahami, Israelis, Josephi, Moysis, furti Æ-
Gyptiorum, montis Sina & Sabbati mentionem
 R faciat

faciat, supra adduxi. Horatius L. 1. Ode 3. Europæos disertè appellat *Japetigenus. Incendium Sodom & Gomorrha* Hist. 1. 5. c. 7. Tacitus, tanquam fulminum jactu igneque cœlesti factum; Et expressius Strabo Geographiæ l. 16. in medio memorat, ibi: Quod autem Regio ignea sit, permulta alia signa afferunt, nam & petras asperas exustas ostendunt circa Moasada, & multis in locis prærupta & terram cinerulentam, & picis guttas ex petris destillantes, & flumina fœtido odore efferventia, & habitationes passim everfas, ut iis fidem adhibeant, quæ ab indigenis prædicantur, quod in loco XIII. Urbes olim habitatae, quarum Metropolis *Sodoma* adhuc IX. stadiorum ambitum servet, & quod ex terræ motibus & ignis afflatu, & aquis calidis & bituminosis & sulphureis lacus eruperit, & quod petrae igniferæ factæ sint, & urbium aliæ absorptæ, aliæ ab iis quicunque fugere potuerunt derelictæ. Fabula gigantum, impiorum hominum, qui montem congefferunt, ut in cælum ascenderent, autoribus Homero *Odyssææ* l. 11. & ejus Imitatoribus omnibus Poëtis, Virgil. l. 1. *Georgic.* & l. 6. *Æneid.* atque Ovidio l. 1. *Metamor.* quid aliud quam obstinatum exstructionem *Turris Babylonica* indigitat. Unde verè Tertullianus c. 46. apologet: Quis Poetarum, quis Sophistarum, qui non omnino de fonte Prophetarum DEI potaverit? Inde igitur Philosophi sitim ingenii sui rigaverunt. *Circumcisso*

cisionu, genti Judæorum maximè propriæ, sed quæ in cæteris quoque populis ab Abrahamo descendentibus, nempe Idumæis, Ismaelitis seu Saracenis adhuc hodie servatur, meminerunt Herodotus l. 2. n. 56. Diodorus Siculus l. 1. n. 55. Strabo. l. 16. Tacitus d. l. 5. Histor. c. 5. & Poetæ Horatius, Juvenalis, Satyr. 14. Mox & præputia ponunt. Et Rut. Claudius Numatianus. l. 1. Itinerarii in medio, de Judæis:

Reddimus obscœnæ convicia debita genti,

Quæ genitale caput propudiosa merit.

Ad imitationem Judaici Pontificis M. ex instituto DEI per Moysen, pectorale in quo Urim & Thumim, Diodorus Siculus l. 1. n. 75. refert, Judicii Præsidentem qui & Sacerdos fuit apud Ægyptios, gestasse in collo aureâ catenâ dependens è lapillis pretiosissimis simulachrum, cui nomen *Veritas* esset, quod idem refert Ælianus Variar. histor. l. 14. c. 24. Multa præterea de sacris Judæorum, cultuque DEI Unius Veri, gentilibus innotuerunt, sed veritatis inquirendæ apud hunc DEI populum negligentes, in tenebris suis manserunt. Sic Plutarchus, de *Immolatione Isaac*, de *Esau*, quem Typhonem Ægyptiorum appellat, de *Rufa Vacca* secundum Moysis Numer. c. 19. tradita Immolandâ, refert l. de Ifide & Osir. §. 35. & §. 46. Typhonem Ægyptios *Serb* appellare, de *Iejunio*, *Festo tabernaculorum sub palmis*, de *Levitis*, *Sabbato*, *Pontifice Max. qui hinnulum sacrificet*, ejusdem *veste cum tintinnabulis*,

R 2

idem

Eu-
lium
itus,
tum;
me-
gnea
etras
mul-
m, &
mina
affimi
indi-
rbes
a ad-
od ex
alidis
it, &
bium
e po-
ppio-
ut in
ysseæ
irgil.
o l. 1.
ex-
nde
Poe-
ò de
gitur
renu-
cissio

idem Plutarchus habet Symposiac. l. 5. qv. 5. ubi tandem, variis mendaciis & fabulis gentilibus veros Moyſis & Judæorum ritus involvens, inquit: Quid ſacris ſuis intus in templo faciant ignoro, fortè Baccho litant. Idem procem. l. 4. qv. 5. ait: Niſi fortaffe Judæi ſerias quasdam habeât rationes, quas non efferunt. Modestior ſanè quam Tacitus aut Plinius, qui ex anilibus fabulis, Aſinini capitis cultum Judæorum templo appendunt, *De morbo Judæorum* ad mare Rubrum *ex morſu ſerpentum* idem Plutarchus l. 8. Sympoſ. qv. 9. §. 4. Sub fabulâ Iphigeniæ, filiæ Agamemnonis immolata, quam Homerus primus refert, quid aliud quam *Jephia* vera hiſtoria ex lib. Judicum later. Sic valde multa geſta Moyſis, Joſuæ, (cui Imprimis inſigne teſtimonium ſcribit Procopius l. 2. de bello Vandal.) & ejus tempore imbrem lapideum hoſtibus Cananæis immiſſum à DEO, (vid. Joſuæ cap 10.) gentiles Poetæ ad pugnam Herculis cum Typhone & aliis gigantibus tranſtulerunt. Samſonis & Prophetarum geſta Herculi ſuo Thebano aut aliis Deaſtris affinxere. Quorum commenta minùs portentosa nobis videri debent, cum Thalmudiſtæ Judæi mendacia grandia hiſtoriis ſacris addere ſoliti ſint. Sic de Og Rege Baſan à Moyſe Deuter. c. 3. v. 10. & 11. ex Gigantæa magnitudine memorato finxerunt: Tibiam ejus tam longam fuiſſe, ut cum fortè Cervus in eam fugâ ſe prorupiſſet, Venatori dimidiâ die inſequendus fuiſſet

fuiſſet antequam caperetur, referente Lirano, & Toſtato. Ovidius l. 3. Faſtor. v. 495. hiftoriam *trium Angelorum Abrahamum* ſub arbore accedentium, Jovi, Mercurio, & Apollini tribuit. Præſertim Sibyllina carmina multa vera ex Moyſe & Prophetis habuerunt, quæ paſſim à Poetis exſcripta adhuc exſtant. e. g. de DEO ſub imagine humana terram inviſente, & *de ultimâ conflagratione mundi*, Ovidius Metamor. l. 1. v. 213. & 256. Quam *ἐκπύρεσιν* mundi etiam Stoici indè hauſerunt, indè Seneca l. 3. Natural. c. 13. & 29. Unus humanum genus con-, det dies, & ignis faciet interitum mundi, ſicut,, aqua ipſius fecit primordium. Ecquis autem,, dubitaret gentiles teſtari de antiquitate & Sanctitate Revelationum Judaicarum, cum eadem omnibus gentibus patuerint & notæ fuerint, namque non ſolis Judæis, ſed Univerſo generi humano à DEO quaſi *Magna Epistoſa*, ut loquitur Auguſtinus, inſcriptæ fuerunt. Quod vel exindè patet, quia in Sacrà Scripturâ Moyſis & Prophetarum non tantum Judææ gentis, ſed omnium populorum futuri eventus magno myſterio prædicti ſint, uti Babyloniiſ, Ninivæ, Tyro, Damasco, Romanis, Ægyptiis, Moabitis, Æthyopibus, Idumæis, Arabibus, Græcis, Perſis, Scythiſ denique & cæteris Septentrionalibus, quæ multa ex parte impleta ſunt, multa quotidie implentur ſuis converſionibus & moribus. Sic Joſiæ Regis Judæ nomen à prophetâ DEI

300. annis prædictum. 1. Reg. 13. qui Rex tandem natus omnia prædicta in Idolo Bethel executus est. Sic Cyrus ab Esaiâ c. 44. & 45. 200. annis prædictus, & suo tempore ad castigandum Regnum Babel missus est. Et per Jeremiam cap 49. v. 19. & 50. v. 14. Varicinator DEUS, de Alexandro Magno: Subitò currere faciam eum & *quis novit juvenem*, quem armaturus sum (secundum Hebræum textum), addit: Quis enim similis mei, & quis corrigit me. Talia autem exempla frequentissima sunt Sacrae Scripturae. Quis autem Ethnicorum unquam ausus est, tam longinqua Varicina ab Idolis & Dæmonibus suis exhibere, nisi quod Sibyllæ & Oracula Vera quædam, sed ex Moyſis & Prophetarum DEI traditis, utpote illis antiquioribus, suffurata ediderunt. Verè enim DEUS apud Esaiam cap. 44. v. 25. Ego sum Dominus faciens omnia solus, & nullus mecum: Irrita facio signa divinantium, & ariolos in furorem verto; Sapientes retrorsum convertens & scientiam eorum stultam faciens.

§. 4. Quin & antiquissimi Sapientes atque Philosophi quodcunque sapienter aut verè protulerunt, ab Hebræorum traditis proditum est: Omnes enim ad Chaldaeos, Phœnices, Ægyptios, Hebræorum Simias & vicinos, Studiorum causâ profecti sunt, unde fabulosa multa sed plura vera accepta, in deterius mendacium superstitiosi Græculi verterunt. Vid. Diodorus, Sigul9. Biblioth.

blioth. l. 1. n. 96, 97. ad finem libri. & Plinius l. 30. c. 1. Ipse Aristoteles se suam doctrinam, magnâ ex parte, à Judæo divino viro didicisse testatur, quod ex Clearcho, ejus discipulo, allegat Josephus l. 1. Contra Apionem. Et Platonem in Ægyptum & Phœniciam profectum esse ad discenda arcana & sacra, refert Laertius l. 3. & Lucanus l. 10. v. 181. Cecropium sua sacra, Platonem Majores docuere tui (Ægyptii Sacerdotes). Sed Numenius Pythagoricus Philosophus, teste Suidâ in Numenio, aperte professus: Platonem ea quæ scripsit de DEO & mundi generatione ex Mosis traditis libris suffuratum esse, quod plagium literarium dissimulato Autore ita inclamavit: Quid enim est Plato nisi Moses qui, loquitur Attice? quæ verba etiam Josephus, l. 1. Contra Ap. & Eusebius l. 8. Præpar. c. 6. & l. 13. c. 12. ex Aristobuli l. 1. ad Philomatorâ allegant. Quod tanto minus mirandum, cum d. l. Josephus deducat; Jam ante Prolo-mæum imò ante Alexandrum, Sacrum Codicem in Græcam linguam verbum fuisse, ita ut passim gentiliū Sapientum manibus tereretur; Unde enormi plagio multa vera surripuerunt, & non amore Veritatis Semitam à DEO ostensam ultrâ in humilitate profecti, suæ potius famæ, alienis plumis superbientes, consuluerunt. Insimul ex Cisternis Ægyptiis & Chaldæorum Phœnicumque lacunis, tanquam fœridâ superstitionum palude non parum Idololatriæ hauserunt,

runt, cum ipsis apud Israelitas & vicinos Veritas reclusa foret, ut non saltem artes quibus in Cœlum naturæque contemplationem deducebantur, sed & nonnullas è sacrâ Historiâ, & antiquissima Judæorum religione reliquias (non aperte, ut veritatis amantes & tantos apud gentes Doctores decuit, sed furtim) exportarent. Deniq; Consilio Demetrii Phaleræi Philosophi, non uti ignotus sed omnibus gentibus satis cognitus, Arcanæ tamen Veritatis liber, à Ptolomæo Philadelpho de Jerusalem solenniter petitus, & per LXXII. viros sapientes Judæos, in græcam linguam versus est, quod accidit A. M. 3681. & Historiam ejus Versionis Aristæas ex Regiis Consiliariis, homo Græcus, fidelem conscripsit, cum quo Josephus l. 1. c. 1. contra Apion & l. 12. c. 2. concordat. Philo l. 2. de vita Moyſis, quædam de singulari Prophetiâ, & singulorum in diversis cellulis interpretantium mirabili convenientia admiscuit, quæ patres in Ecclesia piè credentes summopere hanc versionem extulerunt, donec erroribus describentium vitiatam Hebræico textui Originali hanc post habere, ab Hieronymo & aliis didicerunt, de quo vid. Augustinus de Civ. DEI l. 18. c. 42 & 43. ibique notata Vivis & Cocquæi. Non opus est prolixè Historiam Judæorum texere, ut evincam Codicem Sacrosanctarum Revelationum illarum per tot secula, per bella per ignes & everſiones ipsius templi in Jerusalem, integrum ac plane incorruptum ad hæc

hæc nostra tempora conservatum esse, nam vel ex
 ipsius Sacri Codicis serie nunquam interruptâ. ex
 testimonio Sacerdotum Judaicorum, & historiâ
 Ecclesiastica, clarissime veritas & Conservatio
 illius libri constat. Nobis annotasse sufficiat:
 DEUM omnipotentem hominibus, licet indignis
 & impiis, tamen non invidere voluisse hunc in-
 estimabilem thesaurum, cujus ministerio in ipsis
 fluctibus bellorum, everfusionum, & inter Syna-
 gogas Satanæ, tamen Civitatem fidelium conse-
 vare & Myriades ex omnibus populis congregare
 novit: Animadvertimus enim circa tyrannorum
 furiosissimas persecutiones, DEUM aut subitam
 Reverentiam templi & Cleri sui incussisse beluis
 illis, aut aliis multis miraculis verbum suum con-
 servasse. Notatu dignum est, quod Josephus l. 9
 antiquit. c. 8. refert, de Alexandro Magno, qui
 adversus Hierosolymam festinans, obvio Summo
 Pontifici Jaddo pompâ sacrâ cum Clero & populo
 egresso, supplex factus, admonenti Parmenioni,
 quid ita, cum ab omnibus coleretur, ipse Judæo-
 rum Pontificem adoraret, respondit: Non huic,
 sed DEO cujus Sacerdos esset hunc honorem sese
 exhibuisse, hunc enim, inquit, vidi & antea hoc
 ipso habitu, cum adhuc essem in Dio Macedoniæ.
 qui me deliberantem, quomodo Asiam possem
 subigere, hortatus est, forti esse animo & sine
 mora exercitum trajicere, nam suo ductu potitu-
 rum me Persarum Imperio. Cui historiæ gemina
 est de Attila crudelissimo Regnorû Vastatore, nam
 & is Pontifici Romano Leoni, postea & Lupo
 R 5 Epi.

Episcopo Trecenti Gallia itidem ante portas obviis, subito mutatâ feritate clementer Romæ & Trecenti Civitatibus integritatem concessit, uti refert Baronius ad Annum 451. & Jornandes de rebus Geticis c. 42. Proinde difficile quis diceret DEO sua sacra monumenta conservare, qui tyrannos, qui belluas immanes momento inflectere & mitigare potest. Cæterum scribit Philo l. de Egressu filiorum Israel, usque ad sua tempora, perspatium duorum amplius millium annorum, ne verbum quidem unquam in Sacro Codici immutatum fuisse. Siquidem juxta præceptum DEI Deuter. 31. v. 16. & 1. Reg. 8. v. 9. & 2. Paral. 5. 5. Libros Sacros semper diligentissimè in autographis à Sacerdotibus collectos & congregatos esse, quam integritatem textus innumera Exemplaria in omnibus linguis concordantia, & vel una immensa opera Maioriarum h. e. enumerationum unius cujusque vocabuli quoties in S. Scriptura continetur, evincit, quæ & multa alia in hac materia relegi possunt apud Josephum l. 1. contra App. & in Voluminibus Polemicis Theologorum in loco, de Sacra Scripturâ.

§. 5. Antiquitate & Sanctitate Revelationum Judaicarum, earundemque Conservatione integerrimâ evictâ, potissimum testimoniis adversariorum, gentilium & Mahumetanorum, de veritate earundem nemo sanæ & falsis opinionibus haud præoccupatæ mentis dubitabit. Cum autem ipsam Scripturam Moysis & Prophetarum ingressus fuerit, nihil nisi Sacrosanctæ, rectæ rationi conso-

consonantia, conservationi generis humani ejusq;
cum DEO Reconciliationi aptissima, Justa, casta,
pia, Deique Majestate dignissima offendit, qui
splendor Oculos Ethnicorum quoque saepe pulsa-
vit, ut Strabo, Tacitus, Justinus & alii supra alle-
gati consentunt. Dio Cassius. l. 37. supra me-
dium scriptum reliquit: Diversum Judæi à reli-
quis hominibus obtinent, cum aliis in rebus usuq;
vitæ quotidiano, tum eo præferim, quod nul-
lum ex cæteris Diis colunt, unum autem summo
studio venerantur. Nullum simulachrum Hie-
rosolymis exabat: Nimirum suum illum *Deum*,
ineffabilem, ἀόρατον καὶ ἀείδην, existimantes,
religioso ejus cultu ceteros mortales superant,
Quid magis solliciti simus, dum verum DEUM
in sacris Revelationibus invenimus, cum DEO
enim omnis veritas omnis Sanctitas, sicut radii à
Sole splendent. Neque ullam labem viris, per
quas Revelationes hæc à DEO promulgatæ sunt,
ipsi profani gentiles adlpergere unquam ausi sunt,
& omnes qui Scripturam seriò legunt, non ex mi-
raculis solum à Moyse aliisque Sanctis DEI viris
patratis, (quæ tamen insignia & multa sunt,) non
tantum ex convenientia historiæ cum natura re-
rum quam spectamus, & cum ipsorum gentilium
testimoniis doctrinisque Physicis & moralibus, qua-
tenus bona retinuerunt; Verum etiam ex simpli-
cissima Moyse & aliorum Sinceritate, utpote qui
suas mendas & debilitates enarrare non sunt ve-
riti, quia non suum sed DEI honorem prædicare
hominibus vocati fuere assentiri coguntur: Et quæ
ante

ante se gesta narrarunt Spiritu DEI prophetico
 quasi præsentia recensere potuerunt. Unde Ju-
 stinus in Paran. de Moyse: Purum seipsum di-
 vini Spiritus operationi præbuit, ut divinum è
 Cœlo descendens plectrum, eo quasi instrumento,
 Cytharæ vel Lyre utens, divinarum rerum co-
 gnitionem nobis revelavit. Et Suidas addit: Proprium
 esse Prophetarum, ut in omnibus lin-
 guam & manum Spiritus Sancti ministerio com-
 mendent, nihil de suo addentes. Proinde hinc
 sequitur, quantum DEO placuit nobis revelare,
 ad Cognitionem ejus & salutem nostram nobis
 sufficere, quod si in locis nonnullis Scripturæ
 Sacræ ad traditiones Majorum filii ablegantur, e-
 dem res traditæ intelliguntur, quæ in Sacro volu-
 mine sunt perscriptæ, quod Deuter. c. 12. v. 8.
 32. & c. 32. 7. Job. c. 8. 8. Judic. 6. 13.
 Psalm 43. v. 2. Jesaia c. 8. v. 20. & passim
 præcipitur. Porro neque obscuritatibus aut am-
 biguitate fraudulenta, prout gentilia Oracula &
 Sibyllarum Carmina, aut Mahometis Alcoranus,
 hæc Sacra Scriptura scater; Est enim secundum
 Psalm 118. v. 105. Lucerna pedibus & lumen
 semitis nostris, unde Chrysostomus Homil. 3.
 de Lazaro inquit: Ita Spiritus Sancti gratia dispen-
 savit & temperavit omnia, ut publicani, pesca-
 tores, tabernaculorum opifices, pastores, idio-
 tæ illiterati per hos libros salvi fierent, ne quis
 Idiotarum ad difficultatis possit confugere excu-
 sationem. Et S. Augustinus l. 2. de doctrinâ
 Christianæ c. 6. magnifice & salubriter Spiritus,
 S. ita

S. ita Scripturas Sacras modificavit, ut locis, apertioribus fami occurreret, obscurioribus autem fastidia detergeret. Nihil enim fere de illis, obscuritatibus eruitur, quod non plenissime dictum alibi reperiatur. Denique incorruptam totam Scripturam, inter tot insensissimos hostes Veritatis, magnâ DEI potentiâ, servatam esse, amplissimis argumentis, iisdemque invincibilibus Theologi deducunt. Titubat enim fides, inquit, Augustinus d. l. c. 37. l. 2. si divinarum Scripturarum vacillat autoritas. Idem Confess. l. 7. c. 19. Si minima falsitatis argui possent, omnia periclitarentur, neque in illis literis ulla fidei salus humano generi remaneret. Providit enim DEUS puritati verbi sui contra omnem vim, nequitiam, astutiamque hostium; usque adeo, ut si qui gentilium Sacra hæc volumina impuris manibus attingere & fabulis suis admiscere, historiisque divinis ad argumentum carminum suorum abuti, aut denique eloquentia Græcanicâ fucare simplicem Spiritus Sancti stylum ausi sunt, vertigine mentis correpti, aut oculis capti, desistere coacti sint, quod teste Aristæo ipso Græco Gentili, in Historia de Interp. LXXII. ab Eusebio l. 8 Præparat. c. 14. allegato, accidit Theodecto Tragico Poëtæ & multis aliis. Idem Theopompo Chio Historico accidisse Josephus antiquit. lib. 15 probat. Spiritus enim DEI, inquit Sulpit. Severus. l. 2. Histor. Sacræ, voluit, ut intaminata, ab ore corrupto & falsa veris miscente, intra sua, mysteria contineretur historia, quæ separata à mundi

mundi negotiis , sacris tantum vocibus profe-
renda , permisceri cum aliis , velut æquali sorte ,
non debuit. Tandem magnum veræ Revelatio-
nis apud Judæos ex eo fuit argumentum , quod
cum omnes Ethnicæ , Mahomethana , & aliæ quæ-
cunque falsæ Religiones , fortunam Imperii sequan-
tur , cumque viribus ejus crescant aut cadant . sola
Judæorum , & quæ illius consummata perfectio est
Christiana religio , ab ipso primordio , maximè ja-
cente & spretâ Majestate ipsorum Politicâ , viguit
& adhucque viget. Non enim habet quibus se
hominibus , in caduca hujus vitæ diffluentibus
commendaret ; Principio statim legem ferens tot
ritibus onerosam , & gentibus omnibus derisam ,
nisi quod D E U M verum habeat auctorem. Mox
postquam vaticiniâ , quibus D E U S rationem gu-
bernationis suæ in Civitate fidelium explicaverat ,
completa essent , typi & imagines ipso Corpore
Messiæ præsentē cessarent , quid in humili mansue-
tudine Christi superbis gentibus placere potuit ?
Nihilominus occultâ potentiâ divinâ , non ferro
non igne non ullis externis pompis victæ mentes ,
colla sub charitatis Christianæ humilitatem incli-
nare coacta sunt. Quare autem Judæorum po-
pulo præ cæteris tam illustribus gentibus D E U S
Revelationes suas credere voluerit , non ineptè
quærun Theologi ? Cum certè ex ipsis Sacris literis
Deuter c. 9. 6. & passim aliis locis constet , non
propter Justitiam aliquam & Sanctitatem con-
tā huic populo D E U M appropinquasse. Cæ-
terum ipse Moyses d. 1. resolvit dubium , dicens

ut

ut compleret verbum suum Dominus, quod sub juramento pollicitus est patribus illorum Abraham, Isaac & Jacob: Videlicet Messiam DEI cum hominibus unicum Reconciliatorem, ex ipso- rum semine nasciturum, proinde gens ea præ cæ- teris in verâ Religione instruenda fuit. Cui tunc quidem soli Moyses legem promulgavit propriam, sed quæ ex eo ipso non perpetuò duraturam argue- bat, quod Evangelio tanquam complemento suo, universis gentibus per Messiam Salvatorem mun- di proponendo, vincenda esset. Hactenus igitur cum Judæis convenimus, nunc autem scin- duntur ab illis Christiani, qui Messiam jam in carne omnia Oracula prophetica executum ado- rant, Judæi vero alium adhuc expectantes, dum mendaciis & fabulis suam obstinationem tuentur, ab ipsis promissionibus divinis cheu excide- runt!

§. 6. Unde jam non quidem de ipsis Reve- lationibus DEI, quæ in æternum permanent veræ, in libris Judæis à DEO per Moysen & Prophe- tas concreditæ, sed de sensu & intellectu, imò potius de obedientia absoluta earum, magnam iterum Scissionem facere cogimur. Cum enim Judæi falsis explicationibus suis, & gentilium ser- mocinationibus corruptis, corticem verbi DEI, Ceremonias nempe tenerent, mysticas autem significationes ejus amisissent, ex verè credenti- bus paulatim in errores gravissimos prolapsi, Ethnicis æquales aut peiores facti sunt. Nam à prisca Religione & vero sensu Revelationum sua- rum

rum deficientes, dum carnem ex Israel nimis ja-
ctant, promissionem divinam de Messia Salvatore
non Judæorum tantum, sed in quo omnes gen-
tes, juxta Oraculum DEI, benedicendi erant,
amittunt. In quorum locum gentes, qui jam ap-
parentem Messiam, Christum Dominum, missis
typis qui eum futurum præfigurabant, agnove-
runt, atque Revelationibus DEI excellenter cre-
diderunt, succedere: Ita ut jam hi Christi as-
sectæ veri filii Israelis, secundum promissionem
DEI, quippe ejus fidem de Messia futuro tenentes,
facti sint. Proinde jam cum Judæis tanquam à
Veris DEI Revelationibus desciscitentibus Apo-
statis nobis disputatio sit. Quæ paucis his pro-
positionibus absolvetur (1) *Quod Messias in*
scriptis Moysis & Prophetarum, tanquam
DEUS ipse in carnem humanam venturus
describatur (2) *Quod idem certo tempore nem-*
pe stante templo Salomonis secundo (h. e. post
Captivitatem Babylonicam restaurato) venturus
sit, omnibus gentibus non solum Judæis salvan-
dis. (3) *Quod idem in Bethlehem, de tribu*
Judæ & de domo David, denique inaudito
Miraculo ex Virgine castissima nasciturus.
(4) *Quod Messias ille, multis arumnis*
exantlatis in carne pati, crucifigi, & tandem
de morte resurgens cælum ascensurus sit. Re-
lictis in mundo Apostolis, Spiritus Sancti do-
nis instructis, qui ad spirituale suum Regnum
omnes

omnes nationes terre miraculis & verbi DEI
virtute vocarent, magnamque vere Creden-
tium Civium Ecclesiam colligerent. (5) Quod
lex Ceremonialis seu Levitica tempore Messiae
hujus desinere debeat. Denique (6) Quod
realis & tantus Christus Dominus jam venerit
Scilicet DEUS & Homo, qui haec omnia
excellenter implevit. His ex Revelationibus
divinis in Sacro Codice descriptis rite probatis
nihil restabit, quin Judaeos maximi Erroris de-
venturo adhuc Messia convictos, Christianos au-
tem vera mysteria verbi divini sectare, omnes gen-
tes & populi terrae agnoscant.

§. 7. Primam equidem propositionem: Mes-
siam scilicet DEUM ipsum futurum, his DEI
Oraculis demonstramus (a) cum post lapsum
Protoplastorum, ex mera clementia DEUS ge-
neris humani in primis parentibus, ob legem DEI
violatam invido Diabolo vi justitiae divinae subiecti,
misertus, incomprehensibili consilio Satisfactio-
nem pro hominibus proposuisset; Nempe quod
ex muliere nasciturus sit, qui Ipse vel ipsum semen
(non Ipsa mulier, secundum textum Hebraum &
Interpretes omnes, uti Arrium Montanum Hispa-
num, & alios) caput serpentis insidiatoris, vide-
licet diaboli, contriturus sit, quae victoria in Dia-
bolum non hominis sed DEI esse potest, Genes.
c. 3. v. 15. mox capite sequenti 4. v. 1. ab Mose
inducitur Eva prima mulier mater omnium, glo-
riabunda, quod in primo genito suo filio Cain se-
cundum

cundum Hebrænm textum acquisiverit, יהוהוֹ Hifch heth Jehovah, h. e. *Virum Dominum*, sive Virum cum Domino D E O, quo titulo Soli D E O in tota Scriptura proprio, explicavit, non nudum hominem sed & D E U M fore, qui à D E O pro salvando à Satana genere humano, ipsi promissus sit. (β) Genes. c. 49. v. 10. In Cygnæ Cantione, Patriarcha Israel filio suo Juda vaticinatur, Sceptrum de tribu ejus neque Legislatorem abolitum iri, donec veniat *Siloh*, & ipse erit innocentia populorum. Certe innocentia seu Justitia gentium coram D E O per nudum hominem, qui omnes sub eadem damnatione erant, procurari non potuit (γ) 2. Samuelis c. 7. v. 19. David Rex & Propheta D E I, cum accepisset promissionem Abraham, Isaac & Jacob Patriarchis à D E O factam, de Semine ejus Messiam nasciturum, explicat D E U M & hominem futurum Messiam venturum, in Hebræo ait. *Ista est lex seu ratio hominis, Domini DEI Jehovah*. Neque de Salomone filio sibi Davidem ibi capere promissionem evincit verbum: quia loqueris etiam de domo servi tui *in longinquum*, collato v. 12. ubi semen David jam dormiente suscitandum propheta vaticinatur, atqui Salomon vivente David terrestre Regnum occupavit. (δ) Job. cap. 19 v. 25. Consolationem suam ponit in גֹּאֵל גֵּרֵי Goël, Redemptore hominum, qua voce aternitatem divinam & simul consanguinitatem humanam Redemptori tribuit & hanc emphasim hæc vox habet in

in H
paru
riatu
mus
tio
rum
Thel
gant
c. 9
ter e
Mese
die
nis
dire
min
B. A
20
loqu
long
secu
fia
Ode
ut J
eter
min
stria
que
San
Rex

in Hebræo, nam Job multis sæculis antequam apparuit Redemptor Messias in humana Carne, gloriatur de eo vivo, nempe in divinitate. (e) Psalmus 2. totus de Messia agit, quod ocularis inspectio Hebraici textus, & Consensus ipsorum Judæorum in Bereschit Rab. Gen 49. 10. & Midrasch Thehillim Ps. 2. 7. Thalmuth. p. 2. l. 6. allegante Galatino de Arcan. Fid. Christ. Verit. l. 8. c. 9 & 24. evincit. In isto Psalmo DEUS Pater expresse prædicat illum quem v. 1. appellat *Meschieha* h. e. Christum v. 7. *Filium meum hodie genui te*, & v. 8. Regnum ejus terræ terminis describit v. 12. in Hebræo non est apprehendere disciplinam, sed *יִשְׁקֹץ* h. e. *Osculamini Filium*, & ita interpretes transposuere. e.g. B. Arius Montanus & alii omnes. (f) Psalmum 20 (secundum Latinos) totum de Messia Rege loqui Rabbini concedunt. ibi v. 5. *Tribuisti ei longitudinem dierum in seculum, & in seculum seculi*, quid aliud quam æternitatem divinam Messia arguit. (g) Psalmus 44. nimium manifesta Ode Spiritus Sancti de Messia Rege DEO est, ita ut Judæi recentiores, quicquid pestilenti Ore eructent, tandem fateri cogantur, de DEO & Homine esse compositam, ibi *Rex ille de quo terrestria admiscuntur* v. 8. Expresse *Deus appellatur*, quem DEUS tuus unxit oleo lætitiæ i. e. Spiritu Sancto, præ consortibus tuis, & v. 12. Idem *Rex Dominus DEUS Regina Sponsa*. h. e. Eccle-

Ecclesie nuncupatur. (θ) Psalmum 46. Rabbi Aben Ezra de Messia canere fassus est, ibi v. 3 & 7 Rex idem & DEUS aperte nuncupatur. (1) Psalmus 71. a Veteribus Hebrais, teste Gemarâ Sanhedrin, Salamone Jarchi & Aben Ezra, & in Paraphrasi Targum, non de Salamone sed filio D E I Rege Messia accipiendus. vid. Galatinus l. 3. c. 15. in hoc Psalmo Rex & Filius Regis. v. 2. & iisdem verbis, quibus promissio Messie Abraham Isaac & Jacob Genes. c. 12. 3. & 22. 18. & 26. 4. & 28. 14. facta. h. Psal. v. 17. *Benedicentur in eo Omnes tribus terræ*, prædicatur quod *ante Solem nomen ejus* & v. 5. *permanebit cum Sole in generatione & generationem.* v. 6. Descendet de Cælo sicut pluvia in vellus, & sicut stillicidia super terram, add. v. 19. Majestate ejus replebitur omnis terra, quo nativitatem humanam Christi æterni in tempore describit. v. 7 Orietur in diebus ejus Justitia & abundantia pacis, donec auferatur Luna. v. 8. Et dominabitur à mari usque ad mare, & à flumine usque ad terminos orbis terræ. Sufficit hic annotasse Prophetam de tali Messia loqui, qui futurus & venturus est in terram. sed tamen qui jam ab æterno, Majestate divina regnat. (2) Psalmum, secundum Latinos, 109. totum de Messia omnes antiquissimi & complures recentiores Rabbini ipsi capiunt, sic R. Hadar san. R. Isaac, R. Barachias, R. Moses Naham. allegante Galatino l. 3. c. 5. & l. 8. c. 24. ibi v. 1. Dominus Domino *Jehovah Adonai* loquens intro-

ducitur,

duc
nat
h. e.
tas h
Jere
Mes
(μ
quer
E
mif
Red
Isra
In a
qui
e. ta
vult
hum
Reg
nis
Sed
patr
Pat
qui
alici
Nih
pete
dece
ab e
ideo

ducitur. v. 3. *de utero ante auroram est tibi ros
nativitatis tue* (secundum textum Hebraum)
h. e. Ex conceptu æterno DEI patris tibi nati-
tas humana quoque procedit. (λ) Eisaia. c. 4. 2.
Jerem. 23. 5. & 33. 15. *Germen Jehovah dicitur
Messias*, quid hoc aliud quam filium significat
(μ) Eisaia c. 48. 16. ipse Messias inducitur lo-
quens: *Ex tempore antequam fieret ibi eram,
& nunc Dominus DEUS Jehovah Adonai
misi me, & Spiritus ejus, Sic dixit Dominus
Redemptor tuus (Jehovah Goëlho) Sanctus
Israel.* (ν) Eisaia. c. 52. v. 6. inquit Messias:
*In die illa sciet populus meus nomen meum,
quia Ego ipse qui loquebar ecce adsum.* (ξ) Præ-
teris illustris locus est Eisaia. c. 9. v. 6. ubi Par-
vulus & Filius nasciturus, cujus Principatus super
humerum ejus futurus (h. e. non in alium reponet
Regni sui curam, sed ipse portabit Onus Regimi-
nis) vocabitur nomen ejus: *Admirabilis*, (quia
סעודתו) *Consiliarius* (quia Sapiencia DEI
patris est) *אל גבור El Gibbor* h. e. *Deus fortis,
Pater Aeternitatis, Princeps pacis.* Videat,
qui sanam rationem habet, num tituli hi Angelo
alicui Creato, nedum homini ulli applicari possint;
Nihilominus Judæorum proterva Cœcitas com-
petere Hiskia Regi fabulatur. Qui verò Hiskias
decem partes terræ suæ vidit hostibus cedere, qui
ab eo Rege extraneo cui tributum debuit defecit,
ideoque omnes Regni reliquias, unâ Regiâ Urbe
suâ

suâ excepta, eâque novo tributo appenso hosti
 liberatâ, amisit, thesauris vero templi vim hosti-
 um redemit, qui semel divino miraculo ex præ-
 sentissimo hostis periculo extractus, mox in mor-
 bum lethalem incidit, unde rursus divino mira-
 culo liberatus, superbia & jactantia suâ gravem
 culpam in posteros transmisit; Quomodo tam di-
 vinis titulis insigniri potuit? Gemina prædican-
 tur de Messia, *virga de radice Jesse*, Esaia c. II
 v. 2. quæ arguunt omnino divinitatem ejus, quia
 Spiritus Domini dicitur super eum requiescere &c.
 (o) Esaia c. 23. 5. *In die illa erit Dominus*
Zabaoth (h. e. Exercituum) *in coronam gloria*
seu decoris, & in cidarim gloria residuo populi
sui, pro quo Interpres Chaldaicus posuit; Erit
Cristus Domini. (π) Esaia c. 35. v. 4. *Ecce*
DEUS vester (quasi proprius credentibus) *ve-*
niet cum ultione & Retributione DEI. Ipse
veniet & salvos faciet vos. Idem repetitur
 Esaia c. 40. v. 9. & 10. & Esaia c. 41. v. 14.
 Ego auxiliatus sum tibi, dixit Jehovah ve Goelcho
 Kedos Israel h. e. Dominus DEUS & Redem-
 ptor tuus, Sanctus Israel & Esaia c. 45. v. 15 &
 17. verè tu DEUS abscondens te h. e. sub hu-
 mana Carne absconditus quidem, sed tamen Deus
 Israel Salvator. Israel salvatus est in Domino
 Salute seculorum. Idem Esaia c. 60. v. 16.
 Et scies quod ego sum Jehovah salvans te & Re-
 demptor tuus Fortis Jacob, & Esaia c. 62. v. 1.
 & 2. *Idem Salvator in splendore ut lampas ori-*
turus;

turus, Justus & Inclytus, omnibus gentibus spectabilis appellatur. Cum autem expresse Eſaiæ c. 43. v. 11. nemo præter Jehovah, Dominum DEUM, Salvator eſſe dicatur, quod & ſequenti Capite 44. v. 6. Hæc dicit Dominus, *Rex Iſrael & Redemptor ejus Dominus Zabaoth* h. e. Exercituum, repetitur: Hinc ſequitur, quoties Meſſias appellatur Salvator Jeſchah *יֵשׁוּעַ* h. e. Jeſus vel Redemptor, DEUS idem eſſe probatur, addatur Habacuc c. 3. vers. 13 & 18. quibus Jeſus Chriſtus h. e. Salvator Meſſias lætitia Eccleſiæ dicitur. Targum & Rab. Salomon Jarchi, R. Kimchi multique alii capita illa Eſaiæ Prophetæ de temporibus Meſſiæ explicarunt. Porro (ε) Jeremiæ cap. 23. 5. & 33. 16. in Hebræo expreſſe Meſſias, *germen ſeu nepos David ſecundum carnem, dicitur Rex*, & hoc eſt nomen quod vocabunt eum *Jehovah Juſtitia noſtra*, quid evidentius afferri poteſt, quam quod Meſſiam hominem, ſed & Jehovah, h. e. Dominum Deum futurum ipſe DEUS Ore prophetæ prædixerit. Unde Rab. Kimchi & Targum aperte concedunt, hoc fore nomen Meſſiæ (σ) Jerem. c. 30. v. 9 *Converſi Judæi dicuntur ſervituri Domino DEO ſuo & David Regi ſuo*, quem ſuſcitabo eis. *Idem igitur futurus Rex David Jehovah Elohim* appellatur, & ibi v. 16. *Idem Addir, Dux fortis, & Moſchel* h. e. Dominator, evidenti titulo omnipotentis divinæ, in Hebræo prædicatur. (τ) Danielc. 9. v. 17. Orat, ut DEUS Sanctua-

rium suum in Jerusalem desolatam clementer respicere dignetur, idque fac, addit, in Hebræo propter *ADONAI* Adonai Dominum Messiam (*v*) Hoseæ. c. 1. v. 7. DEUS prædicat, *salvabo eos in Jehovah Elohim* h. e. Domino DEO suo; ubi Chaldæus expressè nominat Verbum seu λόγον Domini, per quem solum salvamur. (*φ*) de Jehovah Domino Joël c. 3. v. 16. & 21, inquit: Quod de Sion rugiet, & de Jerusalem vocem suam dabit, Spes populi, & Commorabitur ipse in Sion. Quæ non de Spirituali præsentia accipi possunt, atqui ante Prophetam multo familiaris, tempore David & Salomon, fuit in Sanctuario suo, sed de Corporali præsentia futura Messie, nam de eadem Sophonia c. 3. v. 15 & 17. *Molech Israel Jehovah Elohichq*, h. e. Rex Israel Dominus DEUS in medio Sion futurus prædicatur, quod Zachariæ. c. 2. v. 10. & 11. totidem Verbis prædicatur, ibi: *Lauda & letare filia Sion, quia Ecce venio & habitabo in medio tui dicit Dominus, Et scies, quia Dominus Exercituum misit me ad te.* Add. c. 6. 12. & 15. (*χ*) Michæ c. 5. 2. de Bethlehem egressurus Messias vocatur *Mosbel*, sicut Jerem. c. 30. v. 16. h. e. *Dominator*, & *egressiones ejus ab antiquo, à diebus seculi*, quod DEUM in Bethlehem nasciturum hominem expressè evincit. Et Targum Chaldaicum, Rab. Abraham, Aben Ezra, & Kimchi & plures, quos allegat Galatinus, l. 3. c. 21, dictum hoc de Messia ex:

fiâ explicarunt. Obijciunt alii Judæi, aut Judæizantes Sociniani: Egressiones ab æterno dici, quia DEUS ab æterno decrevit, Messiam in tempore egressurum, ideò tantum retrò dici æternum. Sed hoc sensu nos quoq; imò omnes Creaturæ ab æterno egressæ dicendæ, quoniam nihil existit sine prævio decreto DEI ab æterno 2. Timoth. c. 1. v. 9. & Eph. 1. v. 4. Sed hujus Prophetæ verba cap. 7. v. 7. *Sed ego in Jehovah speculabor, expectabo Elohi Jeschai DELIM Salvatorem Jesum meum,* Chaldaus evidenter pro Mesfiâ sic interpretatus: Ego in Verbo Domini exultabo. Quod idem Ha bacuc. c. 3. v. 18 & Esaias. c. 12. v. 1. per λόγον DEI explicat; (Ψ) Malachiæ. c. 3. v. 1. *Statim veniet ad Templum suum Haadon Dominator.* h. e. DEUS Mesias, quem vos queritis, & Angelus testamenti, quem vos vultis. Querebant enim & desideratissimè volebant Judæi videre Messiam, legatum DEI ad homines, qui patribus ipsorum promissus erat. Hic à Prophetâ Dominator appellatur, quasi Dominus dominans, quod soli DEO in Scripturâ tribuitur. Multa præterea sunt loca Sacra Scripturæ quæ Deitatem Messiaæ Vaticinantur, sed cum præsci Doctores Judæorum in eo nobiscum consentiant, novellis verò, qui ut Christianis obstinatè contradicerent, negarunt tam evidentia testimonia, sufficit præacta Oracula opposuisse, utinam resipiscerent, & à terrenâ felicitate, quam in Mesfiâ sibi somniat, ad æternam beatitudinem, per Messiam omnibus gentibus

S f

pata,

paratam, aspirarent, tunc certè quod stultè negant, summo fervore agnoscerent.

§. 8. Jam ad secundam thesin probandam progredimur, videlicet: Quod Messias certo tempore à Prophetis definito, stante templo secundo in Jerusalem, pro salute æternâ omnium gentium venturus prædicatus sit. (a) Daniel cap. 9. de Septuaginta annis per Jeremiam cap. 25. 12. Captivitati Babylonicæ destinatis sollicitus, in jejuniis & humilitate poenitentiam coram DEO agens & Orans, ab Angelo instruitur de tempore, quod quidem simpliciter à Jeremiâ prædictum jam mox finiendum esset, ut elapsis septuaginta annis captivitatis Judæi à Babyloniâ in Jerusalem reducendi sint. Caterùm septuaginta illos annos in totidem hebdomadas Annorum convertens, more Oraculorum divinorum Levitici cap. 25. vers. 8. Numerorum cap. 14 v. 34. Ezechielis c. 4. v. 6. mysticam significationem Septuagenarii numeri, qui tempus Messie venturi quo veros Israelitas de captivitate Satanz educat, designet, planissimè Prophetæ explicat, v. 24. enim inquit: *Septuaginta hebdomade, (quod facit 490. annos.) decise sunt, ut consummetur pravaricatio & obsigne- tur peccatum, & expietur iniquitas, & addu- catur justitia sempiterna, & sigilletur seu fini- atur visio, & prophetia, & ad ungendum San- ctum Sanctorum.* v. 25. Scito ergò & animad- verte: Ab exitu sermonis (h. e. à primo edicto Regis Persarum liberationis Judæorum) ut ædifi- cetur

cert
&
Ma
bra
ena
tem
Ro
fini
aut
pte
Jud
bla
con
dia
(i
pau
ten
ap
Jus
nis
Sig
vi
col
sti
di
San
rus
ab
ab
49

cetur Jerofalem, usq; ad Messiam Duce[m] &c. v. 26.
 & post hebdomades sexaginta duas occidetur
 Masebicha h. e. Christus, & non sibi, in He-
 brao, (h. e. non propter se & sua peccata sed ali-
 ena generis nempe humani patietur) & civita-
 tem & Sanctuarium dissipabit populus (nempe
 Romanus) cum Duce Venturo (Vespasiano) &
 finis ejus cum inundatione erit. v. 27. Confirmabit
 autem pactum multis hebdomadâ unâ (h. e. Se-
 ptennio uno post Resurrectionem Christi multi
 Judæi convertentur ad Christum, sed postea ob
 blasphemias reliquorum persecutiones Evangelii
 convertent se Apostoli ad gentiles) Et in dimi-
 dio hebdomadis cessabit hostia & sacrificium,
 (i. e. Circiter post triennium à Resurrectione
 paulatim Leviticas Ceremonias Christiani omit-
 tent, quia figuræ tantum in Christum fuere) &
 apud Aras erunt abominationes desolationis (i. e.
 Justo & horrendo DEI judicio permittetur Tyran-
 nis Tiberio & Cajo, ut ille aquilam Romanum
 Signum, hic Effigiem suam cum inscriptione: Jo-
 vi Illustri Cajo, in templo Sancto inter Cherubim
 collocarent.) Et usque ad consummationem
 stillabit super desolationem i. e. ad finem mun-
 di non permittet DEUS templum aut Civitatem
 Sanctam ex ruderibus instaurari, eo ipso testatu-
 rus, ab oculis suis esse hunc populum reprobum
 abjectum, & Ceremonias Mosaicas finitas atque
 abolitas. Quomodocunque igitur annos illos
 490, numeraverint (quod commodissimè facimus
 à vige-

à vigesimo anno Artaxerxis Longimani Xerxis filii, quo ab eo Nehemias in Judæam missus, Nehemias qui est liber 2. Esdræ cap. 2. Licet enim templum multo ante ædificari ceptum, tamen Civitas pago similior quam Urbi, tunc demum muris cingi & plateæ Civitatis restaurari ceperunt: Inde ad passionem Christi ferè colliguntur 477 anni. Nihilominus ab restauratione qualicumq; jam ultra duo millia annorum præterlapsa, & templum & Regnum Judaicum eversa, & prædictam a Prophetâ desolationem jam dum penitus factam esse fateri coguntur. Replicant tamen Judæi moderni: Ob peccata suæ gentis dilatum esse adventum Messie, sed ad peccata ipsa tollenda promissus fuit Messias. Daniel. d. c. 9. & Zachariæ c. 13. Quin etiam maxima peccata Judæorum, quæ irritarunt semper DEUM, nempe Idololatriæ poenitus ferè in gente illa cessarunt, ita ut Christus veniens nullam Idololatriam apud ipsos inveniret. Ipsi Judæi Christum *Isch Kopher*, h. e. *Virum placatorem* appellatum iri ajunt; quid autem stultius est, quàm credere Medicum ob nimios morbos adventum suum retardare.

§. 9. (β) Porro Jacob Patriarcha Genes. c. 49. 10. Vaticinatus, *Sceptrum de Juda nec Legislatorem ablatum iri, donec venerit Schilo.* h. e. Salvator mundi. Licet verò Reges in Juda multo ante Christum desierint, nempe annis 583. Cum natus sit Christus Anno Mundi 3947. Hierosolyma cum ultimo Rege Sedechia deleta. A. M. 3364. Nihilominus Principes & Pontifices
M. Reip.

M, Reip. Judæorum semper præfuerunt, usque dum Herodes, sub quo Christus Dominus natus est, alienigena Idumæus nempe, sub Regio Titulo Provincias Judæorum invasit. (7) Haggai. c. 2. v. 8. cum Principes & populus Judæorum lugerent super paupertate secundi templi reparati, hic Propheta à DEO missus ut consolaretur eos: Non terrestri sed Cœlesti magnificentiâ templi mox futurâ per adventum Messia v. 6. *Spiritus meus erit in medio vestrum* v. 7. Quia hæc dicit Dominus Zabaoth: *Adhuc unum modicum est, & ego commovebo Cælum &c.* v. 8. *& veniet Desiderium omnium gentium,* & implebo istam domum gloriâ dicit Dominus Zabaoth. v. 10. *Magna erit gloria Domus istius novissima, plus quam prima, dicit Dominus Exercituum.* Notandum hic præprimis, quod DEUS templi secundi post Captivitatem Babylo-nicam restaurati tempore, adventum Messia fixum esse per Prophetam Haggæum repetierit, quod vaticinium incirca 416. Annis ante natum Christum prædicatum est. Secundò maximopere notanda sunt verba Prophetæ. v. 10. *Quod hoc templum* הֵאָחָרֹן Haacharon, i. e. *novissimum ultimum,* post quod nullum amplius Judæis sperandum sit. Proindè Rabbi Akiba, & alii Vereres Hebræi Doctores hoc Vaticinium de Messia in templum Hierosolymitanum secundum venturo, exposuere. Galarinus l. 4. c. 9. ex Thalmut lib. Sanhedrin cap. Chelek, Majestas autem templi illius secun-di ex-

di expresse in praesentia Messiae per Prophetam futura praediciuntur; In externis enim structurae opibus, nec ipsi Judaei templum hoc secundum primo Salomoneo comparare audent, in hoc enim Immensa pondera Auri, argenti, & omnia externa praevalabant, atqui 1. Paralip. c. 30. v. 4. & c. 23. v. 14. & 2. Paral. 3. 8. juxta computationem Doctorum, 108 millium talentorum auri ab Salomone templo primo impensa leguntur, quae summam faciunt 1295. Millionum Ducatorum Hungaricorum, & Argenti 1125. Milliones Imperialium impensa, quibus circa restaurationem secundi templi nec totus orbis Romanus nedum pauperes Judaei structores, aut Herodes Exornator ejus sufficere potuere. (d) Jeremias c. 30. v. 18. 21. Dux & Princeps ex profapia Judae, qui unicus dignus ut applicet & appropinquet Domino, nempe Messias, oriundus tempore templi tunc futuri reparandi promittitur. (e) Jesaia c. 2. v. 2. & 3. adventus Messiae in novissimis diebus, in Hebraeo *Beacharith Ha'amim* h. e. *in novissimo dierum* promissus est. Atqui ipsi Rabbinii Thalmudici. P. 4. Massechet. 1. Sanhedrin. c. 11. Tempus omne mundi dividerent in tres maximas periodus. (1) *quasi matutinum*, à mundo condito ad Moysen, quod appellant *Thohu* h. e. *Inane seu vacuum*. (2) *Meridionale*, sub Thorà h. e. Lege (3) *Vesperinum* & Novissimum *Meschicha* h. e. *Messia*. Secundam aetatem certè jam effluxisse diu Animadverte-

verterunt, cum Sceptrum & Legislatorem mille
& septingentis annis jam amiserint. Imò Thal-
mut d. l. Rabbi Eliæ traditionem jactat, qui Uni-
cuique ætati seu temporis periodo præfatæ duo
millia Annorum assignavit. Ad Mesiam autem
non Judæos solos, quod nunc recentiores somni-
ant, sed omnes populos terræ pertinere, clarissi-
ma Vaticinia S. Scripturæ evincunt. (α) Genes.
c. 12. v. 3. & c. 18. 18. & c. 22. 18. & c. 26. 4. &
c. 28. 14. Quotiescunque Abraham & Israel &
Isaac à DEO Mesias de nepotibus eorum Ven-
turus promittitur, non quod ipsorum carnis po-
puli, sed *omnes nationes terræ benedicendi
sint, annectitur.* Et Deuteron. c. 32. v. 21. Re-
probatio Judæorum, inque locum eorum assump-
tio populi stulti. h. e. gentilis à Moyse prædi-
citur. Idem Psalmo, secundum Latinos, 17. v.
44. Psalmo 95. & 97. 4. & Psalm. 21. v. 28.
29. Psalm. 67. v. 32. 33. & 66. 3. & 116. (β)
Esaïæ c. 11. v. 10. *Radix Jesse stat in signum
populorum.* (γ) Esaïæ. c. 42. v. 6. *Ego Do-
minus dedi te in fœdus populi, in lucem gentium,*
Idem c. 45. v. 22. (δ) Esaïæ c. 49. v. 6. Et di-
xit Dominus: *Parum est, ut sis mihi servus ad
suscitandum tribus Jacob, & desolatos seu re-
liquias Israel convertendum, sed dedi te in
lucem gentium, ad existendum salutem meam
usque ad extremum terræ.* Item cap. 52. v.
10. & c. 55. v. 4. 5. & c. 60. v. 3. 4. & c. 65. v. 1.

(5) Michæ cap. 4. v. 1. & 2. eadem verba ferè quæ Esaias c. 2. v. 2. vaticinatur: De gentibus ad verbum Domini, quod de Jerusalem & de Sion egressurum est, convertendis, repetuntur. Cujus Prophetæ verbis Rabbi Menasse Ben Israel morus. l. 3. de Resurrect. c. 2. fatetur; Omnes gentes Messia tempore DEO Israelis adhesuros; Quod Esaiæ c. 19. v. 19. Ita profertur, *ut in die Messie altare Domini* (h. e. verus cultus DEI) *in mediâ Aegypto futurus sit, quod idem de Assur* cap. 27. v. 13. prædicatur & cap. 49. v. 18. & 22. Idem Zachariæ c. 2. v. 9. & c. 6. v. 13. & 15. Jerem. c. 16. v. 19. Sophoniæ c. 3. v. 9. Hoseæ c. 2. v. 22. 23. quibus locis innuitur, gentes ad Messiam conversos fore veros Israelitas. Usque adeo ut Esaias. c. 66. Corruptâ Judæorum ruditate, quod in externo suo templo confisi, veram internam DEI agnitionem post-habere, & rejectis sacrificiis electionem gentium in contubernium veræ Israëliticæ Ecclesiæ vaticinatus, tandem v. 21. rupto fœdere cum Aâron & Levitis DEUM ex Gentibus Sacerdotes & Levitas sibi assumpturus prædiceret.

§. 10. Tertiâ Thesin: Quod Messiam in certo loco nempe Bethlehem, de Tribu Judæ, & de Domo David, & ex Virgine castâ viro penitus incognitâ, nasciturum, oracula Sacræ Scripturæ prædicent, jam deducam. (α) Michæas cap. 5. v. 2. plane nos ad præsepe Christi deducit, cum 800. annis ante Christum natum vixerit, ibi vaticina-

ticipatur: *Et tu Bethlechem Ephratah parvulus*
es ut sis in millibus Jebuda, ex te mihi egre-
dietur, ut sis Moschel, i. e. Dominator in
Israel, & egressiones ejus ab antiquo, à diebus
 saculi. Consentiant Rabbini Thalmutistæ in lib.
 Berachoth Jerusch: c. 2. & R. Salomo Jarchi, &
 R. David Kimchi in notis ad hunc locum Michæ,
 Prophetam de loco nativitatis Messie loqui. Idem
 Propheta cap. 4. v. 8. eundem locum Bethle-
 hem designat, dicens: *Et tu turris gregis* (quæ
 Addir appellabatur, & in eâ regione quâ Jacob
 quondam gregem suum pavit, hinc turris gregis
 dicta) *nebulosæ filie Sion* (i. e. obscuræ squa-
 lidæ Civitatis Bethlehem & familiæ David) *usque*
ad te veniet, scilicet Messias, qui natus juxta
 hanc turrim pascentibus gregem pastoribus, ab
 Angelis de Cælo annuncius est, de quo ante
 v. 7. Regnabit Dominus Jehovah super eos in
 monte Sion, ex eo tempore usque in æternum.
 (β) Porro ex familiâ David prognatum iri, evin-
 cit promissio DEI ipsi David Regi 2. Samuelis.
 c. 7. v. 12. facta, quâ à Juda filio Israel, cui pa-
 ter Genes. cap. 49. 10. Schiloh seu mundi Salva-
 torem vaticinatus est, provenit. Quapropter
 genealogiam Messie à Judâ ad David, in libro
 Ruth, iam accurate Spiritus Sanctus conservavit.
 Sed & Prophetæ omnes in eo Consistentes desi-
 gnant domum David. Sic Esaias cap. 11. v. 1.
 & 10. appellat Messiam, qui stat in signum popu-
 lorum, *Virgam de radice Jesse*, qui est pater
 T David,

David. Jeremias. c. 30. v. 9. Ezechiel. c. 34. v. 23. & c. 37. v. 24. & Hosea c. 3. v. 5. Messiam appellant Regem, Pastorem, Servum David, quia futurus de progenie David. In quâ grandi prærogativâ Domûs suæ gloriatur David passim, præsertim in Psalmo 109. *Dixit Dominus, Jehovah, Domino meo L' Adonai*, nempe Messia, ex familiâ meâ nascituro &c. Sed quia in hoc puncto omnes Judæi nobiscum conveniunt, ideò plura testimonia adducere insuper habeo. Major ipsorum obstinatio est in agnoscenda matre Messia, purâ & incognita viro virgine. Sed (α) Genes. c. 3. v. 15. in primâ Salutis promissione generi humano à DEO facta, *non hominum ordine nasciturus Messias, sed de semine mulieris tantum predicatur*, mulier autem intacta viro certè est purissima virgo. Propterea Danielis c. 2 v. 34. dicitur lapis de Cœlo, sine manu aut opera hominis delapsus, & Psalmo 115. v. 16. *Filius Ancille DEI* & Psalm 131. v. 10. 11. Propter David servum tuum non avertas faciem, *Meschiacho, h. e. Christi tui. Juravit Dominus David veritatem, de fructu ventris*, (quo innuitur mulieris virginei uteri fructus) *Rex Messias futurus*. Ezechielis c. 44. v. 2. Mysterium hoc adumbratur porta templi orientali clausa, qua nemo nisi solus DEUS & Princeps populi fidelis egressurus esset, porta nihilominus manente clausâ. (β) Sed Esaia c. 7. v. 14 aperitè tanquam miraculum domui seu familiæ David prædicatur: Ecce

Ecce
null
par
man
drup
(1)
gra
juve
defle
bata
(4)
absc
nunq
tem
bus r
Rabe
v. 19
gine
tera f
nago
c. 1
obstr
lia m
quen
deduc
immo
intuit
Creat
circu
(non

Ecce **הַעֲלֵמָה** *Haalmah* i. e. *virgo* (purissima
nulli viro cognita , adolescentula) *conciptet &*
pariet filium, & vocabitur nomen ejus Him-
manuel h. e. nobiscum **DEUS**. Hebræi qua-
druplicem puellarum significationem habent.
(1) *Naahrah* , est puella juvenis vel adulta , inte-
gra vel etiam viro jam cognita. (2) *Jaldah*,
juvenculam quidem , sed vel integram vel etiam
desfloratam notat. (3) *Beihulah* , virginem illi-
batam quidem , sed juvenem vel etiam vetulam.
(4) *Haalmah* , virginem adolescentulam tantum,
absconditam, seu pro more gentis illius clausam,
nunquam foris exeuntem , omnia virilia ignoran-
tem significat. Antiquis certe Hebræis Doctori-
bus nativitas Messie ex virgine in confesso fuit : Ipse
Rabenu Hakkadosch ex textu Proverbiorum c. 30
v. 19. hoc palam asseruit , esse de Messia ex vir-
gine nascituro intelligendum , & quod ibi de adul-
tera sequitur , confessus intelligendum esse de Sy-
nagoga Judæorum Apostatâ , vid. Galatinus lib. 2.
c. 15. Recentiores Rabbini multum f. bulis , &
obstinatæ contradictionis studio plane dediti , ta-
lia mysteria non capiunt , sed miserrime detor-
quent , facillime tamen à fidelibus ad absurdum
deducuntur , quorum frivolis objectionibus non
immoror , sunt enim omnia ex textu Sacro primo
intuitu solubilia. (γ) *Jeremias* c. 31. v. 22.
Creabit Dominus novum super terra , Fœmina
circumdabit **גִּבֹר** *Geber* h. e. *virum heroem*
(non enim vulgarem virum hæc vox denotat)

T 2

cujus

cujus vocabuli veneratione Rabbinii multi ultro manus vinctas dant & Messiam Regem indigitari concedunt vid. Galatin. c. 1.

§. 11. Thesin quartam de Messiae paupertate, afflictionibus, morte ignominiosa, sepultura & Resurrectione, Regnoque ejusdem mirabiliter magno seu Spirituali, evidentissima Prophetarum Oracula probant. (α) Esaias Sanctissimus ille Evangelista Propheticus cap: 53. (cum praecedenti Cap. 52. manifestam vaticinatus esset praesentiam Messiae) jam fusiorem historiam propter peccata nostra passionis mortis & sepulturae Messiae pertexit, quod caput totum memoriā perpetua teneri & ruminari omnibus fidelibus convenit, est enim compendium scientiae Sublimis de salute humani generis. Veteres Rabbinii in Gemara Sanhedrin c. 11. & in aliis libris. Targum quoque Chaldaicum disertè hoc caput Prophetiae de Messia exposuere. Sed recentiores Judaei illud de populo Judaico accipi contendunt, quam stultè, ipse textus reclamatur, non enim Judaei unquam pro alieno peccato flagellati, nec ipsi se justos & absque vitio sine rubore jactare possunt. Sed evitaturus absurditatem hanc R. Abrabaniel, de Rege Josiah accipit, cui praeter alia malè in textu convenientia, nec colaphizatio & aliae passionis, minimè omnium pro alienis peccatis, imputari possunt, cum 2. Paralip. c. 35. v. 23. narretur, pro injuste cepto Bello, suo proprio peccato, iram DEI provocasse & in aperto proelio à Nechao Rege Aegypti casus esse (β) Esaiæ c. 50. Jehovah Dominus

mini
narr
& g
avert
ibide
Serv
rare
chari
tuus
lis s
darfa
textu
riam
vab
preti
runt
xit
Deco
Idem
quem
qui in
cum
DE
ita in
rem
quip
citum
vab

minus **DEUS** loquens introductus, de se ipso
narrat v. 6. *Corpus dedi meum percutientibus,*
& genas meas vellentibus, faciem meam non
averti ab increpantibus & conspuentibus me. Et
ibidem cap. 43. v. 24. *Ipse Jehovah inquit.*
Servire me fecisti propter peccata tua & labo-
rare me fecisti propter iniquitates tuas. (γ) Za-
chariæ c. 9. v. 9. *Exulta filia Sion, ecce Rex*
tuus veniet tibi justus & Salvator, ipse humi-
lis sive pauper. Rabbi Salamon, R. Mos. Ha-
darsan & Bereschit Rabb. in Genes. 49. 11. hunc
textum de Messia accipiunt. (δ) Apud Zacha-
riam cap. 11. v. 12. loquitur **DEUS** ipse Jeho-
vah; *Si bonum est in oculis vestris, afferte*
pretium meum, & sinon cessate, & appende-
runt pretium meum triginta argenteis, & di-
xit Jehovah ad me: projice illos ad sigulum;
Decorum pretium, quo aestimatus sum ab eis. (ε)
Idem Propheta c. 12. v. 10. *& aspiciens ad me*
quem transfixerunt, loquitur de seipso Jehovah,
qui in Versu illo promittit Spiritum gratiæ & pre-
cium domui David & Jerusalem. Idem c. 13. v. 7
DEUS Pater passionem filii Messiae alloquitur
ita in Hebræo. *O gladiæ suscita te super pasto-*
rem meum, & super Geber, virum heroem,
qui proximus mihi est, dixit Dominus Exer-
cituum. (ζ) Habacuc. cap. 3. v. 4. de Jeho-
vah dicitur: *Corrua in manibus ejus, ibi ab-*
scondere

condita est fortitudo ejus, quod crucem designat. (7) Sic Numeri c. 21. v. 8. Aeneas Serpens in Salutem agrotantium jubetur in Signum seu vexillum aliquod eregi, quod typum praebebat crucifigendi Messiae. (8) Deuteronom. c. 28. v. 66. Inter maledictiones Judaeorum Moyses enarrat, futurum ob peccata populi, ut vita tua fuerit suspensa tibi è regione, sed c. 30. v. 30. Deuter. Jehovah dicitur vita Judaeorum. (9) In Psalmis, libro illo Soliloquiorum Christi Jesu cum humano genere, multipliciter Davidis ore Messias suas afflictiones & passiones futuras praedicat, praesertim Psalmo 21. secundum Latinos, in quo crucifixi historia compendiose praedicatur, & beneficia exinde hominibus redundantia. Rabbini quocunque se vertunt, hunc Psalmum tandem de Messia loqui fateri coguntur, quid enim unquam talium Davidi ipsi contigisse fingi potest, ut v. 17. Foderunt (in Hebraeo vox פָּאָרִי Kaari composita ex אָרִי & פָּרִי Leo, contracte significat: quasi Leo foderunt) manus meas & pedes meos. LXXII. Interpretes transtulerunt ὠκυζαν χεῖρας καὶ ποδας, & convenit Chaldaica versio. vid. Galatinus l. 2. c. 17. Sic v. 19. Divident vestimenta mea sibi ipsis, & super vestem meam projicient sortem. & à v. 23, ad finem prophetica de Ecclesia Christi (x) Sic passim in Psalmis afflictiones Christi praedicantur, in Pl. 67. dicitur DEUS descendisse, homo factus, sed captivus ducta

ductâ captivitate (nempe morte & peccato)
 ascendisse in cœlos, & dona accipisse ut ea ho-
 minibus distribueret. Psalmis 68. 86. 88. 92.
 94. 95. 96. 97. 99. 117. passio Christi luculenter
 describitur; In quâ Mesias ad ea quæ non ra-
 puit exsolvenda adigendus, opprobriis variis
 exponendus, felle & aceto potandus, tanquam
 lapis nullius pretii reprobatus prædicatur.
 Sed nihilominus tituli prorsus divini tribuun-
 tur illi, & Regnum æternum sine terminis,
 convocatio gentium, Psalmo 23. Rex gloriæ &
 Jehovah Zabaoth, cui portæ seculi & æternales
 aperiantur ut introeat, appellatur. Resurre-
 ctio autem ejus post triduum Hoseæ c. 6. v. 3.
 evidenter prædicatur. Et Ascensio Domini in
 cælum Psalmo 46. prædicatur. De Regno au-
 tem Universali in omnibus gentibus, non quidem
 seculari sed Spirituali, per Messiam capeffendo,
 multa jam in locis allegatis Occurrerunt, quibus
 nunc addere possumus (α) Sophoniæ c. 3. v. 9.
 Tunc reddam, inquit Dominus, populis labium
 electum, ut invocent Omnes in Nomine Domi-
 ni, & serviant ei humero Uno, quod Oracu-
 lum arguit, non in gladio & potestate politicâ, sed
 in Spiritu & Verâ pietate imperaturum gentibus
 Messiam. Dicitur enim Esaïæ. cap. 42. 2. 3.
 Mansuetissimus, non clamaturus in plateis,
 qui calamus quassatus non conteret, & li-

num fumigans non extinguet, h. e. humiles & pœnitentes consolabitur & non abjiciet. Et Joel . 2. dicitur *Doctor Justitiæ*. Esaïæ c. XI. v. 4. *Judicabit in Justitiâ pauperes*, percutiet terram Virgâ Oris sui, & Spiritu labiorum suorum interficiet impiam, h. e. Virtute Verbi sui consolabitur pœnitentes & arguet impios. v. 9. quia repleta est terra scientiâ Domini, sicut aquæ maris operientes terram. Michæ. cap. 4. v. 2. & 3. gentium concordiam in Vera fide sub Uno Capite Messîa prædicat. Psalmo 71. v. 5. 8. & 89. v. 30. *Æternum hoc regnum Messîæ* dicitur futurum. Sicut etiam Daniel. 2. v. 44. Quoniam Messias justitiam de Cœlo sempiternam reportabit, add. Daniel. c. 9. v. 24. & Esaïæ c. 9. v. 7. *Ministri autem per quos Messias collecturus erat Ecclesiâ suam*, laudantur Esaïæ. c. 52. v. 7. quia pulchri pedes eorum, Evangelizantium. & Joel c. 2. 29. quia à Spiritu Sancto afflati. Huic affinis thesis est quinta: Quod nempe Lex Ceremonialis Mosaïca seu Levitica, tempore Messîæ desinere debeat. (α) Jeremias c. 3. v. 15. 16. & c. 31. v. 31. 32. *Pactum vetus irritum futurum*, & novum pactum cum populis Mesiam, lege in cordibus ipsorum scriptâ, firmaturum, prædicat. (β) Daniel c. 9. v. 24. *Obsignari visionem & prophetiam tempore Messie vaticinatur* & v. 26. *finis erit Vastitas Sanctuarii*. (γ) Psalmo 49. v. 8. **DEUS** Mesias Venturus prædicat: *Non arguam te in sacrificiis*. v. 9. *Non accipiam*

piam vitulos, neque de gregibus tuis hircos.
v. 14. Immola D E O sacrificium laudis. &
redde Altissimo vota tua. & v. 23. Sacrifici-
um laudis honorificabit me, & illic iter, quo
ostendam illi salutare D E I. Idem Psalmo 50.
v. 18. & 19. (d) Præteritum Psalmo 39. v. 7. &
seqv. Messias dicit: Sacrificium & oblationem
non uolui, holocaustum pro peccato non postulasti,
tunc dixi; Ecce Venio ipse, in Capite libri
Scriptum est de me, ut facerem voluntatem
tuam; Annuntiabo iustitiam tuam in Ecclesiâ
magna (e) Esaia. cap. 62. 2. & c. 65. v. 15.
Judaorum antiquum nomen dimittendum,
& Electis in Furamentum. h. e. Execratio-
rem ponendum, Addatur Esaia c. 44. v. 5.
(f) Hosea c. 3. v. 4. Sedebunt dies multos
filii Israel sine Rege & sine principe, & sine
sacrificio, & sine Altari, & sine Ephod, &
sine iheraphim. Et postrevertentur, quærent
Jehovah DEUM, & Regem suum David. h. e.
Messiam de David venturum. (g) Tunc in locum
circumcisionis remedium aquæ salutaris surro-
gandum Esaia c. 41. 18. & 44. 3. & 12. 3. Joel
3. 18. Zachar. 13. 1. & 14. 8. (h) Ezechiel.
c. 6. v. 60. Suscitabo tibi pactum sempiter-
num, & v. 61. Recipies sorores tuas (ex gentibus),
te majores, & dabo eas tibi in filias, sed non ex

T s

pacto

pacto tuo, illo scilicet antiquo, quod tecum Aegypto egressa pepigi, sed ex novo, quod tecum inibo. Sic idem c. 34. 23. & c. 37. v. 26. Multi Judæi cum Messia novam legem promulgatam iri, abolito veteri pacto intellexerunt, uti autor Sopher Ikkarim l. 3. c. 16. & cap. 19. Item in Midraschfir hassirim, seu notis in Canticum Cantorum. c. 11. 12. legitur. Et Trypho Judæus apud Justinum martyrem fatetur. (1) Tunc etiam Cessatio Idololatriæ prædicitur Sophoniæ. c. 2. v. 11. & Zachariæ c. 13. 2. Esaia c. 2. v. 18. & 20. Tria enim hæc beneficia potissimum Ecclesiæ sub Messia promissa sunt. (1) Idololatriæ cessatio. (2) Leviticarum Ceremoniarum abrogatio. Et (3) Novæ legis magisque gratiosæ rogatio.

§. 12. Cum igitur tam evidens ex sacris Moyfis & Prophetarum Oraculis fiat Deitatis Messia, Abrogationis Judaicarum Ceremoniarum, quæ typi in Messiam fuere, & Temporis Locique Nativitatis ejusdem deductio, deploranda est cæcitas Judæorum, qui nondum Messiam, Salutare illud omnium gentium venisse obstinatè retinent, licet ipso tanto spatio temporis elapso, Sceptri & Templi ac omnium Ceremoniarum legis Mosaicæ fine, Exilii sui gravissimi longinquitate convicti, ullâ promissione divinâ destituti, universo mundo oberrent. Cæterum post deductam superius temporis periodum, quâ jam dudum Messiam venisse in carnem, ex evidentissimis

mis Oraculis DEI constat; Inde verò ad hæc usque tempora, tot jam seculis, nemo unquam cui unicum Vaticiniũ allegatũ applicari potuisset apparuit, jam igitur restat, ut Oracula sacra de Messia futuro hætenus allegata, in nullum nisi unicum *JESUM* dictum *Nazarenum*, filium Virginis Mariæ, de tribu Juda & domo David, exactè congruere breviter exponam: Primo in confessio apud Ethnicos Judæos atque Mahumetanos esse probo, *Jesum illum regnante Tiberio Casare, in Judæa vixisse*, planè eo tempore, quo elapsis ferè annis à Daniele prædictis, omnes Judæi Messia adventum desideratissimè expectarent, porrò *miracula omnia juxta Moysen & Prophetas fecisse, Divinitatis sue argumenta plurima edidisse, denique ab ingrata Judeorum Synagoga reprobatum & Cruci affixum esse, sed triduo non exacto suã virtute resurrexisse, & visibiliter, commisso regno suo spirituali Apostolis suis cælum ascendisse.* Quæ Commata licet gentiles & Judæi in Convitium traherent, *nihilominus talia de eo tunc in Universo orbe prædicata fuisse, fateri coguntur.* Gentilium scriptores pauci qui superfluit manifestò nobis attestantur. Corn. Tacitus, l. 15. Annal. c. 44. Referens, quomodò Nero Christianos per calumniam reos incendii Urbis faciens, inhumanis tormentis afflixit, addit, Autor ejus nominis, „ *Christus, qui Tiberio imperitante per Procura-* „
torem

torem Judææ Pontium Pilatum supplicio affectus erat. Quæ in cœcitate suâ gentili porro, blasphematur, ipsi: Exitiabilis superstitio, novissima exempla meritis; Nobis in lumine DEI ambulantibus, Fons vitæ & Unica ad summam beatitudinem via dicitur. Sufficit ipsum doctrinæ Christi nihil criminis, nisi abominandæ idololatriæ execrationem objicere potuisse, ultrò enim Christianos incendii reatu absolvit, miseratione dignos dicens, qui non utilitate publicâ, sed in favitiam unius absumerentur. Plinius lib. 10. Epist. 97. in relatione suâ ad Cæsarem Trajanum, ab omni crimine puros Christianos innocentem supplicii subdi, propterea tantum fatetur: *Quod Christo maledicere & Diis gentium ibura adolere obstinatissimè recusarent.* Affirmabant, inquit, ii (qui metu tormentorum ad gentilium vanitates relapsi) hanc fuisse summam vel culpæ suæ vel erroris, quod *essent soliti statò die* (scilicet Dominico) ante lucem (metu gentilium) *convenire, carmenque Christo quasi DEO dicere invicem sesum, seque Sacramento.* (i. e. Communionem) *non in scelus aliquod obstringere, sed ne furta ne latrocinia, ne adulteria committerent, ne fidem fallerent &c.* Cæterum publicis tabulis Romæ gesta de Christo Jesu inscripta fuere, ad quas Justinus Martyr. 1. 2. Apologetici ipsum Cæsarem Antoninum & Senatum paræneticè allocutus, provocavit. Et
Ter-

Tertullianus in Apologet. obijcere illis audet:
Tiberium ad Senatum de Consecrando Christo.
h. e. in numerum Deorum assumendo, retulisse,
quod Senatus recusavit, (non obscuro DEI
consilio, ne Dæmoniis, arte Satanæ, ipsius veri
DEI appellatio immisceretur.) Post gentiles
Judæorum, qui scripserunt, deficientibus in Mal-
lachiâ Vate ultimo Prophetiis, faciliè Sapientissi-
mum Flavium Josephum adduco, hic Antiquita-
tum suæ gentis libro 18. cap. 4. tale de JESU,
Christo prædicat testimonium: *Eodem tem-
pore fuit Jesus, Vir sapiens, si tamen virum,
eum fas est dicere, erat enim mirabilem
Operum patrator, & Doctor eorum, qui liben-
ter vera suscipiunt, plurimosque tam de Ju-
dæis, quam de gentibus Sectatores habuit.
Christus hic erat, quem accusatum à nostræ
gentis Principibus, Pilatus cum addixisset cru-
ci, nihilominus non destiterunt eum diligere,
qui ab initio cœperant. Apparuit enim is ter-
tiâ die vivus, ita ut divinitus de eo Vates
hoc & alia multa miranda prædixerunt, & us-
que in hodiernum Christianorum genus ab
hoc denominatum non deficit.* Vixit autem
hic Josephus & floruit sub Vespasiano ejusque
filiis Tito & Domitiano, annis Christi à Sexa-
gesimo ad nonagesimum. Quid Illustrius à Vi-
ro Judæo Synchrono seu tunc vivente, de Christi
Deitate, miraculis & Resurrectione afferri po-
tuit

tuit; Sed dignus est Scriptor, cujus præsertim Antiquitates & de bello Judaico libri omnibus pervolvantur, perspicuè enim de reprobatione gentis suæ & de totali excidio Regni atque Sacrarum, fato divino, ob ingentem ingratitudinem Judæorum, quâ in omnes Prophetas, tandem in ipsum Messiam Salvatorem mundi fuere, decretis, docet Compar illi ferè fuit Philo Judæus vir sapiens & doctus, qui agnovit Christi JESU veritatem; Scripsit enim de Christianis Alexandrinis libellum honorificentissimum, teste S. Hieronymo in Catal. Scriptor. Ecclesiast. Sed & Mahometanorum Alcoranus eadem de Christo Jesu fatetur, quæ supra suo loco allegavi. Ut igitur labore supervacaneo abstineam, plura testimonia non adduco, sufficit accurata & non præoccupata falsis opinionibus, applicatio allegatorum ex Prophetis DEI vaticiniorum de Messia ad personam Jesu Christi Nazareni, mox enim patet, nulli præterito vel futuro tempus, locum, miracula & cæteras circumstantias congruere posse, nisi huic solo nostro vero Messia. Judæi antiquiores, & recentiores, undique dictis Sacra Scripta pressi, confugiunt ad somnia & fabulas, & tandem convicti fatentur Messiam jam venisse, sed nondum apparuisse; Verum de tam longo latibulo Messia nullum est Oraculum, utique sicut Sol sicut Aurora, sicut lux mundo oriturus, ergo palam & splendide appariturus dicitur in Verbo Dei.

§. 13. Denique ad incitas redacti Judæi ob-
jicere

jicere audent: Quod si DEO placuisset primam
 legem per Moysen, alteram ab illa diversam per
 Messiam publicare, id ipsum mobilitatis & in-
 constantiæ DEUM convinceret, qualem defectum
 majestas divina non admittit. Sed responde-
 mus: Eadem Religio ab eodem DEO diversis
 ætatibus, non tamen iisdem ritibus circumscripta
 est. Sicut enim patri fas est, pro diversâ æta-
 te, filium infantem fasciis constringere, puerum
 prætextâ, virum togâ vestire, ita DEO, (cui omnia
 sæcula sunt in conspectu, adeoque rationes ho-
 minum notæ, secundum quas initio aliis, poste-
 ros eorum aliis Sacramentis obstrinxit) quod pri-
 mos homines sine circumcissione & Baptismo,
 non tamen sine sacrificiis ad gratiam ejus aspi-
 rare, Judæos postea duriori & sanguinolentâ cir-
 cumcissionis lege constringere, Christianos deniq;
 miti baptismo ablueri voluerit. Quæ rationes si
 nobis, qui particulam tantum sæculi vivimus, in
 conspectu forent, DEUM inconstantiam non argue-
 remus; Nam hoc externo actu DEUS, salvâ
 sua intrinseca immutabilitate, potuit primo
 leviores postea perfectiorem legem promulgare,
 quemadmodum ex Supereminenti Dominii sui
 jure jussit Abrahamum, ut filium Unicum ma-
 ctaret, quod tamen cæteroquin universali lege
 vetuerat, in fœdere cum Noah & toto genere
 humano. Gen. cap. 9. v. 6: Quicumque effu-
 derit humanum sanguinem funderetur sanguis il-
 lius. Secundò legem per Moysen promulgaram
 per-

persecuturam perfectiorem tollendam esse evincimus (1) quia illa non toti generi humano sed soli posteritati Israel , ex speciali pacto lata fuit, ideo ipse Moyſes tempore Meſſiæ Herois , ſuas ceremonias abolendas novamque legem introducendam eſſe diſerte prædixit. Deuteron. c. 18. Ubi prolixè admoniſtos Judæos , ne legem aut Revelationem DEI à pythoſibus & aliis Idolorum Oraculis unquam exquirere tentent. v. 15. *Expectare jubet Prophetam de gente ipſorum & de fratribus ſuis, quem ſuſcitabit, inquit, tibi Dominus DEUS tuus, NB. ipſum audies.* Qualiter poſtea omnes Prophetæ vaticinati ſunt, quæ ſupra allegavimus Oracula , legem nempe novam & perfectiorem à Meſſia introducendam fore. Sed S. Stephanus Actorum c. 7. v. 35. bene argumentatus: Non eſſe mirum, Meſſiam Prophetam à Moſe promiſſum à Judæis reprobatum eſſe, cum eorum patres in Ægypto nec ipſum Moſen tot miraculis à DEO inſtructum acceptant, nec conſtanter retinuerint. Neque hæc res in antiquâ Eccleſiâ Judaicâ ignorata fuit , propterea à Templo ſuo gentes , verum DEUM quærentes non excluderunt , uti paſſim ex S. Scriptura præſertim Eunuchæ Regina Candacis Actorum c. 8. conſtat. Et duplices peregrinos ad cultum ſuum admiferunt, videlicet *Proſelytos Juſtiæ*, qui omnibus abjuratis gentis ſuæ ritibus, Hebræorum penitus legibus moribusque inter ipſos viverent , deinde *Peregrinos habitationis*, qui tan-

tane
ade
d. c
Ben
narr
ſtan
ſecu
ſcen
duri
ſed
etian
omn
criſi
evin
Pſal
I r.
miſe
perſi
diren
Sed
tis &
repre
tem I
quod
pulo
Idem
de C
dum,
bus
Nam

tantum septem præcepta Noachidæ posteritati,
 adeoque omnibus populis & gentibus Genes:
 d. c. 9. data abſervabant, prout ipſe Rabbi Moſ:
 Ben. Maimon. L. de Idololatria cap. 10. §. 7.
 narrat. (2) quia perfectiorem vitam jam tunc
 ſtante lege Moyſis & Levitico ritu, ſancti viri
 ſecuti ſunt, ſic Moſes ultionem doloris, talionem,
 fœnerationem advenæ, dimiſſionem uxoris, ob
 duritiam cordis Judaicæ genti quidem indulſerat,
 ſed Prophetæ omnes contraria opera Charitatis
 etiam holocaustis potiora habuerunt, quod per
 omnes paginas legenti Prophetas occurrit. Sa-
 crificia certè per ſe DEO nunquàm placuiſſe
 evincunt tot loca Scripturæ vid. Plalm. 49. v. 7.
 Plalm 50. v. 18. Plalm. 39. v. 7. Jeſaiæ c. 1. v.
 11. 12. Jerem. c. 7. Oſeæ c. 6. Michæ, c. 6. Per-
 miſerat ſanè DEUS ſacrificia populo multæ ſu-
 perſtitioni & ritibus dedito, quos ut ſibi ſoli obe-
 dirent, tanto pluribus cumulavit Ceremoniis.
 Sed cum in ritibus illis externis fiduciam pieta-
 tis & Juſtitiaſ ſuæ reponerent, à Prophetis ſemper
 reprehendi. Tandem rem ſuâ naturâ Indiſſeren-
 tem DEUS ſuſtulit, ſicut Ezechias Rex laudatur,
 quod ſerpentem æneum Moyſis, ſuperſtitioſè à po-
 pulo cultum fregerit. 1. 4. Regum. c. 18. v. 4.
 Idem *de discrimine ciborum, de diebus feſtis,*
de Circumciſione & aliis ritibus Judaicis dicen-
 dum, nempe *Moralitatem intrinſecam legi-*
bus & Ceremoniis à Moſe datis non ineſſe.
 Nam à diluvio. d. Genes. c. 9. v. 3. Nohæ &

universo generi humano omnium ciborum libertatem discretè DEUS concessit: Sed cum Judæi in Ægypto pravis superstitionibus imbuti essent, tum primum DEUS per Moſen genera quædam animantium prohibuit. Non eſſe vero hoc præceptum Univerſale, patet ex Deuter. c. 14. v. 21. Ubi vetita Judæis caro permittitur peregrino & advenæ comedi, quos tamen Advenas omni humanitatis officiis proſequi juſſi fuerant: Ideò veteres Rabbini conſentiunt; Tempore Meſſiæ omne diſcrimen ciborum ſublatur, & gentibus Judæisque communes cibos futuros. Dierum verò feſtorum eadem ratio, nam Jeremiæ. c. 16. & 23. prædicitur: Tempus venturum, quo beneficia majora multo DEI futura, ità ut Exitus de Ægypto (in cujus memoriam feſta Judæis præcepta fuere) vix recordaturi ſint. Et cum populus legem hanc de obſervandis feſtis nimium, tanquam ſatisfactoriam pro peccatis ſuſpiceret, DEUS Jeremiæ c. 1. ſeverè increpavit. Circumciſionis fœdus cum Abraham Genef. c. 17. Inchoatum, & à Moſe Univerſis Iſraelitis publicatum, per novum fœdus venturum, de quo Jeremias c. 31. & paſſim Prophetæ vaticinati ſunt, ſolvendum eſſe conſtat. Licet verò perpetuum fœdus fore DEUS ibi addidit ritibus illis, tamen hoc more omnium linguarum factum, quæ illud quod non diurnum aut annuum ſed ad longum tempus aliquod durare debeat, perpetuum vocant; Sic jus perpetuum

petuum, servitus perpetua, in Mose appellatur, quæ tamen ultra Jubilæum non duraret. Mysticam autem & excellentiorem significationem omnibus illis ritibus subesse, Prophetæ indignant apertè, qui corda circumcidi jubent toties, de præputio nunquam solliciti. DEI gratiam quoque huic signo non adstrictam esse patet, quod Sancti viri ab Adam usque ad Abraham, & extra ejus Familiam inter alios populos. e. g. Melchisedec, Hiob, & alii, inò ipse Abraham ante Circumcisionem DEO charissimi fuerint. Inò ipsi Israelitæ totis quadraginta annis per desertam Arabiæ, sine increpatione DEI non circumcisi ambularunt, multique beati mortui sunt. Unde & Philo Judæus, libro de Victimis offerentibus ait. Non gaudet DEUS centenis bovum victimis, cum sit cunctarum rerum Dominus, nec ullius indigeat, mavult pias mentes, & viros pietatis meditatores, quos etsi nihil afferant, ipsos complectitur, &c. Neque in eâ parte prudentes Judæi deteriores ipsis Ethnicis esse velint, qui puram mentem præ omnibus oblationibus DEO gratam statuerunt ut Plato in Alcibiade 2. & Persius Satyr. 2. in fine.

„ Quid juvat hoc, templis nostros immittere mores ?

„ Compositum jus, fasque animo sanctosque recessus

„ Mentis, & incoctū generosum pectus honesti,

„ Hoc cedo ut admovear templis, & fætte litabo.

U 2

Tan-

Tandem præter loca superius adducta vel ex eo colligere possunt Judæi Leviticæ legis finem: Quod Aâronis solius posteritas sacrificandi potestatem à DEO acceperit, quæ ipsa nunc evanuit, cum omnes tribus Judæorum mixtæ & ipsis planè ignotæ, ideoque sine omni Cereemonia tot sæculis vivant. Atqui vero Jesaia. c. 19. prædicatur, *tempore Messie altare veri DEI cultus in Aegypto erigendum* (quod etiam post Christum natum factum est) & Assyrios credituros. Et c. 66. dicitur: Ex gentibus Levitas & Sacerdotes DEO electum iri, sed hoc stante lege Moſis fieri non potuit, sanè lege Moſis Deut. c. 12. v. 14. expressè prohibitum, in alio loco altare erigere & holocausta offerre, quàm in eo, quem DEUS in aliquâ tribu Israelitarum electurus erat. Hunc autem postea 2. Regum c. 24. v. 19. & 2. Paralip. c. 3. v. 1, designavit in Jerusalem. Proinde ex Oraculo Esaia c. 19. v. 19. manifestò deducitur, legem illam Moſis abrogandam fore tempore Messie. Et Psalmo 109. prædicatur Messias Rex & sacerdos in perpetuum instar Melchisedech futurus, non instar Aaron add. Malachia. c. 1. v. 11. & Daniel c. 9. v. 27. Ubi disertè Angelus dicit: *Christum aboliturum sacrificia & hostias.* Et secundum hæc Vaticinia jam ultra 1600. annos sacrificiis, templo, Levitis & sacerdotio carent Judæi. Væ igitur ipsorum pertinaciæ, quæ scientes volentes in æternum præcipitantur exitum! Et hanc execrationem atque abjectionem Judææ gentis à Vero DEO, ipse Moſes & Prophe-

ta

ta praeviderunt, ut patet Deutero. cap. 32. v. 29. seqv. Esaias cap. 8. v. 14. & 17. de Messia vaticinatur: Erit vobis, nempe fidelibus, in sanctificationem, in lapidem autem offensionis & in petram scandali duabus Domibus Israel, in laqueum & ruinam habitantibus Jerusalem; & cap. 2. v. 6. Projeciisti Domine populum tuum Domum Jacob. Item cap. 6. v. 9, 10, 11. expresse jubetur vates Judæis execrationem & indurationem perpetuam prædicere, nonnullis tantum ex iis ad fidem conversis exceptis, qui semen sanctum futuri sint. Et cap. 29. v. 14. Ecce ego addam ut admirationem faciam huic populo, miraculo grandi & stupendo: *Peribit enim Sapientia à Sapienibus ejus, & intellectus prudentium ejus abscondetur.* Idem, cap. 50. v. 1. DEUM repudium Judæis missurum, & Synagogam abjecturum vaticinatur, cujus loco vocanda erit Ecclesia Christi. Quod etiam Jeremias sapius repetiit. Et Zacharias cap. 12. 13. & 14. Unde divinis Oraculis convictus Rabbi Maimon. P. 1. lib. More Nevochim cap. 71. prolixè fatetur: Multas „scientias de veritate fidei è gente Judæa periisse, „nec nisi pauca ejus vestigia & indicia compare. „re, quæ sunt velut grana & parvi nuclei magnis involuti Corticibus, ut omnes iis enucleant, „dis laborantes existiment, nullam prorsus inesse, „sanæ doctrinæ medullam. „

§. 14. De Doctrinæ Christianæ sanctitate & moralitate non inveniunt neque Gentiles neque Judæi quod objiciant; quæ enim Religio unquam

DEI Majestate dignam Pietatem internam? quæ
 Charitatem, unicum humani generis Vinculum?
 quæ patientiam, gloriosam hominis pii fortitudi-
 nem, quâ omnia sustinet temporalia, ut lucretur
 æterna, in quibus summum suum bonum repo-
 suit, docuit? Imò quæ Secta in his tam altis no-
 titiis omne Officium hominis comprehendere po-
 tuit. Gentiles sparsim multa viderunt, sed in-
 certi sine vitæ divino Magistro quid statuerent,
 non respuerunt. Judæi externum verbi legis
 divinæ corticem & typum pro re ipsâ apprehen-
 dentes usque adeo tenaciter illis crepundiis adha-
 serunt, ut in ceremoniis legis occupati, nullis Pro-
 phetarum acclamationibus in viam rectam ratio-
 nabilis Cultus DEI & Charitatis revocari potue-
 rint. Mahometani brutâ cœcitate impostoris
 sui fabulas secuti, jam impletos per Christum ty-
 pos revocarunt, inque externis hujusque sæculi
 bonis omnem cultum divinum, omnem beatitu-
 dinem & spes suas reposuerunt. Enimvero, quod
 Apostolus 1. Corinth. c. 1. v. 23. profiteretur.
 Nos prædicamus Christum crucifixum, Judæis
 quidem Scandalum, Gentibus autem Stultitiam
 hoc etiam nos proh dolor! adhuc obtinere expe-
 rimur. Judæi enim sensu reprobo & desperato
 blasphemii cognitionem illam sublimem, *De Tri-
 nitate Divina, de Filio DEI incarnato,*
 & infami crucis supplicio affecto, *de gratiosis-
 sima Spiritus Sancti cum fidelibus,* post eviden-
 tem ejus de Cœlo in Apostolos Christi descensum,
 conjun-

conjunctione, quâ internas hominis credentis vires sanctificat, ut calcatis omnibus Excelsis mundi, per pessima quæque tormenta, patiendo ad Coronam æternam contendat. Sed præter amplissimæ articulorum horum argumenta à Theologis per tot sæcula collecta, pauca hæc, in confusionem blasphemæ oris, collegi. Primum quidem absurdum nihil docent Christiani, licet altissima hæc mysteria divina, stulto & obstinato Judæo aut gentili videantur incomprehensibilia. Arqui Judæus legit in ipso capite seu initio Geneseos, à Moyse diserte *Deitatis Trinitatem* assertam esse, inquit enim Bereschit Elohim bara Schamaim ve Harez. h. e. In Principio *DII* creavit coelos & terram, qua pluralitate Deitatem totam exprimere voluit (potuisset enim alias dixisse El. h. e. *DEUS*) de quo rursus singulariter pronunciat c. 2. v. 4 *Jehovah* h. e. *Dominus*, nempe Pater creavit: In principio h. e. in Filio suo, seu Sapiencia sua, nam Bereschit Proverbiorum c. 8. v. 22. expresse denotat Sapienciam, quam in principio possedisse dicitur Dominus. Ideo Chaldæus pro una eademque voce hic habens Principium aut Sapienciam, ita vertit: In Sapiencia creavit *DEUS* cælum & terram. Et Propheta in persona Messæ Psalmo 39. v. 8. Ecce venio, in Capite libri (Hebra. in volumine) scriptum est de me. Porro distinctus à *DEO* Patre & Sapiencia ejus dicitur *Ruach Elohim*, Spiritus Deorum ferebatur super aquas. Talis autem in plurali de *DEO* prædicatio sæpissime in Moyse & omnibus Prophetis occurrit. Hinc apparitiones

ritiones sub specie aliqua humana, quoties nomen
 Jehova (quod DEO soli proprium esse fatentur
 Judzi) additur, Filium DEI intelligi debere ma-
 nifestum est, Sic Genes. c. 18. Exodi c. 3. v. 19
 & 34. 6. ubi ipse Dominus Jehovah de Domino
 Jehovahh prædicat gloriam, quod in immensa
 ejus misericordia consistat, add. Numer c. 14. v. 17
 Exodi c. 23. v. 21. DEUS dicit de Angelo quem
 ante Israelitas missurus erat, *in esse ei nomen ejus.*
 Num hoc de Creatura saltem cogitari potest, non-
 ne evincit esse in Deitatis Unitate personarum di-
 versitatem? Numerorum c. 6. v. 24. 25. & 26.
 DEUS nomen suum benedictione populi invo-
 candum trina DEI Jehovahh appellatione prædicat.
 Psalmi 32. v. 6. Trinitas Sacrosancta diserte præ-
 dicatur ibi: *verbo, Domini Jehovahh, cælesti-
 mati sunt, & Spiritu oris ejus, omnis virtus
 eorum.* Esaïas c. 6. v. 3. v. dicit Angelos Sera-
 phim adorantes & Trisagio laudantes DEUM.
Sanctus, Sanctus, Sanctus Jehovahh Zabaoth.
 i. e. Dominus exercituum, quam Angelorum
 Odam de Trinitate DEI antiquos Rabbinos acce-
 pisse, ex Targum R. Jonathan, & commentario
 R. Simeonis probat Galatinus 1. 2. c. 1. Et Haggai
 c. 2. v. 6. *DEUS Dominus Exercituum, cum
 Verbo suo, & Spiritu suo, sese præsentem fore
 offert Ecclesiæ suæ.* Proverbiorum c. 30. v. 4.
 Verba de DEO Patre, quem patrem senem, &
 eum Filio æterno, quem infantem Senectutis vo-
 cant Rabbini, intelligi debere, ipse R. Mos. Had-
 dersan

dersan in Comment. ad Genes. 44. docet, vid
Galatin 1. 2. c. 5. Philo Judaeus in Tr. de Agri-
cult. ante medium, DEUS concinnissimum or-
dinem creaturarum omnium tanquam Pastor ac,
Rex regit jure legeque, praefecto his recto sermone,
primogenito Filio, qui curam sacri hujus gregis,
tanquam magnus Prorex in se recipiat. Hæc viri,
Judæi verba, qualia illi antiqui Rabbini sapiens elo-
cuti, brutali recentiorum Pseudo Israelitarum fu-
rori opponenda. Caterum Sapientiae vocabu-
lum in Proverbiis Salamonis dupliciter sumitur.
(1) pro Conformitate D E I essentiali h. e. æterno
DEI Filio. c. 1. v. 7. & c. 9. v. 10. & c. 14. v.
26. 27. in quibus locis in hebræo textu vox timor,
potius sequelæ, imitationis seu Conformitatis si-
gnificationem retinet. Et hæc Conformitas seu
D E I Filius ab Esaia c. 11. v. 2. Spiritus con-
formitatis DEI, à Mose Gen. 1. v. 26. Represen-
tatio & similitudo DEI, a Paulo Coloss. 1. v. 15.
Imago D E I invisibilis, ad Hebræos c. 1. v. 3.
Splendor Gloriæ & expressa Imago substantiæ Dei
vocatur. De hac sapientia D E I Essentiali, tre-
mendum Essentiæ Divinæ proprium & singulare
nomen Jehovæ pradicatur Proverb. c. 2. v. 6. &
c. 6. v. 16. & c. 3. v. 32. (2) pro quadam
habituali seu actuali hominum conformitate & se-
quelæ D E I, quæ D E O omnibus viribus assimilari
pji conantur. Unde homo Gen. c. 1. v. 26. 27.
dicitur creatus in Imagine DEI, secundum simili-
tudinem ejus, nempe in Justitia & Sanctitate Veri-
tatis. Et Proverb. c. 31. v. 5. & c. 3. v. 34.

Filii similitudinis dicuntur. Cujus Conformitatis nostræ cum D E O & sequelæ ejus, docet Salomon Proverb. c. 1. c. 7. & 20. septem esse gradus, quorum tres priores sunt incipientium, tres sequentes continuantium, ultimus perficientium, insinuati per septem columnas. c. 9. v. 1. Quod autem stulto Judæo absurdum videtur, D E U M concipere posse, ipsi D E O apud Jesaiam cap. 66. v. 9 „prædicare visum, ibi: *Nunquid Ego, qui alios*
parere facio ipse non pariam, dicit Jehovah,
si Ego, qui generationem aliis tribuo steri-
lus ero, ait Jehovah D E U S tuus. Quo loco non tantum de Ecclesiæ Christianæ ubertate, sed & Messia Filio suo unigenito mittendo agit.
 „Proinde rejice Judææ fluxiones tuas, & divisio-
 „nes & sectiones, & quod de naturâ incorporeâ
 „cogitas tanquam de Corpore, & fortasse dignum
 „quid generatione D E I cogitabis: Ita à mente
 „illâ supremâ omnes mentis nostræ imperfectio-
 „nes rejiciamus, eamque magis admiremur, quam
 „aliquid illâ dignum concipere nos posse speremus, & tum de eâ Orthodoxæ sentiemus, cum
 Greg. Nazianzeno Orat. 4. de Theolog. dico. Nam homo quia vastissimo animo impressam habet imaginem Divinam, Trinitatis Divinæ quoque in se ipso videt vestigia; Tres certe principales animadvertit facultates animæ (1) *Mentem* vim illam perpetuo activam, quâ vivit anima, & vitam cæteris communicat (2) *Intellectum* à Mente Conceptu spirituali genitum, per quem non solum res
 alias

alias sed & ipsam se cognoscit. (3) Ex intellectu
 rursus producit *Voluntatem*, per quam omnia cæ-
 tera, sed pleraque nostri causâ, amamus. Sunt
 hæc tres facultates manifesto in nobis distinctæ, neq;
 enim semper intellectu aut voluntate operamur, &
 nihilominus Mens nunquam otiosa est. Et hoc
 quidem *agere, intelligere & velle*, non tres ani-
 mæ aut tres vitæ in nobis sunt, sed *una anima, una*
vita. Hic typus in anima humana (multo ma-
 xime ante lapsum Protoplastorum, quo vivam
 imaginem D E I amiserunt, obscuro fumosoque
 vestigio tantum remanente) ita exprimit Genera-
 tionem Filiâ DEO Patre, & Processionem Spiritus
 Sancti ab utroque, quem admodum litera expressa,
 aut Effigies depicta, de animo scribentis aut ori-
 ginali vivo testantur. Supremas scilicet lineolas
 & imperfectam superficiem monstrant, sed ut ta-
 men ingenium aut ipse homo cognosci quodam-
 modo queat: Ita Characteres Creaturæ impressi,
 levam & ipsius D E I perfectioni vix comparandam
 effigiem, sed tamen DEUM, qualis est quodam-
 modo demonstrant. Ordinem autem in Trini-
 tate esse, non infert tempore aut Essentia aliquid
 prius vel posterius, sed ideo tantum, quia non
 possunt vicissim reciprocari, e. g. rectè dico Cæsa-
 ris imaginem, non reciproce Imaginis Cæsarem,
 tali quoque pacto rectè dicitur à Patre Filius, non
 Pater a filio, quod itidem in anima nostra conspi-
 cuum est, eodem enim momento, quo mens ali-
 quid intelligit sive scit, scientiâ directâ intelligit,
 & scit se hoc scire *Scientia Reflexâ*, duæ autem istæ
 Scien-

Scientiæ, quia sunt relativæ, naturâ & tempore simul sunt, hoc enim naturâ prius est, quod sine altero esse potest, sed scientia directâ sine reflexa nunquam neque fingi potest, de quo si placet post multos pulchre & compendiose legi potest Illustrissimi Luca Opalinski Marschalli Regni Poloniæ de Officiis lib. 3. c. 1.

§ 15. Ego ad finem propero & Gentilibus pauca replico: Sublimem illam de S. Stâ Trinitate in DEO doctrinam, ad ipsorum quoque Philosophos pervenisse. Nam Ternarium numerum Pythagoræi tanquam perfectissimum summo DEO assignarunt, a quo principium & medium & finis est, quod notat Servius in illud Eclogæ Virgil. 8. v. 75. Numero DEUS impari gaudet. Et Aristoteles l. 1. de Cælo c. 1. ibi: Finis enim medium atq; Principium ipsum *omnis* nomen habet, hæc autem *Trinitas*: Quapropter & in Deorum Sacrificiis celebrandis hoc naturæ numero uti solemus. Plutarchus quoque in lib. de Quæstionibus Platoniciis quæst. 4. §. 1. At vero quævis *Unitas triangulus est &c.* Et Idem in lib. de exilio § 7. *Unus Rex & Princeps DEUS Principium, Medium, Finemq; complexus universi &c.* Scilicet multa ex traditionibus antiquissimis, aut ab Hebræorum Revelationibus ad gentiles quoque manarunt. Judæos autem antiquos exactam Trinitatis notitiam habuisse, passim ex libris ipsorum constat, præsertim ex Tabulis Caballisticis illorum sive Schephiroth, ubi

(1) כתר Kether. h. e. *Corona*. (2) בינה Chochmah. h. e. *Sapientia* (3) בina. h. e. *Intelligentia*, Sacrosanctam in Deo Trinitatem indigitant. In libro autem Jerzirahe expresse docent, has dictas Tres Mentes Divinas, sive tria Lumina prout ipsi dicunt, uniri in Centro uno. Quæ Symbolica & Cabbalistica Judæorum Theologia cum Moyſis Genes. c. 1. exacte congruit, de quo supra dictum. A Judæis igitur Pythagoras Tabulam suam divinam didicit, in quâ tres primi & summi numeri correspondent Cabbalæ Judæorum in Symbolicè docendo mysterio S. Stæ Trinitatis, ponitur enim. (1) Ἐανὸς πύργου. h. e. *Jovis turris*. (2) Επιστήμη h. e. *Scientia*. (3) Φρόνησις h. e. *Prudentia*. Cæteri septem numeri Græci Hebræorum Cabbalæ correspondent. Ab hoc Discipulus ejus Plato didicit Tres in DEO hypostasies effari. (1) τ' αγαθὸν. e. *Bonum & fortem*. (2) Νῦν καὶ λόγον h. e. *Rationem* (3) ψυχὴν. h. e. *Vitam*. De quo vid. Plato in 6. de Rep. ante finem, In Epistolâ ad Hermiam, & in Epimenide Plotinus illustrissimus Platoniorum Enneade. 3. l. 6. & Ennead. 4. l. 4. c. 9. Ipse quoque agnoscit Triadem illam S. Stam in Deitate: Hanc tertiam verò appellat ἐρῶντιαν ἀφ' ἐξουσίας. h. e. *Cælestem Venerem*, Spiritus enim sanctus quid aliud est quam amor cælestis. Talia etiam occurrunt apud Proclum Philosophum Platonici-

cum

cum, 1. 2. & 3. in Parmenidem. Adde ex
Platonis Timæo, ubi multa de *DEO Prin-*
cipe, de Opifice, & de Animâ mundi. Ulterius
propagatam esse eam Triados Divinæ Traditio-
nem, notatur in simulachris tribus, in templo Ca-
pitolino collocatis Romæ, quæ à Phrygia in Ita-
liam à Trojanis exulibus advecta dicuntur. In
Phrygiam autem ex Samothrace à Dardano, cir-
citer 800. annis à diluvio, secundum Euseb. in
Chron. Hos tres DEOS Romani Penates, sed
Samothraces *Καβείρες*, Cabiros vocarunt, & fu-
erunt. (1) Jupiter. (2) Minerva. (3) Juno.
quasi ille *Jehovah pater.* (2) *Sapientia*, è Ce-
rebro Jovis nata. (3) *Amor & delicia Jovis,*
seu Jehova. Et quod duas posteriores in fœ-
miniq; flexerint significationes, eo ipso corre-
spondent Cabbalæ Judaicæ innuendo. (1) Sapi-
entiæ fecunditatem, per quam omnia creata sint
(2) Venerem seu Junonem h. e. Amorem DEI
in seipso, & extra se in creaturas. Vestigium
tantæ traditionis in Senecæ l. de Consolatione ad
Helviam cap. 8. quoque extat, ubi inquit Philo-
sophus; Id actum est ab Illo, quisquis Formator
Universi fuit, sive ille *DEUS potens omnium.* (2)
sive *Ratio* (quasi diceret *λόγος*) Ingentium ope-
rum artifex. (3) sive *Divinus Spiritus* Multo prop-
rior nostræ veritati Philosophia Gentilium fuis-
set, si tradita ab Antiquis magis laborassent eluci-
dare, quàm ea quæ comprehendere non potuerat
refutare. Præsertim Aristoteles, qui totus in dispo-
nendis

nendis ex ratione & naturâ humanâ spontè fluentibus axiomatibus fuit, reus postulatur, diræ Corruptionis priscae Philosophiæ, quæ enim ultra rationem suam arcana esse invenit tradita, tanquam absurda, quia rationis suæ vires transcendentia, à Philosophiâ penitus refecavit, & quibus modis potuit evertere conatus est. Proinde Platonem arcana illa magis ruminantem, ignarus ipse omnium, exposuit risui,

§. 16. Alterum Christianæ Revelationis summum quoque Mysterium de Filio DEI in Carnem, per nativitatem ex Virgine, Venturo, & Crucem tandem passuro, ad Gentiles quoque, ex longâ Patriarcharum Traditione penetravit. In Carminibus certè Sibyllinis, reliquias antiquissimæ Patriarcharum de filio DEI in Carnem Venturo traditionis fuisse, constat ex fragmentis eorum carminum, passim à primæ Ecclesiæ Doctoribus allegatorum. Sic Lactantius lib 4. Instit. multos versus Sibyllæ Erythreæ refert, tanquam tunc notos universis Literatis. & §. 15. benè addit: Non dubito, quin illa Carmina prioribus temporibus pro deliramentis habita sint, cum ea nemo, tunc intelligeret. Et Augustinus l. 13. contra Faustum cap. 15. Quantum distat de adventu Christi inter prædicationem Angelorum & Confessionem Daemoniorum, tantum inter Auctoritatem Prophetarum & Curiositatem sacrilegorum, nempe Hermetis, Orphei & Sibyllarum. Nihilominus sicut per Balaam Idololatram vera DEUS de populo Israel, Messia & aliis propheta-

vit

vit Numerorum cap. 24, ita Sibyllarum, Hermetis Trismegisti, Orphei, & aliorum ignorantium Civitatem DEI, tam grandia mysteria sua per Traditionem ad eos derivata, DEUS etiam Gentilibus prædicare permisit. Ficta esse hæc Carmina dici nequit, nam & Virgilius Eclogâ 4. secundum ea tempore Augusti, Nativitatem DEI adesse indicit, vers. 4. &c.

- „Ultima Cumæi venit jam Carminis ætas,
- „Magnus ab integro sæclorum nascitur ordo,
- „Jam redit & Virgo, redeunt Saturnia Regna,
- „Jam nova Progenies cœlo demittitur alto!

Et circâ hæc tempora secundum Promiseionem DEI per Prophetas, Christus Jesus quoque natus est. Sic Cicero lib. 2. Divinat. §. 54. ex Carminibus Sibyllinis refert, esse in quibus Acrostichis observeretur à Vate, igitur ait minimè insaniente sed doctissimâ. Atqui tale Carmen Acrostichi cum referunt ex Sibyllinis libris, qui tunc passim notissimi fuere, Eusebius l. 5. de vitâ Constantinî Græcum, cujus literæ initiales per singulos versus deductæ effecere: *Ἰησὺς Χριστὸς Θεὸς υἱὸς πατρὸς σωτὴρ*. h. e. Jesus Christus DEI Filius, Servator, Cruz. In quo Carmine multa de Nativitate & passione Jesu Christi Vaticinata est Sibylla. Exhibet latinam versionem Carminis ejus Augustinus. l. 18. de Civit. DEI. c. 17. Præterea vel ex eo absurdum aut ignotum Gentilibus (DEUM ex homine imò hominem à DEO ex Virgine pronasci debere) non fuisse, probo eo, quod de Platone refert Plutarchus Sympotiacorum lib. 8. Quæst.

1. &c

1. & Laërtius in Vitâ Platonis §. 2. Scilicet, Aristonem maritum Peryctiones à Concubitu conjugis recenter ductæ, ab Apolline prohibitum fuisse, donec Virgo pareret, peperit autem justo tempore Platonem. Cujus rei meminit ex iisdem autoribus quos allegat Laërtius, S. Hieronymus l. 1. adversus Jovinianum. De passione autem & Cruce Christi, præter dictum carmen Acrostichicum etiam alii fuere Sibyllæ versus, qui allegantur passim apud Patres, Unum hæc vice ex Sozomeni l. 2. Tripart. c. 18. & l. 2. Histor. c. 2. adduco: " O lignum felix in quo DEUS ipse pependit. Ex carminibus Sibyllinis multa Poëtæ mutuo acceperunt. Plato igitur sapissimè arcana talia in Dialogis narraturus, Poëtæ allegat, sic lib. 2. de Rep. ex Æschylo adducit: *Iustum omnia mala passum, in Cruce suspensum iri.* Fuit autem triplex apud veteres forma Crucis: Decussata X, Commissa T, Immissa †. Omnium figurarum harum miræ notæ, apud Judæos & Gentiles, diu ante Christum fuerunt, quæ hieroglyphicam Christi Jesu Crucis significationem habuere. De Decussatâ cruce nota est Pythagoræ Philosophia, quâ Principium omnium, Bonum, Unum, numero quaternario, qui omnes simplices in sese complectitur, simile, Tetractyn appellavit, & tali Crucis decussatæ Symbolo figuravit, per quod etiam sanctissimum illi fuit Jusjurandum, de quo Plurarchus l. 1. de placit. Philosoph. c. 3. §. 5, & L. de Iside. §. 56. Quò collimavit Plato

in Timæo de summâ virtute Mundi, quam ex se
 DEUS produxit, differens, ait: *ἐξίαζεν αὐτὸν ἐν
 τῷ παντί.* h. e. (prout Cicero in libro: de Uni-
 verso, in medio vertit) *Decussavit eum, & in
 Universum seu orbem torsit:* Quasi in formam
 crucis expandit eum in toto mundo. Commis-
 sis crucis signum Judæis in serpente, quem de tali
 cruce Moses suspendit, ut qui aspicerent sanaren-
 tur. Numer. cap. 21. v. 9. Et Ezechielis cap. 9.
 v. 3. Dominus jubet Angelum signare signo
 Thau frontes piorum. Thau verò antiquum He-
 bræum nostro Græco & Latino simillimum fuit,
 nempe in formâ crucis, quod probat S. Hierony-
 mus da Ezechielem c. 9. Et hæc visio Ezechielis
 repetita in Apocalypsi cap. 7. Nam radix Jesse,
 patris David, nempe Messias tali signo Gentibus à
 DEO elevandus ab Esaia cap. 5. v. 26. & cap. 11.
 v. 10. prædicebatur. Crucis hujusmodi notas
 inter sacras & hieroglyphicas literas Ægyptii olim
 habuere, nam pluribus columnis ansatum Thau Ὡ
 incisum repertum est, unumque tale Idolum Sera-
 pidis manu tenuit; Cujus literæ, periti sacerdotes
 arcanorum signorum, dixerunt hanc fuisse Inter-
 precationem: *Vita Ventura*, Quod referunt Ruffi-
 nus. lib. 2. Histor. c. 29. & Socrates l. 5. cap. 17.
 Socomenus. l. 7. cap. 15. & Suidas in voce *σαυγῆ*.
 Caterum Idoli illius Alexandrini Magni Sarapidis
 nomen à Saraph. h. e. Serpens derivatur, qui
 æneus in deserto à Moïse in salutis signum respici-
 entia

entibus ægris elevarus & typus Messiae venturi fuit. Plutarchus l. de Iside §. 33. autumat gaudium & lætitiā hoc nomen innuere. Et Porphyrius insignis idololatriæ defensor, se certo comperisse ait, Saraphim seu Seraphim eum DEUM Ægyptiis vocatum fuisse, qui malignis Dæmonibus imperaret, atque vim eorum qui miseros mortales impetunt coërceret, propterea eundem DEUM hoc Symbolum Crucis hominibus monstrasse, quo furiae malignæ expellerentur. Insigne quoque fuit Mercurii & Æsculapii Ægyptii, thau seu virga serpente circumplexo T, hujus autem Mercurii officium fuit, animas defunctorum in suas sedes, secundum merita, transferre, ideò in feni Jovis & Serapidis nomen quoque habuit, vid. Plutarchus l. de Iside & Osir. & Horatius. l.

1. Ode 10. ibi. v. 16.

„ Tu pias lætis animas reponis

„ Sedibus, virgâque levem coerces

„ Aurēâ turbam, superis Deorum

„ Gratus & imis.

Hoc quid aliud, quàm æterni Medici Filii DEI hieroglyphicon fuit. Svavis est fabula Ethnicorum de Polluce & Castore fratribus, illò immortali hoc mortali, sed nimio amore illius ex inferno, quo Pollux descenderat liberato, unde Pollucem Dioscoron h. e. DEI filium & σωτήρα h. e. Salvatorem appellarunt. De quo Plutarchus Libro de Philadelphia sive fratrum amore, in

X 2

princ.

princ. & §. 12. ait: Pollux ne DEUS quidem,,
 solus sed Semi DEUS unâ cum fratre esse vo-
 luit, ac in partem moralitatis venire, ut eum im-
 mortalitæ suâ impertiret. Ideò mysticum signû,,
 horum fratrum apud Sparciatas in veneratione
 fuit, scilicet duplex crux immissa quæ

αἰδεύματα five simulachra, vocarunt: *Δόνατα*.
 Dokana h. e. Trabalia. Tandem luce horum
 mysteriorum, post adventum Christi obortâ, si-
 gnum cui Tyranni infami supplicio damnatos,
 Saranæ instinctu in Contemptum affigere soliti
 erant, nempe salutaris patibuli. h. e. Crucis,
 militaria insignia & Labara Imperatoria suâ figu-
 râ ornavit, de quo Prudentius l. 1. contra Sym-
 machum v. 487. canit.

„Christus purpureum gemmanti textus in auro
 „Signabat labarum, clypeorum insignia Christus.

§. 17. De tertîa sacrosanctæ Trinitatis perso-
 nâ, Spiritu Sancto, non est quod fusè agam, nam
 quæcunque Trinitatem evincunt, simul Spiritum
 Sanctum demonstrant, quibus selectiora quæ-
 dam dicta S. Scripturæ addimus. (α) 2. Sa-
 muelis. cap. 23. v. 2. David Propheta ait: *Spi-
 ritus Jehovæ locutus est per me:* (β) Zacha-
 riæ. c. 7. v. 12. Non audiebant verba illa quæ
 mittebat *Jehovah Zabaoth in Spiritu suo,*
 per manum Prophetarum priorum. (γ) Quod
 Psalm. 77. v. 17. & 18. Provocarunt Exechum
 in solitudine, & tentaverunt DEUM in corde suo.

Hoc

Ho
 &
 Es
 mi
 cap
 dec
 1.
 Ge
 ten
 Nu
 per
 se,
 ev
 Do
 rita
 mu
 hov
 Spir
 ape
 à fa
 ego
 cap
 el. c
 um
 28.
 ralis
 carn
 The
 hun

Hoc Esaias cap. 63. v. 10. Ipsi rebelles fuerunt
& irasci fecerunt *Spiritum Sanctum ejus.* (d)
Esaiæ cap. 48. v. 16. Nunc Dominus *Jehovah*
mittit me & Spiritus ejus. Idem de Messia
cap. 42. v. 1. Dixerat; Ecce hic est Servus meus,
dedi *ei spiritum meum.* add. ejusdem cap. 11. v.
1. & 2. cap. 44. v. 3. & cap. 36. v. 26. (e)
Gemina quoque Genes. cap. 6. v. 3. Non con-
tender Spiritus meus ulterius cum hominibus.
Numer. cap. 11. v. 25. Descenditque Dominus
per nubem *auferens de Spiritu qui erat in Mo-*
se, & datus septuaginta viris. *Cumque requi-*
evisset in eis Spiritus &c. v. 29. *& der eis*
Dominus Spiritum suum, Psalm 50. v. 13. *Spi-*
ritum sanctum tuum ne auferas à me. & 1. Sa-
muel. 10. v. 6. Requiescet super te Spiritus Je-
hovæ. Ibid. cap. 16. v. 13. De gratiosâ autem
Spiritûs Sancti in Apostolos & universos fideles
apertè vaticinati. Esaias, cap. 57. v. 16. *Spiritus*
à facie meâ egredietur & flatus (Consolatorios)
ego faciam (contritis nempe fidelibus.) Idem
cap. 44. v. 3. Effundam *Spiritum meum.* Ezechi-
el. cap. 36. v. 25. Spiritum meum dabo in medi-
um vestri. idem cap. 39. v. 29. Joel. cap. 2. v.
28. *Effundam Spiritum meum* (tempore corpor-
alis præsentiæ suæ. h. e. Messiaë) super omnem
carnem. Plura qui desiderat in amplissimis
Theologorum nostrorum voluminibus locum
hunc relegat. Ego ex S. Basilii lib. de Spiritu S.
X 3 cap.

cap. 35. breviter omnia complector, ibi: Per,,
 Spiritum Sanctum datur in Paradisum restitutio,,
 in regnum cœlorum reditus, in adoptionem,,
 filiorum reversio, Datur fiducia DEUM appel-,,
 landi patrem suum, Confortem fieri gratiæ,,
 Christi, Filium lucis appellari, æternæ gloriæ,,
 participem esse, & esse in omni benedictionis ple-,,
 nitudine, in præsentī hoc & in futuro seculo re-,,
 positorum bonorum, quibus interim per fidem,,
 fruimur, perindè quasi adsint, Gratiam velut,,
 in Speculo contemplantēs. Et hæc sunt myste-
 ria Christianorum Judæis & Gentibus Mahome-
 tanisque maximè abscondita, idè absurda judi-
 cata, quorum tamen veritatem & arcanam sancti-
 tatem Judæis & Ethnicis ex Oraculis, & ipsorum
 sapientum confessione demonstravim s, breviter
 quidem & compendio sed quod flexilibus inge-
 niis sufficere potest, cæteros ferreos & obstina-
 tos horrendo DEI judicio commendamus. Qui
 tortes intolerabili Jadæorum desertione irritatus
 per Esaïam prophetam cap. 6. v. 9. prædicare,,
 illis iussit: Vade & dices populo huic: Audite,,
 audientes & nolite intelligere, & videte visio-,,
 nem & nolite cognoscere. Excœca cor populi,,
 huius & aures ejus aggrava & oculos ejus clau-
 de, ne forè videat oculis suis & auribus suis,,
 audiat, & corde suo intelligat, & convertatur,,
 & sanem eum. Quæ tremenda abjectionis &
 damnationis sententia, non ex absolutâ DEI vo-
 luntate, sed propter impletam criminum men-
 suram,

suram, tanquam invito Domino & misericor-
di judici sed tamen justo extorta est. S. Scriptu-
ra eam vocat Indurationem: Sed non nisi ob
justas rationes judicii DEI, permissivè fieri, in
reprobis & incorrigibilibus constat ex textu Exo-
di cap. 7. v. 3. Collato cap. 8. v. 15. & 32. Hæc
autem non solum Judæos, Ethnicos Mahometa-
nos in reprobum sensum, ob innumeras à DEO
descissiones & contumacem Verbo & Spiritui
recalcitrationem, datos afficit, verum etiam col-
lueiem illam Atheistarum, Epicureorum, Liber-
tinorum, qui fidem sublimis de DEO cognitio-
nis, secundum pusillum suum intellectum & opi-
nionibus carni aptis præoccupatum, fingunt.
Hi plerumque sub pallio Christianismi Dignita-
tes, Magistratus & Imperia gerunt, & ambitio-
nis typho fascinati ad hujusmodi auctoritatem
in facis quoque aspirant, eadem, ne vis aliqua
major suis cupiditatibus obsit, secundum suam
statis rationem metientes. Tales Alastores ea-
dem DEI sententia damnationis (quæ consistit
in derelictione Spiritus Gratiae, cui mox Spiritus
malignus Impostor succedit, quæ ob justam pu-
nitionem ad tempus etiam renatis contingere
potest, uti David, 2. Regum cap. 24. v. 1. col-
lato cap. 22. v. 1. Et Hiskiae. 2. Paralip, cap.
32. v. 31.) in reprobum & obcæcatum sensum
agitat, ut videntes & cætera in secularibus rebus
prudentissimi, cœcutiant, neque salutis suæ viam
inveniant. Prudenter Rabbi Moses Ben Mai-

mon Tr. de Idololatriâ cap. 2. §. 4. differit:
 „ Non ad Idola solum prohibemur convertere
 „ cogitationes nostras, sed insuper ab animo no-
 „ stro cogitationes qualescunque ad aliquod ca-
 „ put è fundamento legis divinæ convellendum
 „ impellere aptas, arcere monemur. Siquidem
 „ iudicium humanum parvum ac imbecillum est,
 „ neque mortales Universi sine verbo DEI as-
 „ sequi possunt simplicem ac sinceram Verita-
 „ tem. Quod si unusquisque obsequatur co-
 „ gitationibus suis, comperiemus destructum iri
 „ mundum ob intellectus imbecillitatem. Et §.
 „ 5. nempe scrutabitur aliquandò Idololatri-
 „ am, aliquando de Unitate DEI cogitabit, sit-
 „ ne Creator necne, quid sit suprâ quid infrâ,
 „ quid ante quid post, aliquandò perpenderit,
 „ Verane sit Prophetia an minus, nonnunquam
 „ utrum verbum DEI de Cœlo sit necne, neque
 „ novit regulas quibus ea dijudicanda sint, ut
 „ Veritatem agnoscat, atque sic delabatur in E-
 „ picureismum. Et §. 8. Epicurei verò sunt,
 „ qui consulunt cogitationes animi sui, ignari
 „ legis DEI, donec transgressi potissima ejus capita
 „ offendant per contumaciam & superbiam &
 „ dicant, nullum hâc in re peccatum esse. Enim
 „ verò similes sunt tales insani Hiænæ, bestiæ ad
 „ nocendum pecoribus sagacissimæ, sed cap-
 „ tui Venatorum nimium incautæ; Dummodò
 „ enim proclamant Insidiatores non est hic hiæna,
 „ patitur collum & pedes funibus constringi, do-
 „ nec

nec ad occidendum acclamantibus effugere frustra tentat. Usque adeo animæ miserrimæ periculorum homines illi incuriosi sunt, ut ante nulla exhortatione, nullis DEI piorumque castigationibus resipiscere velint, donec subito in portis æternitatis per mortem sese constitutos viderint. Horrendum exemplum ejusmodi securitatis, imò prodigæ perditionis animarum humanarum enarrat Del Rio Disquis. Magicar. lib. 3. P. 1. qv. 4. Sect. 2: de Mago quodam, qui Venetiis decem aureis emptos complures, qui vim Satanæ contemnentes, sanguine animas scripto obligaverant, paulo post levi toxici vehementis tactu occidit, & quasi legitime emptos Servos Satanæ æternæ tyrannidi adduxit. Væ Væ animabus eolusque pertinaciæ aut negligentiae suæ progressis! Scilicet eo perduxit miseros rimia ambitio, fastus, desperata in DEO diffidentia, aut amor luxus cujuscunque, hinc peccandi licentia, & ex sæpiori reiteratione securitas, mox stupor mentis, in quo Diabolus homines, justo judicio à Spiritu Sancto relictos, in odium DEI & Virtutum, usque adeo deducit, ut DEUM, & Angelos & Cælum & gehennam, bonum malumque post mortem ullum esse, negent, totamque naturam debellare malint, quam suo sopori infernali renunciare & evigilare. Sunt qui horrendâ procaciâ ipsius Diaboli apparitiones postulant, neque tamen obtinent: Non solum hi qui momentaneis Execrationibus hosti æterno

se devovent, sed etiam qui tam horrendo ausu insanam opinionem suam, Diabolos nullos esse, probare volunt. Sed aliquos, quorum futuram pœnitentiam & resipiscenciam DEUS prævidet, Immensa suâ misericordiâ ab hoc Satana commercio arcet; ab cæteris ipse Diabolus cautissimè abstinet, ut ipsorum tam audaci obsequio ad capiendos plures vesanos homines, tanquam illicibus infernalis auceps abutatur. Est etiam ubi DEUS non permittit Diabolo, ut præsertim potentioribus appareat, ne nimium orbi damno sint. Exempla tamen deploranda apparitionum dæmonis apud Del Rio, Wierum, Bodinum & alios permultos consignata legat, aut judicia adeat in quibus causæ veneficarum tractantur, qui tam supinæ est Vecordiæ, ut expresso DEI Verbo, systemati naturæ universæ (quod certè chorum Angelorum bonorum, uti ministros DEI, ita malos ceu carnifices sanguinarios post peccatum introductum necessario requirit) omnium gentium à sæculis constanter propagato consensui, præsertim Philosophis, denique quotidianis nequissimis operationibus Diaboli in suis mancipiis fidem habere non vult. Est subindè ubi Satan seipsum obtrudit apparendo hominibus pijs, aut tamen eum non desiderantibus, quale Exemplum consignavit Dominus à Seckendorff lib. de Statu Christianismi, in addit. ad l. 1. cap. 3. §. 6. De Nobili Thuringiæ sibi optimè noto, cui in juventute militan-

ti, &

ti, & de equo calceari nolente sollicito (procul
dubio impatienter, damnato more, dæmones
omnes exciente) vir ignotus obtulit glomus, quo
auri equi indito, cicur pedes fabro concessit. Multis
post annis militiâ exactâ Nobilis ille fortuito
glomus hoc cultro discidit, & in medio schedu-
lam reperiit, in quâ Hebraicis literis inscriptum
fuit; Dominus equi, modò is calceandi se po-
testatem daret, animam suam Satanæ addicit.
O si vel ex hujusmodi innumeris exemplis exe-
cratores maledici & hi qui Satanam nullum esse
contendunt, aut illi qui omni negotio artes &
superstitiones Magiæ proximas adhibent, respi-
scerent! adeò enim Satanas propinquus est cui-
que, ut sicut Leo rugiens circum eat, & quærat
quem devoret, huic admonet Apostolus Petrus
Epist. 1. c. 5. v. 8. resistendum esse fortiter fide
h. e. fiduciâ & resignatione in DEUM.

§. 18. Et quoniam rerum divinarum sci-
entia tot dubitationibus in animis hominum impu-
gnatur, merito in omni timore & humilitate
vigilandum est, ne etiam nobis venator tartareus
incautis & securis laqueos errorum injiciat. De-
plorandum certe argumentum corruptæ naturæ
humanæ est, quod cum in omnibus disciplinis col-
lectis ratiocinatione principiis assensum integrum
præbere consuescamus; In hac tamen sublimi, &
ad summum hominis bonum consequendum uni-
cè necessaria, post tot invincibiles rationes ex prin-
cipiis & notitiis ipsius naturæ deductas, tamen
semper

semper aliqua dubitatio, præsertim in tumidis, curiosis aut præfidentibus ingeniis reliqua maneat. Unde S. Augustinus lib: de quantitate animæ cap. 31. Si apud te fixum immotumque de aliquo constaret, quod esset vir bonus, eumque in larro- num convivio, quos persequeris, deprehende- res, atque aliquo casu antequam abs te interro- gari posset, moreretur, quamlibet causam pu- tares porius illius boni viri cum sceleratis con- junctionis & convivii, etiamsi semper te lateret, quam sceleris societatem. Igitur quam inique cum DEO Optimo Maximo agunt homines, qui licet tot argumentis de verbi ipsius veritate con- victi, tamen semper dubii quidquam sovent, & tam in doctrina quam vita DEI promissionibus pessimè diffidunt. Cum tamen si causam articuli alicujus reperire non possimus, nonne quærenda potius est vera quam falsa credenda? videlicet hic est Labyrinthus, portentosissimum illud humani ingenii opus, in quo plurimi diversissima vertigine occupantur. Nos autem obsequentes & humiles Jesu Christi discipuli, veri Civitatis DEI cives, in lumine revelati verbi DEI per tenebras & flexuo- sos hujus vitæ obscurosque ambulamus confidenter anfractus; Et docente S. Augustino de Civitate DEI lib: 19. capite 1. Rationem propter infi- deles quidem adhibemus, sed in iis quæ auctori- tate divinâ nobis jam sunt certa. Et Apostolo S. Petro in 1. Epistola. capite 3. vers. 15. Parati si- mus de spe ac fiducia nostra rationem reddere omni poscenti, Nihilominus eas argumentatio- nes

nes quibus impii simplicem nostram pietatem, ut cum illis in vertigine ambulemus, de via rectâ conantur avertere, si ratio refutare non posset, fides irridere debet. Iterum monente S. Augustino lib: 12. de Civitate DEI caput 17. Superest adhuc dubitatio mentis sibi nimium blandientis: *Itane igitur omnes Judæos, Gentiles, Mahometanos, & ceteros infideles, Solis exceptis Christianis piis & bonis, damnabis?* Reperit hæc intempestiva commiseratio suos patronos, de quibus jam supra Med. 4. Sect. 1. §. 1. egimus. Johannes Franc: Picus Comes Mirandulanus Theor. 1. de fide & ord. Cred. & Sixtus Senensis lib: 6. Biblioth. Ann. 51. admittunt distinctionem inter Implicitam & explicitam de Christo cognitionem, illam Gentilibus bonis attribuunt, quia quædam ignorant. Sed urinam tali assertionem & incertis conjecturis mitioribusque ratiociniis miseris Gentilibus Judæis & ceteris infidelibus beatitudo comparari posset, quis nostrum non libens subscriberet? Verum Augustinus, Epist: 99. ait. Aliter se habet sensus humanus, aliter justitia Creatoris. Oracula verbi DEI manifesta sunt. Matthæi caput 12. v. 30. Christus ipse dicit: Qui non est (totus nempe) mecum contra me est, & qui non congregat mecum, spargit. Actorum caput. 4. v. 12. Non est in alio aliquo salus, nec enim aliud nomen est sub celo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri. Idem plurima alia dicta S. Scripturæ

ionant

sonant. Hinc Augustinus lib: 18. de Civitate
 DEI caput 47. Etiam illos Sanctos & pios qui,
 extra Ecclesiam Judaicam vixerunt, nihilominus,
 ad Civitatem DEI & spiritualem Jerusalem per-
 tinentes, tamen ex divinâ Revelatione fide te-
 nuisse hunc, qui secundum Apostolum 1. Ti-
 moth. c. 2. Unus Mediator DEI & hominum,
 est homo Christus Jesus, qui venturus in carnem,
 sic antiquis Sanctis prædicabatur, quemadmo-
 dum nobis venisse nuntiatus est, ut una eademq;
 fides, per ipsum omnes in DEI Civitatem præ-
 destinatos, perducatur ad DEUM. Et Bernhardus
 Serm. 22. in Cantic. Quid vobis Philosophi,
 cum virtutibus, qui Christum DEI Virtutem
 ignoratis! Et iterum Augustinus Confess. lib 7
 caput 21. Aliud est de silvestri cacumine (h. e.,
 Sapientiâ humanâ Philosophorum) videre patri-
 am pacis & iter ad eam non invenire, & frustra
 conari per invia, circum obsidentibus & insidi-
 antibus fugitivis desertoribus, cum principe suo
 Leone & Dracone. Et aliud tenere viam illuc,
 ducentem curâ Cœlestis Imperatoris munitam.
 Quidam tamen illos gentiles excusare volunt, qui
 nihil de Christo audierunt. Sed & hibelli Impio-
 rum sunt Patroni, qui ut infideles servant DEUM
 crudelitatis arguunt. Rectius Augustinus Epist: 105.
 ad Sixtum; Nulla ignorantia damnatione
 immunis est, quia & ipsa ignorantia in illis qui
 intelligere non potuerunt poenapeccati est. Igi-
 tur in utrisque non est iusta excusatio, sed est ju-
 sta damnatio. Atqui vero Evangelium in uni-
 verso,

verso orbe prædicatum est omnibus gentibus &
 populis, adeò ut in Americâ cruces per Compita
 viarum & alia signa antiquitus prædicati Christi
 reperta esse, Historici ejusdem novi orbis referant;
 Quod si obstinatâ malitiâ & induratis post Satanam
 animis remotæ gentes, sicut Japanenses præterito
 seculo, Crudeli persecutione fidelium, Christia-
 nam ejecerint doctrinam, cui impatabunt DEI
 judicium justum? quod indignos porrò judicaverit
 hoc lumine, quod tamen per universum orbem
 terrarum adhuc splendet. De infantibus infide-
 lium ajunt nonnulli, posse eos singulari DEI
 gratiâ salvari; Sed hæc nobis non est à DEO
 revelata, quin potius expressa DEI obstant verba:
 nam infantes Infidelium promissionem eam quam
 Genes. caput 17. vers. 7. Exodi caput 20. vers. 5
 & Esaia caput 49. vers. 24. Actor. caput 2. v. 39
 Deus fidelium liberis dedit, non sunt nati. Sane
 tam infantes quam adulti plagâ serpentis infecti
 sunt, nec illos ætas nec hos ignorantia excusat,
 lege DEI incusante; Luunt quo digni sunt, infan-
 tes quia caro nati, quæ regnum cælorum introire
 non potest. Johan. cap. 3. vers. 5. 6. Adulti,
 non solum propter eandem maculam originalis
 peccati, sed etiam, cum voce naturæ ad agnitio-
 nem & cultum unius veri DEI excitantur, non
 quarunt, quomodo Deus verus colivelit. Quod
 si tam operose facerent, quam bella hostibus in-
 ferunt ut Regna ampla possideant, quam agros
 laboriose colunt, lucra per mare per saxa per un-
 das quarunt, non est dubium, quin Ecclesiam ve-
 ram

ram

ram Civitatem illam DEI, sponsam Christi in illustri loco constitutam, & lumen veritatis in monte DEI lucens, à malignantium coetu dignoscerent. Pauci ex gentibus Hecatazo fuere similes, qui etiam si omnibus Alexandri M. expeditionibus interfuit, neglectis aliis populis, de solis Judæis, custodibus tunc Verbi DEI, egregium librum, teste Suida, conscripsit, & animum ad legem Moysis verique DEI cognitionem versum prodidit. Proinde ô me felicem! exclamat S. Augustinus (dum in Apocalypsi Johannis cap. 7. numerum signo beatitatis signatorum, ex Judæorum tribubus 144000, ex cæteris gentibus autem turbam innumerabilem legit) ô inquit, me felicem! qui eo tempore natus sum, quo beatorum turba innumerabilis est!

§. 19. Sed noscum S. Paulo 1. Corinth. cap. 5. vers. 12 & 13. eos qui foris sunt, DEO judicandos relinquimus, & veritatem apud solos Christianos reperiri, satis pro compendii hujus ratione deduximus. Objectiones impias & mendaces reprobatæ Judæorum gentis, post tam clarissima DEI oracula indignas relatu censeo, quin etiam adeo absurdas, ex centonibus somniorum Thalmutisticorum eructant, ut à quovis sanæ nec præoccupatæ mentis facillime solvantur. Præcipua ipsorum circa exinanitionem *Miraculorum, & Resurrectionis Jesu Christi à mortuis, tum elutionem fidei Apostolorum & discipulorum, qui de doctrinâ & vitâ ejus testati sunt, est occupa-*
tio.

tio. Miracula autem à Christo edita nec Thalmut Judæorum diffitetur, sed blasphematur, facta fuisse ope Satanz. Atqui verò omnis doctrina Christi, quæ miraculis illis confirmanda fuit, directio Satanz contraria fuit, evertens cultum Dæmonum & immundos mores potenter arguens, quomodo igitur Adversario suo Cacadzæmones assisterent; Qui nunquam pro salute hominum, sed pro ipsorum damno miracula patrare possunt, Christus autem pro beneficiis hominum blasphemiam hanc passus est. Quodsi verò à DEO ipso profecta sunt, certè non sine maximâ causâ facta esse oportet: Sapientem enim Legislatorem decet, nunquam à Lege nisi ob gravissimam rationem recedere. Porro Resurrectionem Christi negant, qui in felle amaritudinis & in obligatione iniquitatis sunt, ut Divinam potentiam & Doctrinam Christi oppugnent: Verum duodecim testes fide digni, viri simplices ad fallacias tantas ineptissimi, nullo prorsus intuitu boni alicujus privati sui, (cum potius hanc doctrinam perpetua ignominia & supplicium comitarentur) tantum o veritatem oculis visam, eandem contigisse attestantur. Præterea rem vulgo tunc notam narrant, & ad quingentos alios testes, vivos adhuc qui unà Jesum Christum post Resurrectionem viderunt provocant, in Epist. 1. ad Corinth. cap. 15. v. 6. His autem Apostolis Christi nihil ab adversariis objicitur, quam simplicitas, sed eo ipso concedunt, tanto magis ineptos fuisse ad mendacia & rationes aliquas utilitatis. Tales testes & Legatos suos elegit, non altè sapientes, non potentes, non

nobiles. Sed quæ stulta sunt mundi elegit, ut confundat sapientes, & infirma mundi elegit, ut confundat fortis. Et ingnobilia mundi, & contemptibilia elegit DEUS, & ea quæ non sunt, ut destrueret ea quæ sunt, ut non gloriatur omnis caro in conspectu ejus, jactat S. Paulus 1. Corinth. cap. 1. scilicet hæc est altitudo sublimis scientiæ Christi, quæ humilia extollit. Quodsi igitur Christus secundum promissum suum non resurrexisset à morte, quàm dementes Apostoli fuissent ultro (cum mortuo Magistro iis tacere & cum Instrumentis paupertatis suæ tranquille vivere planè liberum fuerit) per contumelias, famem, labores infinitos, denique ignes, cruces & patibula Christi Resurrectionem prædicare. Porro ex admirabili, per hos simplices & ideotas, propagatione doctrinæ Christi, quàm magnum argumentum potentiæ & favoris DEI elicitur, qui vel ex debilitate humanâ propagantium virorum mundum coarguit, suspiciendū opus suum esse & idem reverendum. Commendabantur omnium Doctorum & Philosophorum Scholæ, Platoniorum Geometriæ singulari studio, Pythagoræ numerorum arcanâ scientiâ, Stoicorum Dialecticâ subtilitate, Peripateticorum historiâ naturali. Sola Apostolorum Christi simplicitas infacunda & inermis arcium humanarum, tam brevi tempore tam latè sese extendit, ut licet omnia ab hominibus & Diabolo experirentur impedimenta, à potestate Tyrannorum & Principum, egestate & fame, carceribus, flagris, Igne & ferro undique pressi & afflicti (Martyrologia quippe testantur, nut-

lâ peste vel bello unquam tot homines, quàm
ob confessionem Christi, permittente in con-
firmationem sanæ doctrinæ & confusionem Sa-
tanæ DEO, periisse) nihilominus vix dimi-
dio seculo Universum planè orbem, ipsos extre-
mos Indos & Americam penetraverit, Asiam, A-
fricam & Europam impleverit. Unde Augustinus
de Civit. DEI lib. 22. cap. 5. verè exclamat:
Non peritos Grammaticæ, non armatos Dialecti-
cæ, non Rhetoricæ inflatos piscatores, Christus,
cum retibus fidei ad mare hujus sæculi, eosque
paucissimos misit, atque ita ex omni genere tam-
multos pisces, & tanto mirabiliores, quanto ra-
tiores, ipsos etiam Philosophos, cepit. Et
Chrysostomus ad cap. 17. ad Rom. Tam cele-
bris ille & adeò jactatus apud gentiles Plato,
cum magnâ verborum suorum pompâ & illustri-
nomini opinione commendatus ter venisset in
Siciliam, ne unius quidem Dionysii Tyranni victor
docendo evasit, verum adeo misere vitam serva-
vit, ut ipsam libertatem perdiderit. At Paulus,
tabernaculorum opifex, non solum Siciliam &
Italiam sed totum orbem cursu suo penetravit,
& Theodoretus Serm. 5. de Curat: Græc. af-
fect. Plato ne Aristoteli quidem auditori suo,
pluribus sermonibus suis immortalitatem animæ
persuasit, nostri vero piscatores & publicani,
noster inquam Sutor ipsis Græcis & Romanis,
imo & Egyptiis, cunctis denique nationibus,
eundem articulum persuaferunt. Quod stultum
est hominibus, & quod infirmum est DEI, fortius
est hominibus! Hoc est, quod Esaias sapissimè
vatici-

vaticinatus: Apostolorum Christi prædicatæ mitis-
simæ doctrinæ ferocissimas beluas trucesque Leo-
nes colla cum agnis subdituros, & basiliscos atq;
aspides toxicum nequitia posituros. vid. caput II.
& passim. Ideo Prudentius lib. I. præfat. con-
tra Symmachum cecinit:

- „ Paulus Præco DEI, qui fera gentium
- „ Primus corda sacro perdomuit stylo.
- „ Christum per populos ritibus asperis
- „ Immanes, placido dogmate seminans,
- „ Immanesveta suas ut Ceremonias
- „ Gens pagana DEO sperneret agnito.

S. 20. Scilicet pertraxit ad Christum fero-
ces gentes vis occulta DEI, tum *Doctrina Chri-
stianæ præ omnibus aliis innocentia, Puritas,
sapientia, sanctitas Officii in DEUM & ho-
mines, & premii excellentia.* Omnes un-
quam religiones hujus tantum vitæ promiserunt
compendia, Christus solus verum summum bo-
num hominibus in futurâ vitâ æternâ aperuit. Præ-
terea nihil habet, quod non naturæ humanæ ra-
tionali convenientissimum, & conservationi gene-
ris humani sufficientissimum sit. *Præcipua est
Charitas, Vinculum illud perfectionis & socie-
tatis cum DEO & hominibus,* hanc Christus
omnibus religionibus & doctrinis ignoratam præ-
dicavit, nam quia per defectus *Æqualitatis, Com-
munionis & Immunitatis* (quæ in statu primo ade-
rant homini) necessitates vitæ corruptæ per *Infir-*
mitatem

mitatem, indigentiam & Laborem, & socie-
tas hominum turbata est, adeo ut jure scripto
Potestas, dominium & obligatio introducenda
 essent, unde innumerae dissensiones, oppressiones
 debiliorum, odia & bella orta sunt: Christus Domi-
 nus salutare gluten adinvenit, quo societatem ho-
 minum invicem amabilem & commendabilem fa-
 ceret, hoc est *Temperamentum Charitatis*, quo
 naturam pristinam hominum maximopere repa-
 rari voluit. Ratio enim dicitur, quod ea quæ sunt
 ejusdem speciei sint æqualia ad invicem & consub-
 stantialia, quæ suprema & potissima æqualitas est,
 sicut enim aurum auro ita homo homini naturâ
 par est, Charitas autem imparitatem hominum
 (ex indigentia tantum naturæ corruptæ introdu-
 ctam) lenissime exæquat, & est æqui & boni
 consummatissima Regula. De quo inter alios
 eleganter scripsit Illustrissimus Lucas Opalinsky
 lib. 2. de officiis cap. 1. & 3. pag. 278. Alter
 de *Necessitate ærumnarum piis patienter tole-*
randarum, articulus Christianis perinde singula-
 ris est & Illustris, Cum enim primæ Ecclesiæ
 Judaicæ, per multiplices ceremonias institutio, cui
 promissiones bonorum temporalium annexæ
 erant, in projectâ a Deo naturâ parum successisset.
 Christus veniens ab onere legum Moïsi nos qui-
 dem solvit, & nulla hujus vitæ mortalis bona sed
 æterna promisit, nihilominus sub conditione
Crucis & ærumnarum Christianis necessario &
patienter tolerandarum. In trahendis enim ad
 DEUM hominibus omnipotentia quædam est

ærumnarum, perimimur siquidem beneficiis bea-
mur pœnis. In Cœlum neminem nisi ardua de-
ducunt, illuc properanti per montium apices iter
est: Quo Christus ascendit per gradus, saltu venire
quid speres? Coram eo unica triumphandi causa
est, seipsum vicisse, tales candicare iussit in vesti-
bus quæ in Regno Innocentiæ purpura est. Igitur
debent hoc Privilegium ærumnæ Christo, quod
jam Felicitatis humanæ definito sint. Anathema
dicit universæ sapientiæ mundi, & vulgarissimam
de Felicitate Hæresin, opposito veritatis decreto
damnat. Delicatus es frater (inquit S. Hieron.
l. 2. ep. 6.) Si & hic vis gaudere cum Seculo,
& postea regnare cum Christo. Atqui hæc ratio
est quare Christus suos separavit à cætero mundo,
in quo pro peregrino non habetur quem canes se-
culi non allatrant. Hi quidem odere crucem,
neque mirere sunt nimirum fures & latrones. Cæ-
tera denique capita doctrinæ Christianæ gemi-
nam spirant Sanctitatem & Innocentiam. En com-
pendium ex libris Evangelii Christi, quod eruditus
Theologus contexuit: Christus, inquit, cœlestis
Doctor novum quendam populum in terris ad nor-
mam protoplasti instituit. (1) qui totus à cœlo
penderet, & omnibus hujus mundi præfidiis dif-
fusus, alio modo dives esset, alio sapiens, nobilis,
potens, felix, quique contemptu rerum omnium
quas vulgus admiratur, felicitatem summam con-
sequeretur. (2) Qui nesciret livorem aut invi-
diam, nimirum oculo & animo simplex (3) Qui
nesciret sputcam libidinem, utpote sponte prohibi-
tæ voluptati castratus, angelorum vitam in carne
medi-

meditaretur. (4) Qui nesciret discordiam & scissionem, quia omnia mala ferens vel emendans, (5) Qui nesciret jurare aut execrari, ut qui nec diffideret cuiquam, nec falleret quenquam. (6) Nesciret pecuniae & opum studium, ut cujus Thesaurus in coelis est repositus. (7) Non titillaretur inani gloria, ut qui ad unius Christi gloriam referret omnia. Neque sciret ambitionem, ut qui quo major esset, hoc magis se submitteret omnibus propter Christum. (8) Qui nesciret ne laceratus quidem irasci vel maledicere, nedum ulcisci, quippe qui de male merentibus bene mereri studeat. (9) Qui eam morum esset innocentia, ut vel ab Ethnicis ipsis comprobarentur. (10) Qui ad infantulorum puritatem ac simplicitatem veluti renatus esset. (11) Qui volucrum ac liliorum ritu, in diem sine anxietate, DEI Providentiae totas resignatus viveret. (12) Inter quos summa esset concordia, nec alia quam membrorum corporis harmonia. (13) Inter quos mutua charitas omnia faceret communia, ut sive quid esset boni ei succurreretur cui deesset, sive mali quidpiam, & tolleraretur aut sanè leniretur mutuo officio. (14) Qui doctore Spiritu Sancto sic saperet, ut sol & lux esset orbis, ut esset Civitas in edito sita, omnibus undique conspicua. (15) Qui quicquid posset, id omnibus juvandis posset. (16) Cui vita haec vilis esset, mors optanda aeternitatis desiderio. (17) Qui nec tyrannidem timeret, nec mortis supplicia nec ipsum Satanam unius Christi praesidio & aeterno premio fretus. (18) Qui modis omnibus sic ageret, ut ad ex-

tremum illum diem semper esset velut accinctus & paratus. Ecce ab ipso DEO Servatore monstratam brevem & sanctam Sionis viam, per quam non transibunt polluti impenitentes; Viā tam directā ut stulti non errent per eam Jesaia cap. 35. v. 3. Cui quicquid inter Christianos dissimile reperitur, perfectio exemplari, quod imitandum Christus proposuit non congruens, invium, & nisi seriā poenitentia eluatur, in salebras aut seropes & precipitia aeterna devium est.

§. 20. Sed Proh dolor! & nos cum S. Hilario in Epist. ad Imp. Constantinum M. fateri cogimur: Conscii nobis sumus, nihil aliud, post Nicēnam Synodum quā fidem scindi. Dum in verbis pugna est, dum de ambiguis, occasio est, dum de Auctoribus querela est, dum in studiis certamen est, dum alter alteri anathema esse cœpit, pauci jam sunt Christi. Enim verò hæc inter Christianos tanta dissensio & Controversia non obstat excellentiæ doctrinæ Christi. Nam vel imbecillitate judicii vel malitiā hominum in omnibus artibus & disciplinis eadem scissio usu venit, studiis enim & præoccupatis opinionibus Iudicium rectum impeditur. Et licet Christiani in articulis multis dissentiant, in primis tamen principiis conveniunt. Væ tamen illi, qui visam veritatem malitiosè etiam in minimo articulo dissimulans, scissionem inter fratres ejusdem confessionis Jesu Christi fecerit. Hinc enim DEUS iratus Mahometanæ & aliis horrendis hæresibus Christianos ut diluvio inundari permisit.

misit, ut gemina sua peccata Judæorum quondam criminibus, pari poenâ luerent. Christiani certè per Potestatum secularium Reformationem, mundo quasi colluvie aquarum in Ecclesiam admisso, mores quoque gentilium recepere: Præterea sicut olim Judæi, ita postea Christiani, revocato corrupto Judaismo, summam pietatis partem in operibus & ritibus externis collocantes, degenerarunt; Ideò meritò & iusto DEI iudicio horrendis Mahometh & aliorum blasphemiiis ac tribulationib⁹ visitati sunt. Potentes enim & nobiles & fortes (quæ nomina acres defensores Fidei & Patriæ tantum merentur) etiam nostrum plurimi, quid aliud spirant quam Tyrannidis immensum jugum imponere cæteris se inferioribus, sed tamen fratribus & unius Dei filiis? quid meditantur, quid indefesso labore lucrari satagunt, quam prædas gentium, & absolutum ab omni lege super liberum hominem instar jumenti dominium? Hi prodigè utuntur obsequioso vulgo, ut ferrum & flammam spargant in vicinos populos, imò in fratres & Parentes. Talibus totius vitæ rebus gestis Martyres Diaboli promerentur honores seculi & æterna tormenta gehennæ, ut ait S. Bernardus. Multi quorum opes stultitiam patiuntur, luxum in cibo, in potu, in veste, in incessu & sermone summam felicitatem sectantur, & membra Christi per plateas fame & siti tabescunt, illi ab pauperum necessariis suas abundantias colligunt. Imperita & ultrò rudis plebs, superiorum

riorum exemplis corrupta in diem vivit, tuta adversum DEUM adversum homines. Talis est maxima pars Christianorum, & ita filios educant, ut ætas parentum pejor avis det progeniem vitiosiore, staturâ quidem minorem sed malitiâ parem, instar serpentum. Interim pullatus Ministrorum DEI chorus clamat in Ecclesiâ, obsecrat, admonet, arguit; In viam salutis errantes reducere oves, pastores defudant, vociferantur Nuncii Christi foris, & Legati pacis amare deflent perditiones auditorum. Et cheu! dissipatæ sunt viæ eorum, ita ut magni parvi sublimes & infimi multi in semitam malint declinare tartaream. Unde furor Domini exarsit super omnem terram, populus in perversitate suâ surgit adversus populum, & contremiscunt columnæ Regnorum. Infernus desuper conturbatus est, in occursum adventus vasorum iniquitatis se invicem perdentium, quorum superbia & furor detrahetur ad inferos. (O Mucro Domini usquequò non requiesces! ingredi in vaginam, tuam, refrigerare & file!) Sed & docti pro plurimi feralibus odiis digladiantes, sicut canes rabie occæcati viam cœlestem perdunt, & cum cæterâ turbâ in securitate vitiis, & voluptatibus sæculi obdormiscunt damnato lethargo. Felices simplices sed sobrii & vigilantes ad vocem Sponsi sui! felices pii & humiles Spiritu, hi rapiunt cœlum dum cæteri sine corde volutantur in carne & sanguine; Quid autem his obest tardius inge-

ingenium, cum à DEO longè non recedant, ut in nido Ecclesiæ Christi tuti plumescant; & alas charitatis alimento sanæ fidei nutriant, svavissimè sic resonante S. Augustino l. 4. Confess. cap. 16. Verbum enim propterea caro factum est, ut infantia nostræ lactesceret Sapientia DEI, per quam creavit omnia: Et hæc æterna DEI veritas superioribus Creaturæ partibus supereminens, in inferioribus sibi ædificavit humilem domum de limo nostro, per quam electos à seipsis deprimeret, & ad se trajiceret, sanans tumorem nostrum & nutriens amorem. Cæterum hic est fons apertus in Israel Christi, in quo omnibus quoque aberrantibus, donec hodie est, donec vita ipsis suppetit, peccata cæcitatibus suæ ablueret & lumen recipere licet, quem alii non habent:

Tantus amor terræ, tanta est dilectio nostri! Non erubescant proindè omnes nationes qui habitant super faciem terræ, esse pueri JESU Christi, & infantes fontis ejus, arque subiecto collo ad humilitatis jugum, & edomitâ fronte ad crucis opprobrium vadant, depudeant variatati & erubeant veritati! Quò enim ibimus, ad Ethnicorum latrinas, aut Judæorum corruptas & turbidas fentinas, aut denique ad Mahometanorum planè detestandas fabulas & imposturas. Quinpotius cum S. Petro interroganti Servatori apud Johannem Evang. cap. 6, v. 69. respondimus: Domine ad quem ibimus, verba vitæ æternæ habes! Gloria igitur & honor & pax & sum.

summa felicitas æterna omni in via hâc operanti bonum : Sed in omnem animam operantium malum, & eos qui pleni omni dolo & fallacia sunt filii Diaboli, Inimici omnis justitiæ, qui non desinunt subvertere vias Domini rectas, ira & indignatio & tribulatio & angustia sempiterna ! Resipisce Ethnice & Mahometane à fabulis, resipisce Judæe à blasphemâ contumaciâ, & tu Epicuri de grege porce, tu affectate Arhee, tu indifferens Libertine, & quicumque Ofor viæ Veritatis es resipisce ! Si non vis.

„ Obmutescere furor, linguâ canis improbe morde
 „ Ipse tuam, lacero consumens verba palato.
 „ Ite procul tales, consortia nulla viarum
 „ Sunt vobis cum plebe DEI, discedite longe
 „ Et vestrum penetrare Chaos, quo vos vocat ille
 „ Præviis inferna perplexa per avia noctis.
 „ At nobis vite Dominum quærentibus unum,
 „ Lux iter est & clara dies & gratia simplex,
 „ Spem sequimur, gradimurq; fide, fruimurq;
 futuris !

§. 21. Pro quâ immensâ Clementiâ TIBI
 ô Admiranda, ô Tremenda Majestas Sacrosanctæ Trinitatis, ab omni choro Angelorum hominumq; civium & militum castrorum celestium, Laus, Honor, Gloria & æterna dicitur gratia. Quibus me miserum pulverem atque cinerem Tuam tamen Creaturam, interstrepere, & in hâc Lachrymarum valle Laudes Tuas æternas meditari, ignosce Domine Zabaoth, Atqui vero ad hanc occupam.

cupationem hominem Principem Creaturarum visibilium effingere dignatus es. Quicunque igitur *Tuam Domine laudem* meditatur, in eo est quod natura generi suo indidit. Væ igitur animæ quæ adeo sarcinâ sæculi opprimitur uti somno peralto cujus cogitationes de *TE* similes sunt expurgiscentium, qui tamen superati Soporis altitudine remerguntur: Qui defuncti in seculo, circuitu rerum temporalium tanquam molâ detinentur. Et me retinere volunt nugæ nugarum & vanitas vanitatum, antiquæ amicæ meæ succutiant vestem carnis meæ & submurmurant: Dimittisne nos & à modo non erimus tecum? Retardant me sapius cunctantem abripere & exsilire ab iis.

Sic habet alternos virtus vitiumq; triumphos

Et meus alterno vertitur orbe labor.

Sed nisi peccassem, quid TU concedere posses?

Clementis (certe) nomen non habiturus eras.

Igitur *TU DEUS*, qui de longinquo vidisti laplantem in lubrico, & in multo fumo scintillantem fidem meam, revocasti me, & audiui & dixi animæ meæ; Noli esse vana & absurdescere tuum multum vanitatis sæculi, si placent Creaturæ, DEUM ex illis lauda, & in Artificem earum retorque amorem, ne in his quæ tibi placent tu dispicias. Minus enim *TE* amat, qui aliquid amat, quod non propter *TE*; O *TU* incomprehensibilis Bonitas, quæ sic curas unumquemque nostrum tanquam solum curares, & sic omnes tanquam singulos! Quid enim ego sum mihi sine *TE*, nisi Dux in præceptis, aut quid sum cum mihi beneest, nisi fugiens Lac

lacrima

tuum? Sed irrideant nos fortes & potentes & sapi-
 entes seculi, nos autem infirmi & inopes contritiqu;
 Spiritu confitemur *TIBI*. Incidi in homines su-
 perbe delirantes & loquaces, in quorum ore la-
 quei Diaboli & viscum confectum mixtione Syl-
 labarum Nominis *TUI*. Sed laus impiorum
 brevis, & gaudium hypocritæ ad instar puncti est.
 Narraverunt mihi iniqui fabulationes sed non ut
 Lex *TUA*; Ideo super omnes docentes me intel-
 lexi, quia Testimonium & lex *TUA* quam dilexi
 Meditatio mea est tota die Anima mea in manibus
 meis semper & legem tuam non sum oblitus. In si-
 lentio & spe est fortitudo nostra: In hoc secessu
 meo venor Christum, nec desistam, donec hanc
 prædâ potiar. Tu igitur Domine, Deus iudicii,
 qui Excelsos iudicas, qui apprehendis Sapientes
 in astutia eorum, & consilia pravorum dissipas,
 qui adducis Consiliarios in stultum finem & iudices
 in stuporem, imple facies Superborum ignomi-
 nia & quærent *Nomen Tuum Domine! O Deus*
Pater Orphanorum & Iudex viduarum, qui re-
 gis Israel fidelem, qui deducis Ieseph velut ovem,
 animas pauperum salvas facies & honorabile no-
 men eorum coram *TE*, non privabis eos bonis,
 qui ambulant in Innocentia & Lumine *TUO*. O tor-
 tuosas vero vias hominum audacium! qui sperant
 si à *TE* recesserint se aliquid melius *TE* habituros,
 Timent perdere terram & ejus voluptates brevis-
 simas, & perdunt cælum cum voluptatibus æternis.
 Adeo miser est omnis animus vincus amicitia rerum
 mortalium, & dilaniatur cum eas amittit, atq; humana de-
 mens homo inhumanè patitur. Jussisti enim Domine &

sic

sic est, ut sibi pœna sit omnis inordinatus animus : Quid autem miserius est misero seipsum non miserante. Proba me igitur *Deus meus* & scito cor meum, interroga me & cognosce semitas meas, & vide si via iniquitatis in me est, & deduc me in via æternâ. Quid enim mihi cum pompis Diaboli amatori Christi.

O *DEUS* aut nullo caleat mihi pedus ab igne,

Aut solo caleat legis amore *TU Æ!*

O *Jesu fons universæ dulcedinis & suavitatis*, ignosce mihi, quod tam serò crediderim quantum habeat deliciarum, quantum honestatis & jucunditatis, quando læva æternæ Tuæ Sapientiæ & cognitionis est sub capite meo h. e. ratione, & dextera divinæ Tuæ clementiæ & dilectionis amplexatur voluntatem meam, Abscondisti hoc à Sapientibus sæculi & revelasti ea parvulis : Væ igitur cæcis & caligantibus oculis qui *TE ò DEUS* non vident, Sol illuminans omnia! væ avertentibus oculis, ut non videant veritatem! Væ non avertentibus ut videant vanitatem! Multi qui in otio quærunt Christum non inveniunt, & quærunt eum in persecutionibus & citò inveniunt, Ideò ò *DEUS meus* vel hoc de viâ Veritatis & sanctitatis aberrantes reduc flagello. *Tu enim Dominus Exercituum* factus es pastor ovium; Reduc *Benignissime Deus* ad ovile Tuum, ad pascua perennis vitæ, Myriades gentium & populorum, à *Te & tua Civitate* peregrinantium, & cantabunt *Nomini tuo Sacrosancto* æternas gratias. Cantate gentes Laudes *DEO Nostro*, laudate populi *Dominum*, exultate in *Salutari Nostro* nationes, dicite in gentibus quia *Dominus* regnavit à ligno! Frigus enim Charitatis, silentium cordis est, flagrantia charitatis clamor cordis, Proinde ad *TE DEUS* meus ex profundis clamabo, donec me liberaveris de Corpore hujus mortis. Eja *Dominè* moriar ut *Te* Videam, Videam ut hic moriar! Nolo vivere volo mori, dissolvi cupio & esse cum Christo, mori desidero ut videam Christum, vivere renuo, ut vivam cum Christo, Dies mei velociores fuerunt cursore, fugerunt & non viderunt bonum, pertransierunt quasi naves, sicut aquila volans ad escam, & cunctis diebus quibus

nunc

hunc milito expecto donec veniat immutatio mea. Tunc
demum cum apparuerit *Gloria Tua* laude *Tua* & bonis
Tuis satiabor, quandò apparebo in iustitia Conspectui
Tuo, in coelis enim Testis meus & conscius in Excelsis,
ad *DEum* stillat Oculos meus. Sicut anima mea ad *DEum*
Fortem Visum, quando veniam & apparebo ante faciem
Tuam. Fuerunt mihi lachrymæ meæ panis die ac nocte
dum dicitur mihi quotidie: Ubi est *DEUS* tuus? sed
qui seminant in lachrymis in exultatione metent. Ac-
cipe *Domine JESU* has primitias Spiritus, sacrificium
hoc laudis, hostiam vociferationis & fructum laborum
meorum, hæc enim vita est nostra gaudere in *Te de Te &*
propter Te. O!

Rex tremendæ Majestatis,
Qui salvando salvas gratis,
Salva me Fons pietatis,
Recordare *JESU* pie,
Quod sim causa tuæ viæ.
Ne me perdas illâ die,
Quærens me sedisti lassus,
Redemisti Cruce passus,
Tantus labor non sit cassus,
Iuste Judex ultionis,
Donum fac remissionis,
Ante diem rationis.
Ingemisco verè reus,
Culpâ rubet vultus meus,
Supplicanti parce *DEUS!*
Qui Mariam absolvisti,
Et latronem exaudisti,
Mihi quoque spem dedisti.
Confutatis maledictis,
Flammis acerbis addictis,
Voca me cum benedictis.
Ut consors beatitatis,
Vivam cum justificatis,
In ævum æternitatis!

*Si quis Dominum nostrum JESum Christum non amat,
sit anathema Muharematha!*

F I N I S,

